

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πάντα δοκιμάζετε, το Καλόν κατέχετε

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - Εκδόθηκε από το 1858

www.gec.gr/astir

Ο Χριστός στο Σταυρό, (1585-1590)
Δ. Θεοτοκόπουλος

"Τετέλεσται· και κλίνας την κεφαλήν
παρέδωκε το πνεύμα".

(Ιω. ιθ' :30)

Στο τεύχος αυτό

Η Ανάσταση του Χριστού
και η ταφή της αμαρτίας	99
Κρίνει ο Θεός το κακό ή όχι;	101
Λατρεία και Παράδοση
της Ανατολικής
Ορθόδοξης Εκκλησίας	105
Ανώνυμος Χριστιανισμός
και Συμπεριληπτικότητα	108
Ο υπέρτατος σκοπός
του Θεού	112
"Το Πάσχα ημών εθουσιάσθη
υπέρ ημών ο Χριστός"	113
Τι τις θέλουμε τις χορωδίες;	116
Το μήνυμα του Γολγοθά	120
Ο Χριστιανισμός ως σκάνδαλο	121

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ

Γράφουμε αυτό το σημείωμα με αφορμή την απόφαση του αρμόδιου Υπουργού Δικαιοσύνης να δημιουργήσει ένα νέο νομικό σχήμα, που θα ονομάζεται «Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης», με το οποίο θα μπορούν, όσοι το επιθυμούν, να συνάπτουν μία νομική σχέση εν είδει γάμου. Ζευγάρια που δεν θέλουν πολλές δεσμεύσεις, δεν θέλουν τη λέξη «γάμος» στη ζωή τους, που ζουν μαζί ή χωριστά, θα κάνουν αυτή τη συμφωνία μπροστά στον συμβολαιογράφο. Συνταξιοδοτικά και κληρονομικά δικαιώματα θα ακολουθούν. Το είδος θα μοιάζει με τον πολιτικό γάμο αλλά σχημάτιση την γνώμη ότι αν και δεν ειπώθηκε ξεκάθαρα, θα αποτελέσει την δίοδο για την νομοποίηση των ομοφυλοφιλικών ζευγών.

Ο γάμος βάλλεται πανταχόθεν και σιγά σιγά αποσυντίθεται. Έτσι ο,τιδήποτε δεν προωθεί το βιβλικό πρότυπο του γάμου είναι για μας λάθος. Η κοινωνία όμως δεν είναι χριστιανική. Υπάρχει αυτό το είδος της συμβίωσης, ζεύγη που συζούν κλπ, για τα οποία ο νομοθέτης θέλει να λάβει κάποια μέριμνα. Τώρα, γιατί αυτή η μέριμνα να σημαίνει κληρονομούμενες συντάξεις και ασφαλιστικές ρυθμίσεις για την κάλυψη σχέσεων, τη στιγμή που το ασφαλιστικό σύστημα βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση είναι άλλο θέμα. Όσον αφορά την ομοφυλοφιλία, είναι γνωστές οι βιβλικές θέσεις. Υπάρχει το βιβλίο του καθηγητή Χρυσόστομου Καραγκούνη, που έχουμε εκδώσει και δια φωτίζει την υπόθεση σε πολλά σημεία της. Καλούμε τους αναγνώστες μας να το προμηθευτούν και να το μελετήσουν.

Περί υπερβολικών αντιδράσεων ο λόγος τώρα. Όταν θεοπίστηκε ο πολιτικός γάμος, στην αρχή της δεκαετίας του 1980, η επικρατούσα εκκλησία αντέδρασε έντονα, το ίδιο έκανε και τώρα (αν και ο αρχιεπίσκοπος έδωσε μια νηφάλια απάντηση στο θέμα). Αυτό γιατί ως συνήθως οι αρμόδιοι πιστεύουν βαθιά μέσα τους ότι όποιος βαπτιστεί ή είναι έλληνας (‘οί έλληνες έχουν την πίστη στο γονιδίωμα τους’ είπε σε κάποια περίπτωση ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος) είναι και αυτομάτως χριστιανός και μέλος της εκκλησίας, ως εκ τούτου δεν πρέπει να του δίνονται ευκαιρίες να συνάπτει σχέσεις γάμου εκτός εκκλησίας. Η πραγματικότητα είναι όμως και δυστυχώς διαφορετική. Μεγάλο τμήμα του λαού μας αδιαφορεί για την χριστιανική πίστη και την κρατάει μόνο για λόγους εθνικής υπερηφάνειας. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν συμφωνούν με τον γάμο ή τον χριστιανισμό. Ασχέτως με το αν συμφωνούμε με αυτούς σαν χριστιανοί, αντιλαμβανόμαστε ότι η πολιτεία πρέπει να τους λάβει υπόψη της στις αποφάσεις της. Ο Παντελής Καλαϊτζίδης, ορθόδοξος θεολόγος, του οποίου τα εξαιρετά άρθρα έχουμε διαβάσει στις σελίδες του περιοδικού μας, γράφει σχετικά:

«Σε αντίθεση με τα όσα ανιστορικά διατείνονται οι φωνασκούντες στα τηλεπαράθυρα κληρικοί και θεολόγοι, για δέκα σχεδόν αιώνες ο γάμος και τα σχετικά με τη νομοθεσία του ανήκαν στην αποκλειστική

αρμοδιότητα της πολιτείας («πολιτικός γάμος»). Η υποχρεωτική ιερολογία του γάμου ξεκινάει μόλις το 893 μ. Χ. από τον αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ΄ τον Σοφό, ενώ και αυτή ακόμη η απλή νομική κατοχύρωση της εκκλησιαστικής ιερολογίας του γάμου (που ως το τέλος του 9ου μ.Χ. αιώνα δεν είναι πλήρως διαμορφωμένη) αρχίζει από την εποχή του Ιουστινιανού και μετά. Όσο ο γάμος ήταν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της κρατικής αρχής, η εκκλησιαστική ευλογία του δεν είχε κανένα σχεδόν τελετουργικό περιεχόμενο, και οι σύζυγοι ενυμφεύοντο κατά την ευχαριστιακή σύναξη (=Λειτουργία), όπως διαβάζουμε για παράδειγμα στις συγγραφές του αγίου Ιγνατίου Αντιοχείας (2ος μ.Χ. αι.). Όταν, όμως, η Εκκλησία απέκτησε νομικές/κοσμικές αρμοδιότητες επί του γάμου, μειώθηκε σημαντικά, αν δεν τέθηκε πλήρως στο περιθώριο, ο εκκλησιολογικός και μυσταγωγικός του χαρακτήρας, και επικράτησε ο κοινωνικός κομφορμισμός.»

Η επικρατούσα εκκλησία μίλησε περί «πορνείας», όταν δεν έχει εξηγήσει τι είναι πορνεία, προτιμώντας μέχρι πρότινος να ασχολείται δημόσια και από τις θέσεις που ακούγονται δηλαδή την τηλεόραση, με το σκοπιανό ή με τα «φακελάκια» των γιατρών. Αυτή η κατάσταση ελπίζουμε να αλλάξει. Χρειάζεται ενημέρωση και χριστιανική συμβουλευτική, ποιμαντική, πριν το γάμο και ακόμα περισσότερη συμβουλευτική ενώπιον του διαζυγίου. «Να ασχοληθεί επιτέλους σοβαρά με την κατήχηση και το στοιχειώδη θεολογικό καταρτισμό των μελών της, αναγνωρίζοντας ταυτοχρόνως την πραγματικότητα της ανοιχτής κοινωνίας και ξεπερνώντας τις εθναρχικές της χίμαιρες και την αναχρονιστική καθήλωσή της στο παρελθόν» αναφέρει ο Καλαϊτζίδης. Η απάντηση της Εκκλησίας στο «Σύμφωνο» δεν πρέπει να είναι η τιμωρία όσων το επιλέξουν, αλλά η πρόταση ζωής που κάνει ο Χριστός και η ενημέρωση του κόσμου για αυτήν την πρόταση του Χριστού.

Και κάτι τελευταίο. Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος στην ανακοίνωσή της αναφέρει: «Η Εκκλησία δηλαδή δέχεται και ευλογεί την παραδεδομένη τέλεση του Γάμου κατά το Ορθόδοξο Τυπικό, ενώ θεωρεί πορνεία κάθε άλλη «συζυγική» σχέση εκτός αυτού». Δηλαδή ευαγγελικοί και καθολικοί στην Ελλάδα και σε όλη τη γη ζουν εν πορνεία γιατί δεν παντρεύτηκαν «κατά το Ορθόδοξο Τυπικό». Έλεος!

Τότε με τον πολιτικό γάμο οι πολιτικοί είχαν αποφασίσει ο γάμος να είναι κανονικός και ισχύων σε δύο περιπτώσεις: ή αν ήταν ορθόδοξος ή αν ήταν πολιτικός, δηλαδή ο ευαγγελικός ή ο καθολικός γάμος ήταν εκτός νόμου. Ευτυχώς τότε με παραστάσεις και διαβήματα της επιτροπής στην οποία συμμετείχαν ο αείμνηστος εκδότης μας Μιχαήλ Κυριακάκης και ο επίσημος αείμνηστος Μιλτιάδης Αγγελάτος άλλαξε ο νόμος και μπορούμε και έχουμε την ευλογία της εκκλησίας μας και την εγκυρότητα των γάμων μας...

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α΄ Θεσσα. 5: 12

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 – Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ. Δ. Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίουλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπούροπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταριτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευσφ. Μήσιος, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σακινίδου, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δηλιγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαΐ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Έραν Αντωνιάδου
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σακινίδου
ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σώκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαίρη Αλγάιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ALPHA:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Βοστώνης: Τάκης Τσανικλίδης
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Κύπρου: Δέσποινα Μελετιάδου
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

TIMH TEYXOYΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα να κάνει αντιστοιχίες ή διορθώσεις στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η Ανάσταση του Χριστού και η ταφή της αμαρτίας

του Λεωνίδα Κολλάρου

«... και αναστήθηκε για την δικαίωσή μας»

Ρωμ. 4:25

Σε ολόκληρο αυτό το κεφάλαιο, όπως και στο προηγούμενο, ο απόστολος ξεδιπλώνει το θέμα της δικαίωσης δια της πίστεως που είναι το αντίδοτο για την καταδίκη και την ενοχή. Και στο ανωτέρω χωρίο εξαρτά την δικαίωσή μας από την ανάσταση του Χριστού, εξαρτώντας έτσι την απαλλαγή μας από την ενοχή από το γεγονός της ανάστασης του Κυρίου. Αυτό είναι το λογικό συμπέρασμα και εκφράζοντάς το με διαφορετικό τρόπο μπορούμε να πούμε ότι η διαγραφή ή η μη διαγραφή της ενοχής στο ποινικό μας μητρώο ενώπιον του Θεού εξαρτάται από το εάν ο Χριστός αναστήθηκε ή όχι. Η επιβίωση ή ο θάνατος της αμαρτίας και της ενοχής μας ενώπιον του Θεού εξαρτάται από το εάν μπόρεσε ο τάφος να διατηρήσει τον θάνατο του Χριστού και να εμποδίσει την έξοδό Του προς τη ζωή ή όχι. Στην πρώτη περίπτωση ο Ιησούς παραμένει νεκρός και η αμαρτία ζωντανή· στην δεύτερη περίπτωση ο Ιησούς είναι ζωντανός και η αμαρτία μας και ενοχή κείται άψυχα, νεκρά και τυλιγμένα με τα σάβανα που μόλις προ ολίγου τύλιγαν το σώμα του Υιού του Θεού. Ήταν γραμμένο στα κατάστιχα της θεϊκής οικονομίας να μη μείνουν εκείνα τα σάβανα άδεια και χωρίς περιεχόμενο, αλλά, κάτι που ήταν εξ ίσου προαποφασισμένο, το περιεχόμενό τους να μην είναι το άχραντο σώμα του Ιησού πέραν των τριών ημερών αλλά το περιεχόμενό τους να είναι το καταδικασμένο σώμα της ενοχής των πρώην αμαρτωλών αλλά νυν πιστών. Με την ανάσταση του Σωτήρα η ενοχή μας αναγκάστηκε να επισκεφτεί τον τάφο Του όχι για να αλείψει το σώμα Του με κάποιο μύρο, όπως το προσπάθησαν μάταια οι μυροφόρες, αλλά προκειμένου να πάρει την θέση του Χριστού ανάμεσα στους νεκρούς. Έτσι η αμαρτία στη ζωή εκείνων που δέχτηκαν την σωτηρία του Κυρίου επικαλούμενοι το όνομά Του δεν μπόρεσε να επιβιώσει αλλά εξέπνευσε με την ανάσταση Εκείνου που είναι η Ζωή αφού η ζωή είναι ασυμβίβαστη με την αμαρτία που είναι η μόνη υπεύθυνη για τις δυσώδεις αναθυμιάσεις του θανάτου. Δεν θα μπορούσε λοιπόν ο Χριστός, μετά την ανάστασή Του, να κάνει τη χάρη στην αμαρτία και να της χαρίσει τη ζωή αλλά αντικειμενικά το ένα απέκλειε το άλλο. Ή ο Χριστός θα έπρεπε να μείνει για πάντα νεκρός και η αμαρτία για πάντα να κυριαρχεί, μέχρι την τελική κατάληξη της αιώνιας καταδίκης μας, ή ο Χριστός να αναστηθεί και η αμαρτία να ριχτεί στο βασίλειο των νεκρών, στη ζωή εκείνων που θα στρέφονταν συνειδητά προς τον ζωντανό Σωτήρα με πλήρη

συναίσθηση της ανάγκης τους για σωτηρία. Δεν έγινε το πρώτο αλλά το δεύτερο· και δεν θα μπορούσε να γίνει το πρώτο και να μη γίνει το δεύτερο καθώς ο Κύριος ήρθε να δώσει την σωτήρια χάρη στον πιστό λαό Του και ταυτόχρονα να δώσει την χαριστική βολή στο κρανίο της ενοχής συντριβοντας για πάντα αυτό που ενέπνεε φόβο και ταραχή στην καρδιά εκείνων που τώρα επικαλούνται το όνομα του Κυρίου, ενώ πριν επικαλεσθούν το όνομα του Κυρίου για σωτηρία ήταν στη ζωή τους υπόδουλοι του φόβου ένεκα της ενοχής τους. Ο Αρχηγός της ζωής αναστήθηκε, αυτό είναι ένα ιστορικό γεγονός που δεν φοβάται την ειλικρινή έρευνα διότι αυτή οδηγεί στην επαλήθευση του γεγονότος που διατρανώνει η Βίβλος: ότι ο Κύριος ανέστη και ζει εις τους αιώνες των αιώνων. Είναι φυσικό εκείνοι που γνώρισαν συνειδητά και προσωπικά την σωτηρία που προσφέρει ο Κύριος να χαίρονται με το γεγονός της ανάστασής Του και να κράζουν από τα βάθη της λυτρωμένης καρδιάς τους: Αιώνια δόξα στον Ιησού τον Ναζωραίο! Η ανάσταση του Χριστού λοιπόν ήταν η νίκη του Κυρίου στην μονομαχία Του με το κακό και την αμαρτία από την οποία βγήκε για πάντα νικητής ενώ ο αντίπαλός Του βγήκε για πάντα νικημένος. Για άλλη μια φορά λοιπόν, «Δόξα στον αναστημένο Νικητή»!

ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

Η ανάσταση του Χριστού είναι αφορμή πένθους! Πένθος όχι για τους πιστούς αλλά για τους απίστευτους. Δεν εννοούμε τους άθεους, αν και συμπεριλαμβανονται και αυτοί. Εννοούμε πένθος για όσους πιστεύουν μεν με το μυαλό τους στο Θεό με ένα τυπολατρικό τρόπο και το παίρνουν δεδομένο ότι είναι Χριστιανοί επειδή σαν βρέφη βαφτίστηκαν και έτσι υποτίθεται αναγεννήθηκαν, αλλά αρνούνται να ομολογήσουν την αμαρτωλότητά τους ενώπιον του Θεού τώρα που είναι ενήλικες και έτσι να αποκτήσουν το μόνο προσώπου που χρειάζονται προκειμένου να δεχτούν την δωρεάν σωτηρία του Κυρίου που την χαρίζει όχι ως χρέος ή αμοιβή υποτιθέμενων καλών έργων και θρησκευτικών τελετών, αλλά ως χάριν. Με τον θυσιαστικό θάνατο του Ιησού επάνω στον σταυρό και την ανάστασή Του φαίνεται καθαρά ότι η σωτηρία περνάει μέσα από Αυτόν κατ' αποκλειστικότητα. Μέσα από τον θάνατο και την ανάστασή Του φανερώνει ο Θεός την αναγκαιότητα της καταδίκης της αμαρτίας και πάνω σε αυτήν την πνευματική αρχή στηρίζεται ο θάνατος

του Χριστού, που ναι μεν δεν είχε ο ίδιος προσωπική αμαρτία είχε όμως φορτωθεί την αμαρτία των ανθρώπων. Η ανάστασή Του κατέδειξε ότι Αυτός πρέπει να ελευθερωθεί από την καταδίκη του θανάτου αφού ο ίδιος δεν είχε αμαρτία. Αυτό όμως σημαίνει ότι ταυτόχρονα ελευθερώνει μαζί Του και όσους είναι ενωμένοι με Αυτόν μέσω της ζωντανής συνειδητής πίστεως σε Αυτόν και το έργο Του, ενώ οι υπόλοιποι που δεν ενώνονται πνευματικά μαζί Του με μια προσωπική πίστη σ' Αυτόν παραμένουν καταδικασμένοι. Ο Χριστός με την ανάστασή Του δεν έβγαλε όλους τους ανθρώπους σε δικαίωση, ζωή και σωτηρία, αλλά μόνο όσους ζωντανά πιστεύουν σ' Αυτόν. Οι υπόλοιποι παραμένουν υπόλογοι ενώπιον της θεικής δικαιοσύνης, με την καταδίκη να είναι η μόνη προοπτική, αφού ο σταυρός του Χριστού δείχνει ότι η αποφυγή από την καταδίκη είναι αδύνατη και η ανάσταση του Χριστού δείχνει ότι η αιώνια παραμονή εντός της καταδίκης είναι αναπόφευκτη εκτός εάν κάποιος ενωθεί πνευματικά δια της εκ καρδίας πίστεως με τον Χριστό. Έτσι η ανάσταση του Λυτρωτή είναι χαρά και ζωή για τους μεν και προάγγελος καταδίκης για τους δε. Κρύψου στο καταφύγιο του Χριστού. Τι άλλη ελπίδα υπάρχει έξω από το αίμα και την ανάσταση του Χριστού; Απαλλοτριωμένους από Αυτόν είσαι αναγκασμένος να Τον βλέπεις να βγαίνει από τον τάφο της καταδίκης και τον εαυτό σου να παραμένει στον τάφο αυτό. Αυτός να βγαίνει από τον τάφο και εσύ να μένεις μέσα. Προτιμάς να παραμείνεις μέσα στον σκοτεινό τάφο; Είναι προτιμότερο να μείνεις για πάντα εκεί σε έναν αιώνιο εναγκαλισμό με την αμαρτία και την ενοχή σου από ότι είναι να βγεις μαζί με τον Χριστό; Άφησε την αμαρτία σου θαμμένη για πάντα· εσύ να βγεις μαζί με τον Χριστό.

ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΣΗ

Σύμφωνα με το ανωτέρω χωρίο η δικαίωσή μας εξασφαλίστηκε με την ανάσταση του Χριστού. Αυτό όμως δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η δικαίωσή μας ήταν έργο αποκλειστικά της ανάστασης του Χριστού. Το καταλαβαίνουμε αυτό διότι ο Παύλος λέει κάπου αλλού, «δικαιώνονται ... διαμέσου της απολύτρωσης που έγινε με τον Ιησού Χριστό ... διαμέσου της πίστεως με βάση το αίμα Του...» (Ρωμ.3:24,25). Στα εδάφια αυτά σαφώς γίνεται σύνδεση της δικαίωσής μας με την εξιλεωτική θυσία του Κυρίου και το αίμα που έχυσε για μας. Αυτή η θυσία και το αίμα Του δεν σχετίζονται με την ανάστασή Του, καθώς δεν ήταν κατά την ανάστασή Του που ο Κύριος θυσιάστηκε και έχυσε το αίμα Του, αλλά σχετίζονται με τα γεγονότα που έλαβαν χώρα την ημέρα προ του Σαββάτου, δηλαδή την Μεγάλη Παρασκευή. Βλέπουμε με αυτά ότι η δικαίωση κρατάει με το ένα της χέρι το αίμα του Χριστού ενώ με το άλλο κρατάει την ανάστασή Του. Προηγήθηκε βέβαια χρονικά ο θάνατός Του στον σταυρό διότι η εξιλέωση δεν μπορούσε να γίνει χωρίς την χύση του αίματος, όπως προσεικονίζονταν στις τελετές θυσιών στην Παλαιά Διαθήκη και η αμαρτία μας δεν θα μπορούσε να αφαιρεθεί και συνεπώς εμείς να δικαιωθούμε εάν προηγουμένως δεν σήκωνε την τιμωρία που εμείς αξίζαμε ο αντικαταστάτης μας επάνω στον σταυρό. Έτσι προκύπτει το γεγονός της θανάτου Του. Το εδάφιο της επικεφαλίδας μας όμως μας ανοίγει ένα δεύτερο κεφάλαιο καθώς συνεχίζουμε

να μελετάμε το βιβλίο που εξηγεί την ιστορία και την διαδικασία της σωτηρίας μας. Και στην προσοχή της μάθησής μας φέρεται το γεγονός ότι η δικαίωσή μας συνδέεται άμεσα και με το γεγονός της ανάστασης του Κυρίου. Δεν είναι δυνατόν όμως η ανάσταση του Κυρίου να συνδέεται με την δικαίωσή μας με τον ίδιο τρόπο που συνδέεται και η θυσία Του. Στην θυσία Του έχουμε εξιλέωση· στην ανάστασή Του δεν έχουμε εξιλέωση. Στην θυσία Του έχουμε το χύσιμο του αίματος, τόσο απαραίτητο για τον καθαρισμό της αμαρτίας· στην ανάστασή Του δεν έχουμε χύσιμο αίματος. Στον θάνατό Του έχουμε τον μισθό της αμαρτίας· στην ανάστασή Του δεν έχουμε τον μισθό της αμαρτίας αλλά την είσοδό Του σε νέα ζωή. Ενώ συνεπώς και ο θάνατός Του και η ανάστασή Του, κατά τα λεγόμενα της Γραφής, σχετίζονται με την δικαίωσή μας, δεν είναι δυνατόν να σχετίζονται με τον ίδιο τρόπο με την δικαίωσή μας. Το πώς η θυσία Του σχετίζεται με όλα αυτά είναι αρκετά γνωστό και κάτι που ήδη ακροθιγώς και επιγραμματικά ήδη αναφέραμε. Πως όμως και η ανάστασή Του έχει μερίδα στο θέμα της δικαίωσής μας;

Η σχέση της ανάστασης του Χριστού με την δικαίωσή μας βρίσκεται στο θέμα της αποδοχής, εκ μέρους του Θεού Πατέρα, της θυσίας Του και της πλήρους ικανοποίησης της θεικής δικαιοσύνης με την θυσία του Χριστού. Με την ανάστασή Του Μεσίτης μας ο Πατέρας έδειξε περίτρανα ότι αποδέχτηκε τα λύτρα που πλήρωσε με το αίμα Του ο Χριστός και ότι πλήρως ικανοποιήθηκε με το έργο Του, και επί της γης και επί του σταυρού. Αφού ο Θεός δέχτηκε την θυσία του Υιού Του ως επαρκή για τον καθαρισμό των αμαρτιών μας και ως επαρκή για την πλήρη ικανοποίηση όλων των απαιτήσεων της αδέκαστης θεικής δικαιοσύνης, άρα δεν υπήρχε πλέον λόγος ο εγγυητής της σωτηρίας μας να κρατείται περισσότερο από τα δεσμά του θανάτου. Χωρίς να υπάρχει πλέον ουδεμία εκκρεμότητα ενώπιον της θεικής δικαιοσύνης, Αυτός, που εκρατείτο ως δέσμιος του θανάτου εξ αιτίας της αμαρτίας μας την οποία είχε αναλάβει να σηκώσει, να πληρώσει γι αυτήν και να την αφαιρέσει, δεν χρειαζόταν να παραμείνει νεκρός διότι εκπλήρωσε εις το ακέραιο κάθε υποχρέωση. Πλήρωσε τα λύτρα και η διαγραφή του χρέους μας ήταν πλήρης. Αυτήν την μεγάλη αλήθεια διεκήρυξε ο ουράνιος Πατέρας όταν ανέστησε τον Υιόν από τον τάφο των νεκρών. Ο Θεός δήλωνε στην ανάσταση του Χριστού ότι δέχτηκε την θυσία και τον θάνατο του Υιού Του ως επαρκή και πλήρη εξάλειψη του χρέους μας. Δέχτηκε το έργο του Σωτήρα μας ως τέλειο και δήλωνε ότι δεν έχει πλέον καμία απολύτως επιπλέον απαίτηση. Ο Χριστός αναστήθηκε από τον Πατέρα και η ανάστασή Του ήταν το επίσημο επιστέγασμα του έργου της σωτηρίας μας. Αυτές οι αλήθειες είναι της Γραφής· αυτά τα δόγματα είναι Βιβλική θεολογία· αυτές οι διδασκαλίες ήταν εκείνες που ιδιαίτερα τονίστηκαν από την ευαγγελική Εκκλησία, τους Διαμαρτυρούμενους Μεταρρυθμιστές δηλαδή, από την εποχή της Μεταρρύθμισης μέχρι σήμερα. Αυτές οι αλήθειες είναι Χριστοκεντρικές· αυτές οι αλήθειες είναι εκείνες που τρέφουν τους πιστούς και τους κάνουν να χαίρονται· είναι αλήθειες που μας τις έδωσε ο Θεός. Ευλογημένος ο αναστημένος Κύριός μας.

Ο κ. Α. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Κρίνει ο Θεός το κακό;

Οι πέντε απειλές του Θεού στους καταπιεστές

του αιδ. Γιώργου Αδάμ

Αββακούμ 2:5-20

Ισως η πιο συχνή ερώτηση και απορία των ανθρώπων, όταν βλέπουν τον κόσμο να πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο είναι: «Τι κάνει ο Θεός; Θα κρίνει ο Θεός το κακό; Γιατί το αφήνει;» Τις ίδιες απορίες έχουν τόσο αυτοί που πιστεύουν με την καρδιά τους στο Θεό όσο και αυτοί που Τον αρνούνται, αλλά και όλοι όσοι βρίσκονται κάπου στο μέσον. Ποιος από εμάς δεν έχει κάνει τέτοιες σκέψεις; Θα ήταν άξιο απορίας αν δεν είχαμε τέτοιες σκέψεις.

Ο Ψαλμός 73, ξεκινά με μια δήλωση: Πόσο καλός είναι ο Θεός για τον Ισραήλ για όσους έχουν καθαρή καρδιά! (Ψαλμ. 73:2). Αυτό δεν διδάσκουμε; Αυτό δεν κηρύττουμε; Δυστυχώς μόνο αυτό κηρύττουμε πολλές φορές. Και λέω «δυστυχώς» γιατί το κηρύττουμε με ένα τρόπο που δίνουμε την εντύπωση πως όσοι έχουν καθαρή καρδιά και ακολουθούν το Χριστό, δε θα έχουν προβλήματα. Η πραγματικότητα όμως, μας διαψεύδει. Βλέπουμε ανθρώπους με πραγματικά άγια ζωή να υποφέρουν κι άλλους ασεβείς - με την κυριολεκτική έννοια του όρου - να προκόβουν.

Το αποτέλεσμα είναι οι χριστιανοί να ζηλεύουν τους αλαζόνες. Να βλέπουν ότι ευημερούν οι ασεβείς και να λένε, «αφού είναι έτσι, κι εμείς μαζί». «Γιατί εμείς αλλιώς δηλαδή»; «Γιατί στη δουλειά μου εγώ να είμαι τίμιος και να έχω ένα απλό σπίτι, κι άλλος που δεν πιστεύει σε τίποτα και το στόμα του είναι γεμάτο βλαστήμιες και τους πατάει όλους να έχει 5»; «Γιατί» λέει ο φοιτητής «εγώ που ακολουθώ το Χριστό και δεν κλέβω, να μην πάρω την υποτροφία που χρειάζομαι, κι ο άλλος αντιγράφοντας να έχει καλύτερους βαθμούς και να παίρνει εκείνος τις υποτροφίες, χωρίς καν να την έχει ανάγκη; Γιατί να μην κάνω το ίδιο;»

Στο βιβλίο των Ψαλμών διαβάζουμε:

*Για τούτο ξεστρατίζει του Θεού ο λαός
και σ' αυτούς βρίσκει ικανοποίηση η δίψα τους.
Και λένε: «Πως θα το ξέρει ο Θεός;»
Κι ακόμη λένε: «Τάχα λαβαίνει γνώση ο Ύψιστος;»
Να, αυτοί είναι οι ασεβείς και οι αιώνια αμέριμνοι:
Αυξάνουνε σε δύναμη (Ψαλμός 73:2-12, NMB).*

Γιατί αυτοί να πηγαίνουν καλά ενώ είναι ασεβείς, κι εγώ που ακολουθώ το Θεό να υποφέρω; Για αυτό και ρωτάει:

*Άραγε άσκοπα καθάρισα Κύριε την καρδιά μου
κι έπλυνα τα χέρια μου για να δείξω την αθωότητά μου;
(Ψαλμός 73:13).*

Δεν κρίνεις Θεέ; Δεν θα αποδώσεις δικαιοσύνη; Γιατί ο Θεός δεν κάνει κάτι;

Πρέπει λοιπόν, να σκύψουμε στο Λόγο του Θεού, και να δούμε τι λέει ο ίδιος ο Θεός για τον εαυτό Του. Σε αυτό το σημείο βρίσκεται ο προφήτης Αββακούμ. Βλέπει αυτή την κατάσταση της αδικίας και της ασεβείας να βασιλεύει. Και όχι στον κόσμο, αλλά στο λαό του Θεού μέσα:

*Μέχρι τότε, Κύριε, θα κράζω, και δεν θα εισακούς;
Θα βωώ σε σένα: Αδικία! και δεν θα σώζεις;
Γιατί με κάνεις να βλέπω μπροστά μου ανομία,
και να θωρώ τλαιπωρία, και αρπαγή και αδικία;
Και υπάρχουν εκείνοι που διεγείρουν έριδα και φιλονικία.
Γι' αυτό, ο νόμος είναι αργός, και δεν βγαίνει τέλεια*

κρίση:

*επειδή, ο ασεβής καταδυναστεύει τον δίκαιο,
γι' αυτό βγαίνει διεστραμμένη κρίση.
(Αββακούμ 1:1-4).*

Ο Θεός του απάντησε, πως βεβαίως και θα κάνει κάτι. Θα κρίνει την αμαρτία: *Δέστε ανάμεσα στα έθνη, και κοιτάξτε με προσοχή, και θαυμάστε σε υπερβολικό βαθμό· επειδή, εγώ θα πράξω ένα έργο στις ημέρες σας, που δεν θα το πιστέψετε, αν κάποιος σας το διηγηθεί (Αββακούμ 1:5).*

Αυτό το θαυμαστό είναι πως θα στείλει ο Θεός ένα έθνος δυνατό, ορμητικό, που θα τα σαρώσει όλα. Ακόμη και την μεγάλη αυτοκρατορία της εποχής, την Ασσυρία. Ο Θεός θα στείλει τους Χαλδαίους και θα τιμωρήσει το λαό Του για την αδικία και την ασεβεία τους.

*Επειδή, εγώ ξεσηκώνω τούς Χαλδαίους,
το πικρό και ορμητικό έθνος,
που θα περάσει το πλάτος τού τόπου,
για να κληρονομήσει σπίτια όχι δικά του.*

...Είναι φοβεροί και τρομεροί...

...θα πετάξουν σαν αετός, που ρίχνεται στη λεία του...

... όλοι θάρθουν για αρπαγή...

... Όλα τα σαρώνουν όπως ο άνεμος... (Αββακούμ 1:6-11).

Πράγματι ο Θεός κρίνει την αμαρτία. Ιδιαίτερα μέσα στο λαό Του. Δεν επιτρέπει την αδικία. Δεν κάνει τα στραβά μάτια. Και για αυτό το σκοπό έχει την εξουσία και μετακινεί ακόμη και ξένα έθνη. Είναι ο κυρίαρχος της ιστορίας, ο μόνος πραγματικός Βασιλιάς των βασιλιάδων και Κύριος των κυρίων.

Όταν περνά ο καιρός, όμως, και τα βλέπει ο προφήτης να πραγματοποιούνται, τότε ξαναπηγαίνει στο Θεό και λέει: Πράγματι εσύ τους κάλεσες. Πράγματι, μας αξίζει να τιμωρούμαστε. Αυτοί όμως, το παρακάνουν. Δεν θα έπρεπε, όμως, αυτό το εργαλείο που ο Κύριος τώρα χρησιμοποιεί για να εκπληρώσει τα σχέδια Του, κάπως να αντανakλά κάτι από την αγιότητα και τη δικαιοσύνη Του; Είναι δυνατόν ο Άγιος Θεός να χρησιμοποιεί ένα άδικο μέσο; Γράφει στο εδάφιο 13, *Τα μάτια*

σου είναι τόσο καθαρά που δεν μπορούνε το κακό να ανεχθούνε ούτε την καταπίεση. Πως τότε βλέπεις τους ληστές να εγκληματούν και δε μιλάς όταν καταβροχθίζει ο ασεβής τον δικαιοτέρα του; (Αββακούμ 1:13). Αυτοί οι Χαλδαίοι, οι Βαβυλώνιοι, έχουν τον ίδιο χαρακτήρα με αυτούς που κρίνονται, αλλά τον επιδεικνύουν πολύ περισσότερο. Η θεραπεία, δηλαδή, είναι πολύ χειρότερη από την αρρώστια! Μια χασοτική κοινωνία αντικαθίσταται από μια εντελώς άθρη κοινωνία;

Τι κάνει λοιπόν; Περιμένει απάντηση από το Θεό. *Επάνω στη σκοπιά μου θα στηθώ, κι επάνω στον πύργο θα στηλωθώ, και θα περιμένω, με σκοπό να δω, τι θα μου μιλήσει, και τι θα απαντήσω σ' αυτόν που με ελέγχει (Αββακούμ 2:1)*. Ο προφήτης ψάχνει για απαντήσεις, αλλά όχι οπουδήποτε. Πηγαίνει στο Θεό. Αν υπάρχει απάντηση σε αυτό που συμβαίνει, μόνο Θεός μπορεί να τη δώσει. Και αντιλαμβάνεται πως η απάντηση που θα πάρει θα τον ελέγξει. Περιμένει όμως.

Όταν μέσα στην καρδιά σου έχεις τέτοιες αμφιβολίες, μη φοβάσαι να πας στο Θεό. Ο Θεός δε διώχνει κανένα. Ούτως ή άλλως ξέρει τι σκέφτεσαι και τι νιώθεις. Πήγαινε, προσευχήσου και ο Θεός θα απαντήσει.

Και ο Θεός του απαντάει: *Και μου αποκρίθηκε ο Κύριος: «Αυτό που τώρα σου αποκαλύπτω, γράψ' το σε πλάκες με καθαρή γραφή, έτσι που όλοι να το διαβάζουν εύκολα. Η όραση δεν θα εκπληρωθεί αμέσως τώρα, σίγουρα όμως, κάποτε θα πραγματοποιηθεί. Περιμένε με υπομονή ωστόσο συμβεί» (Αββακούμ 2:2-3)*.

Θα πάρεις την απάντησή σου, στο χρόνο το δικό μου όμως, λέει ο Θεός. Πρέπει να περιμένεις. Θα συμβεί, δεν θα αργήσει. Θα την γράψεις μάλιστα έτσι καθαρά ώστε το μάτι γρήγορα να μπορεί να την διαβάσει. Η υπόσχεση του Θεού να αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη, να προχωρήσει το σχέδιο Του ποτέ δεν αργεί για το Θεό. Στο πλήρωμα του χρόνου, ο Θεός πραγματοποιεί τις υποσχέσεις του, χωρίς κανείς να μπορεί να τις ματαιώσει. Και αυτό που για μας μπορεί να φαίνεται ανάποδο, αυτό ακριβώς να είναι το σχέδιό του.

Δεν βιάζεται ο Θεός όπως εμείς. Ο χρόνος για το Θεό, δεν κυλάει όπως για μας. Τι να κάνω μέχρι τότε λοιπόν; Τι να κάνω στο ενδιάμεσο; Να βλέπω όλα αυτά που γίνονται γύρω μου έτσι παθητικά και στωικά; Και εδώ είναι το δεύτερο μέρος της απάντησης. Το δεύτερο που του ζητάει είναι το εξής: *Δες, η ψυχή του υπερηφανεύθηκε, δεν είναι ευθεία μέσα του· ο δίκαιος, όμως, θα ζήσει με την πίστη του (Αββακούμ 2:4)*. Ζήσε με εμπιστοσύνη στο Θεό.

Ναι, σίγουρα, συνεχίζουμε και ζούμε μέσα σε αυτό το παράδοξο. Θα συνεχίσουμε να ζούμε σε ένα κόσμο που το άσπρο θα το λένε μαύρο και το μαύρο άσπρο. Όπου το άδικο θα είναι φυσιολογικό και η εκμετάλλευση καθημερινό φαινόμενο. Και μέσα σε αυτό θα φαίνεται στα φυσικά μας μάτια πως ο Θεός δεν κάνει κάτι. Κι όμως θα ενεργήσει είτε, τότε ο Θεός, κι ο προφήτης έπρεπε να κάνει υπομονή και να ζήσει με πίστη.

Το πρακτικό συμπέρασμα, σύμφωνα με το εδάφιο 4, είναι πως είτε θα ζήσω με υπερηφάνεια και αλαζονεία αγνοώντας τις υποσχέσεις του Θεού, είτε εμπιστευόμενος πως αν κάνω υπομονή και ζήσω με εμπιστοσύνη, τότε θα δω το σχέδιο του Θεού.

Στην εισαγωγή, προσωποποιεί τους καταπιεστές Χαλδαίους (αλλά και τον κάθε εκμεταλλευτή) με ένα άνδρα: *Και μάλιστα είναι προπετής εξαιτίας τού κρασιού, άνδρας αλαζόνας, ούτε ησυχάζει· ο οποίος πλαταίνει την ψυχή του σαν τον άδη, και είναι σαν τον θάνατο, και δεν χορταίνει, αλλά συγκεντρώνει στον εαυτό του όλα τα έθνη, και πιάνει για τον εαυτό του όλους τούς λαούς. (Αββακούμ 2:5)*. Αυτοί λοιπόν είναι σαν τον Άδη που δεν χορταίνει. Σαν τον αλαζόνα που νομίζει πως όλα είναι δικά του.

Γράφει στις Παροιμίες *Υπερήφανος και αλαζονικός χλευ-*

αστής αποκαλείται, όποιος ενεργεί με θυμό αλαζονείας (Παροιμίες 21:24). Η αλαζονεία και η περηφάνια βασικά είναι να σκέφτομαι πως είμαι κάτι παραπάνω από αυτό που είμαι. Πως δικαιούμαι πιο πολλά από αυτά που πράγματι δικαιούμαι. Πως όλοι οι άλλοι βασικά δεν είναι τόσο σημαντικοί όσο εγώ. Για αυτό και τους αντιμετωπίζω σαν να είναι υπηρέτες μου. Αυτός ο άνθρωπος λοιπόν, θα κριθεί: *Κρίσεις ετοιμάζονται για τους χλευαστές, και ραβδισμοί για τη ράχη των αφρόνων (Παροιμίες 19:29)*.

Πώς θα έρθει αυτή η κρίση στους καταπιεστές Χαλδαίους; Όλοι αυτοί δεν θα απαγγείλουν γι' αυτόν παραβολή, και κοροϊδευτική παροιμία εναντίον του; (Αββακούμ 2:6^α). Τα έθνη, λοιπόν, οι λαοί, που εκμεταλλεύεται με περιφρονητικά υπονοούμενα θα μιλήσουν εναντίον του. Κι αυτά που θα πουν, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η κρίση που ο Θεός θα φέρει επάνω τους.

Αναφέρει λοιπόν πέντε «ουαί». Πέντε φορές λέει «αλίμονο» ενάντια σε αυτούς, που τους κάνουν ό,τι θέλουν. Και ας έχουμε στο νου μας πως αυτά τα «ουαί» δεν αφορούν μόνο τότε τους Χαλδαίους, αλλά επειδή αποδίδονται σαν παροιμίες (εμπαικτικές, κοροϊδευτικές μάλιστα) αντιπροσωπεύουν την κρίση του Θεού σε κάθε καταπιεστή και εκμεταλλευτή.

Η πρώτη απειλή

Θα πουν: «Αλίμονο σ' εκείνον που μαζεύει ό, τι δεν του ανήκει – αλήθεια, ως τότε; - και τον καθένα τον μεταχειρίζεται σαν οφειλέτη του! Θα ξεσηκωθούν ξαφνικά οι πιστωτές σου, θα ξυπνήσουν αυτοί που καταπίεσες και θα σε λεηλατήσουν. Έθνη εσύ λεηλάτησες πολλά, διέπραξες φόνους κι αδικίες σε τόσες χώρες, ενάντια στους κατοίκους τόσων πόλεων. Γι' αυτό κι όλοι οι άλλοι λαοί θα λεηλατήσουν εσένα». (Αββακούμ 2:6β-8).

Αυτός που μαζεύει ότι δεν είναι δικό του, ο εκμεταλλευτής δηλαδή, στην πραγματικότητα είναι ένας άνθρωπος που μαζεύει χρέη, κάθε φορά που εκμεταλλεύεται κάποιον ή κάτι, χρεώνεται, δανείζεται ο ίδιος μέχρις σημείου κάθε πιθανότητα επιστροφής των χρημάτων να εξανεμιστεί. Τότε καταλήγει σε χρεωκοπία. Κάθε φορά που εκμεταλλεύεται κάποιος τον διπλανό του, χρεώνεται. Αυτό μεγαλώνει, επεκτείνεται και στο τέλος παθαίνει ο ίδιος ό,τι έκανε στους άλλους. Η κρίση του Θεού είναι να πάθει ο ίδιος ό,τι έκανε στους άλλους.

Θυμάστε πόσες και πόσες φορές μαθαίνουμε για αυτή την κρίση του Θεού, όταν με την ίδια την αμαρτία κρίνει τον αμαρτωλό. Γράφει στις Παροιμίες *Όποιος σκάβει λάκκο, θα πέσει ο ίδιος σ' αυτόν· και η πέτρα θα γυρίσει επάνω σ' εκείνον που την κυλάει (Παροιμίες 26:27)*. Θυμηθείτε πως στο βιβλίο της Εσθήρ, ο Αμάν, που στήνει μια κρεμάλα για τον Μαροδοχαίο, και στο τέλος καταλήγει ο ίδιος κρεμασμένος. Ο Ιακώβ είπε ψέματα για να πάρει την ευλογία, και μετά ο ίδιος ξεγελάστηκε από τον πεθερό του κι έπαθε τα ίδια. Αυτό που χρησιμοποιώ για να κάνω το κακό, πολύ συχνά με τον ίδιο ακριβώς τρόπο με κρίνει ο Θεός. Πρόσχεχε λέει ο Θεός: αυτοί που λεηλάτησες, θα σε ξυπνήσουν και θα λεηλατήσουν εσένα.

Η δεύτερη απειλή

Θα πουν: «Αλίμονο σ' εκείνον που μαζεύει κέρδη παράνομα για την οικογένειά του, και φτιάχνει τη φωλιά του ψηλά, για να γλιτώσει απ' το αρπαχτικό το χέρι». Και πράγματι τα σχέδια σου όλα θα φέρουν στη δυναστεία σου ντροπή. Καταστρέφοντας έθνη πολλά, τον ίδιο τον εαυτό σου καταστρέφεις. Γιατί κι οι πέτρες από τους τοίχους θα φωνάξουν

και οι ξυλοδεσιές θ' αντιφωνήσουν. (Αββακούμ 2:9-11) .

Προσέξτε την εικόνα! Αυτός που εκμεταλλεύεται για να γλιτώσει από αυτούς που τον κυνηγάνε, φτιάχνει τη φωλιά του ψηλά για να μην μπορούν να τον πιάσουν. Κι ακόμη μαζεύει κέρδη παράνομα, για το σπίτι του, για την οικογένειά του. Δεν είναι αυτός ο λόγος, αυτή η δικαιολογία που πολύ συχνά κάνουμε ό,τι κάνουμε; «Για τα παιδιά μας»; «Για να τους αφήσουμε κάτι πίσω»; Στο όνομα της οικογένειας, εργάτες μένουσιν απλήρωτοι, συμφωνίες δεν τηρούνται, συμβόλαια παραβιάζονται, ο λόγος μας δεν έχει ισχύ.

Αυτή η δεύτερη απειλή προειδοποιεί πως όταν εκμεταλλεύεται κάποιος τον άλλο, για όποιο λόγο και να το έκανε, είναι άχρηστο να προσπαθήσει να εξασφαλίσει αυτό που κέρδισε. Δεν εξασφαλίζεται. Κανένα φρούριο, σε κανένα βράχο δεν είναι δυνατόν να προστατέψει αυτά τα πλούτη που αποκτήθηκαν παράνομα. Καμία τράπεζα, καμία θυρίδα, καμία χώρα, κανένα νομικό σύστημα δεν προστατεύει τελικά τα αδικώς αποκτηθέντα.

Όλα αυτά τα σχέδια, θα φέρουν ντροπή στην ίδια την οικογένεια για την οποία αποκτήθηκαν. Και θα προκαλέσουν την καταστροφή αυτού που τα μαζεύει. Το οικοδόμημα αυτό, από μόνο του θα φωνάξει.

Για την ιστορία να πούμε, πως η Βαβυλώνα, η πρωτεύουσα των Χαλδαιών, που κατέστρεψε και εκμεταλλεύτηκε όλα τα άλλα έθνη και εκμεταλλευσόταν και τον Ισραήλ το 539 π.Χ. κατακτήθηκε από τον Κύριο χωρίς μάχη. Αυτή ήταν η κατάντια της. Αργότερα όμως, ήρθε ο Ξέρξης και επειδή είχε επαναστατήσει, υπέφερε μεγάλα δεινά το 478 π.Χ. Ο Λόγος του Θεού είναι αληθινός. Η κρίση θα έρθει για την κάθε αδικία. Στο δικό Του χρόνο, με το δικό Του τρόπο.

Η τρίτη απειλή

«Αλίμονο» θα πουν «σ' εκείνον που χτίζει πόλεις με φόνους και που με αδικίες τις θεμελιώνει!» Μάταια οι λαοί μοχθούν. Το έργο τους θα το καταστρέψει η φωτιά. Και όλα αυτά προέρχονται απ' τον Κύριο των δυνάμεων. Η γνώση της δόξας του Κυρίου θα γεμίσει τη γη, όπως γεμίζουν τα νερά της θάλασσας το βάθος (Αββακούμ 2:12-14) .

Αλίμονο σε κάθε ηγέτη που με τη δουλειά του λαού του χτίζει μια αυτοκρατορία, και αδικώντας τους ανθρώπους του θεμελιώνει. Τα χρόνια εκείνα υπήρχε στον Ισραήλ ο Ιωακείμ. Γράφει για αυτόν ο Ιερεμίας, Αλίμονο σ' αυτόν που οικοδομεί το σπίτι του όχι με δικαιοσύνη, και τα υπερώα του όχι με ευθύτητα· αυτόν που μεταχειρίζεται την εργασία του πλησίον του χωρίς μισθό, και δεν του αποδίδει τον μισθό του κόπου του (Ιερεμίας 22:13) .

Και ποια είναι η κρίση; Πως οτιδήποτε έχει χτιστεί με αδικία, δεν θα κρατήσει. Αυτό που χτίζει ο ένας καταπιεστής θα το γκρεμίσει ένας άλλος. Και αυτό το κάνει ο Κύριος του σύμπαντος. Αυτή είναι η κρίση του. Σε αντίθεση μάλιστα, με όλα αυτά που θα καταστραφούν, η γη θα γεμίσει με τη γνώση της δόξας του Κυρίου. Η δικαιοσύνη θα αποκατασταθεί. Το σχέδιο του Θεού θα προχωρήσει

Η τέταρτη απειλή

Θα πουν «αλίμονο σ' εκείνον που ποτίζει το συνάνθρωπο του με της οργής του το μεθυστικό κρασί, για ν' απολαύσει έπειτα τον εξευτελισμό του!» Με ατιμία θα κορσεθείς κι όχι με δόξα. Σειρά σου τώρα να πιεις και να ξεγυμνωθείς. Ο Κύριος θα σου δώσει ν' αδειάσεις το πότηρι της οργής του

και τότε η ντροπή θα επισκιάσει τη δόξα σου. Κατέστρεψες τα δάση του Λιβάνου, τα ζώα του εξολόθρευσης. Όλα αυτά θα πέσουν επάνω σου και θα τιμωρηθείς για τους φόνους που διέπραξες σε τόσες χώρες και στους κατοίκους τόσων πόλεων (Αββακούμ 2:15-17) .

Αλίμονο σε αυτόν που υποτιμά και ταπεινώνει από την αξιοπρέπεια τον άλλον. Το ποτήρι είναι μια εικόνα της «κατάληξης» που κάποιος θα έχει. Το ίδιο θα συμβεί και σε αυτόν. Και βλέπετε ακόμη και πως μέσα στην εκμετάλλευση αναφέρεται και η καταστροφή στο περιβάλλον. Ήρθαν οι Χαλδαίοι και κατέστρεψαν ό,τι υπήρχε χωρίς να σκεφτούν τους επόμενους. Ο Λιβανός είχε πράγματα πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Ό,τι έκανε στους άλλους, τώρα θα συμβεί σε σένα.

Η πέμπτη απειλή

Τι ωφελεί το είδωλο που έφτιαξε ο τεχνίτης; Η χυτή εικόνα που διδάσκει μόνο ψέματα; Πως μπορεί ο άνθρωπος να έχει εμπιστοσύνη στους άφωνους θεούς που ο ίδιος κατασκεύασε; Αλίμονο σ' εκείνον που λέει στο ξύλο: «Ξύπινα» και στο νεκρό λιθάρι: «Πάρε ζωή!» Αυτό θα προφητέψει; Με μάλαμα είναι καλυμμένο και με ασημί, αλλά ζωή σταλιά δεν έχει μέσα του (Αββακούμ 2:18-19) .

Η απειλή αυτή εκθέτει την ανοησία της ειδωλολατρίας. Τι νόημα έχει να προσκυνά κάποιος κάτι που το έφτιαξε ο ίδιος, που είναι κατώτερο από τον ίδιο; Κάτι παρόμοιο δεν έλεγε και ο προφήτης Ηλίας με ειρωνεία και σαρκασμό στους 400 προφύτες του Βάαλ οι οποίοι φώναζαν και παρακαλούσαν και τηδούσαν γύρω από το θυσιαστήριο που είχαν φτιάξει. Τους είπε λοιπόν: *Να τον επικαλείστε με δυνατή φωνή· επειδή, θεός είναι· ή έχει συνομιλία ή έχει ασχολία ή είναι σε οδοπορία ή ίσως και να κοιμάται, και θα ξυπνήσει (Α' Βασιλειών 18:27)*. Και οι Χαλδαίοι αργότερα θα διαπίστωναν πως οι δικοί τους θεοί, ο Βηλ και ο Νεβώ δε θα μπορούσαν να τους προστατέψουν από την κρίση του Θεού.

Η ουσία της ειδωλολατρίας αυτής όμως, υπάρχει όποιο κι αν είναι το είδωλο. Μήπως οι άνθρωποι δεν ζουν και ξεοδεύουν όλη τους την ενέργεια για τα σπίτια που έχτισαν; Για τις επιχειρήσεις που δημιούργησαν; Και η φροντίδα της ψυχής μένει πίσω, χρόνος για το Θεό δεν υπάρχει ποτέ.

Ο Θεός είναι στον Άγιο Ναό Του!

Όλα αυτά αδελφοί, όλες αυτές οι απειλές, δείχνουν μια αλήθεια. Πως πολύ συχνά βλέποντας τον κόσμο, και μεν βλέπουμε την αδικία, βλέπουμε όμως και συχνά τα αποτελέσματά της. Βλέπουμε τους κακούς να κρίνονται από τώρα. Να σκάβουν λάκκους και να πέφτουν σε αυτούς. Αυτό όμως δεν συμβαίνει πάντα, και ούτε αντικαθιστά την τελική κρίση η οποία θα έρθει τελικά. Για αυτό και τελειώνει με την εξής δήλωση αδελφοί: *Ο Κύριος όμως είν' εκεί στον άγιο του ναό. Όλη η γη ως μένει σιωπηλή μπροστά του! (Αββακούμ 2:20)* .

Ο Θεός είναι στο ναό Του, και αυτό σημαίνει πως συνεχίζει να βασιλεύει. Όλα αυτά που γίνονται είναι κάτω από την εξουσία Του. Και το σχέδιο Του προχωράει. Ποιο είναι το σχέδιο Του; Να κρίνει τον κόσμο μια μέρα. Και ο κόσμος όταν ο Θεός είναι στο θρόνο Του έτοιμος να κρίνει, ένα πράγμα πρέπει να κάνει: να σιωπά! Είναι η μοναδική σωστή, κατάλληλη αντίδραση.

Στον Ησαΐα διαβάζουμε *Κάθισε σιωπώντας, και μπες μέσα στο σκοτάδι, θυγατέρα των Χαλδαιών· επειδή, δεν θα ονομάζεσαι πλέον: Η κυρία των βασιλείων (Ησαΐας 47:5)*. Η

Βαβυλώνα κάθετα σιωπηλή γιατί ο Θεός την κρίνει. Στον προφήτη Αμώς επίσης γράφει *Και είπε: Τι βλέπεις εσύ, Αμώς; Και είπα: Ένα κανίστρι καλοκαιριάτικου καρπού. Τότε, ο Κύριος μου είπε: Ήρθε το τέλος επάνω στον λαό μου Ισραήλ· στο εξής, δεν θα τον παρατρέξω. Και κατά την ημέρα εκείνη τα άσματα του ναού θα είναι ολόλυγοι, λέει ο Κύριος ο Θεός· σε κάθε τόπο θα είναι πολλά πτώματα· θα τα πετάξουν έξω, μέσα σε σιωπή (Αμώς 8:2-3). Ο Ισραήλ εδώ θα είναι σε σιωπή γιατί ο Θεός κρίνει. Το ίδιο για τον Ισραήλ διαβάζουμε στους Θρήνους 2:10, *Οι πρεσβύτεροι της θυγατέρας Σιών κάθονται καταγής, σιωπώντας· ανέβασαν χόμα επάνω στο κεφάλι τους, ζώστηκαν σάκους· οι παρθένες της Ιερουσαλήμ κατέβασαν τα κεφάλια τους προς τη γη*. Η σιωπή και η κρίση του Θεού είναι άμεσα συνδεδεμένες. Όταν ο Θεός κρίνει, υπάρχει σιωπή.*

Το ίδιο υπάρχει και στον Ζαχαρία 2:13, *Σώπα, κάθε σάρκα, μπροστά στον Κύριο· επειδή, σηκώθηκε από την κατοικία της αγιότητάς του. Και στον Σοφονία 1:7, όπου ο Θεός ετοιμάζεται να εξολοθρευτεί, Σώπα μπροστά στον Κύριο τον Θεό, επειδή είναι κοντά η ημέρα του Κυρίου· επειδή ο Κύριος ετοίμασε θυσία, διόρισε τους προσκεκλημένους του.*

Το εδάφιο αυτό λοιπόν, από τον προφήτη Αββακούμ μας ζητάει να κάνουμε σιωπή γιατί ο Θεός θα κρίνει. *Στέκεται όλη η γη μπροστά Του, γιατί ο Θεός ως κριτής θα αποφασίσει τι θα κάνει με τους ασεβείς. Που είναι ο ναός αυτός; Στον ουρανό. Ο Κύριος όμως είν' εκεί στον άγιο του ναό. Όλη η γη ας μείνει σιωπηλή μπροστά του! (Αββακούμ 2:20).*

Η κρίση της αμαρτίας εκπληρώθηκε στο Σταυρό του Χριστού

Ο Θεός, εκπλήρωσε αυτή την κρίση! Με τον Ιησού Χριστό. Ο Θεός έκρινε και τιμώρησε την αμαρτία, κάθε αμαρτία, στο πρόσωπο του Χριστού. Ξέσπασε η οργή Του και φόρτωσε την καταδίκη όλων μας στο Χριστό. Για αυτό και η θυσία Του Χριστού ονομάζεται «εξιλασμός». Εξευμενίστηκε η δίκαια οργή του Θεού εξαιτίας των αμαρτιών μας, ώστε, καθένας που ζητά συγχώρηση από το Θεό να μπορεί να τη βρει.

Αυτό τώρα ολοκληρώθηκε, και βρισκόμαστε στην περίοδο αυτή που μπορεί ο άνθρωπος να συμφιλιωθεί με το Θεό. Κι αυτή η περίοδος θα τελειώσει όμως μια μέρα. Και τότε η τελική κρίση του Θεού θα ξεσπάσει. Για αυτό και ξανασυναντούμε τη σιωπή, θυμάστε που; Στο άνοιγμα της έβδομης σφραγίδας στην Αποκάλυψη. Η έβδομη σφραγίδα που μας έχει πάει στο τέλος του κόσμου είναι η εξής: *Και όταν άνοιξε την έβδομη σφραγίδα, έγινε σιωπή στον ουρανό μέχρι μισή ώρα (Αποκάλυψη 8:1)*. Όταν ξεσπάει η κρίση του Θεού γράφει στο εδάφιο 5, και ο άγγελος πήρε το θυμιατήρι, και το γέμισε από τη φωτιά του θυσιαστηρίου, και την έριξε στη γη και έγιναν φωνές και βροντές και αστραπές και σεισμός (Αποκάλυψη 8:5).

Ο χριστιανισμός, δεν προσφέρει φιλοσοφική απάντηση στην ύπαρξη του κακού. Το κακό υπάρχει και οφείλεται σε ένα πρόσωπο, στον εχθρό της ψυχής μας. **Αυτό που βεβαιώνουν οι Γραφές είναι πως το κακό μια μέρα θα κριθεί.** Η πορεία της ιστορίας για τον χριστιανισμό δεν είναι αέναη, είναι γραμμική, έχει αρχή και τέλος. Η ύπαρξη του τέλους σημαίνει πως θα αποκαλυφθεί η δόξα του Θεού και όταν θα γίνει αυτό, το κακό θα κριθεί μια για πάντα, με τέλειο τρόπο γιατί ο Θεός είναι καρδιογνώστης, παντογνώστης και για αυτό μπορεί να κρίνει τέλεια.

Γράφει στη Β΄ Θεσσαλονικείς: *Επειδή, είναι δίκαιο μπροστά στον Θεό να ανταποδώσει θλίψη σε όσους σας θλίβουν· σε σας, όμως, που θλίβετε, άνεση μαζί μας, όταν ο Κύριος Ιησούς αποκαλυφθεί από τον ουρανό μαζί με τους αγγέλους*

της δύναμής του, μέσα σε φλόγα φωτιάς, κάνοντας εκδίκηση σ' αυτούς που δεν γνωρίζουν τον Θεό, και σ' αυτούς που δεν υπακούν στο ευαγγέλιο του Κυρίου μας Ιησού Χριστού· οι οποίοι θα τιμωρηθούν με αιώνιο όλεθρο από το πρόσωπο του Κυρίου, και από τη δόξα της δύναμής του, όταν έρθει να ενδοξαστεί ανάμεσα στους αγίους του, και να θαυμαστεί ανάμεσα σε όλους που τον πιστεύουν, (επειδή, εσείς πιστέψατε στη μαρτυρία μας), κατά την ημέρα εκείνη (Β΄ Θεσσαλ. 1:6-11).

Το κακό, λοιπόν, κρίθηκε στο Σταυρό του Χριστού. Και μια μέρα σε όσους δεν έχουν ταυτιστεί με το Χριστό, θα ξεσπάσει η κρίση του Θεού επάνω τους. Η πρόσκληση του Χριστού για μας είναι να Τον εμπιστευθούμε και να ζήσουμε για Αυτόν. *Ο Κύριος όμως είν' εκεί στον άγιο του ναό. Όλη η γη ας μείνει σιωπηλή μπροστά του! (Αββακούμ 2:20)*. Το κακό θα κριθεί. Και αυτή η μέρα έρχεται πολύ γρήγορα. Οι ασεβείς μπορεί να φαίνεται πως ευημερούν, αλλά ήδη παιδεύονται.

Στον Ψαλμό 73 ο Ασάφ είχε την απορία: μάταια λοιπόν, καθάρισα τα χέρια μου; Γράφει στη συνέχεια:

Και στοχάστηκα να το καταλάβω, εντούτοις μού φάνηκε δύσκολο·

μέχρις ότου, καθώς μπήκα μέσα στο αγιαστήριο του Θεού,

κατάλαβα τα τέλη τους.

Εσύ, βέβαια, τους έβαλες σε ολισθηρούς τόπους· τους έριξες σε γκρεμό.

Πώς με μας κατάντησαν σε ερήμωση!

Αφανίστηκαν, απολέστηκαν από ξαφνικόν όλεθρο.

Σαν όνειρο κάποιου που ξυπνάει, Κύριε, όταν σηκωθείς επάνω,

θα αφανίσεις την εικόνα τους.

Έτσι καιγόταν η καρδιά μου, και βασανίζονταν τα νεφρά μου·

και εγώ ήμουν ανόητος, και δεν γνώριζα·

κτήνος ήμουν μπροστά σου.

Κρίθηκαν αυτοί και εγώ, λέει ο Ασάφ, δεν καταλάβαινα, ήμουν ανόητος. Κρίθηκαν και καταστράφηκαν ξαφνικά. Ο χρόνος κυλάει γρήγορα. Και συνεχίζει, και αυτά που θα διαβασουμε πρέπει να είναι και η δική μας προσευχή μέσα σε ένα κόσμο που βασιλεύει το κακό.

Όμως, εγώ είμαι πάντοτε μαζί σου·

εσύ με έπιασες από το δεξί μου χέρι.

Με τη συμβουλή σου θα με οδηγήσεις,

και ύστερα απ' αυτά θα με πάρεις κοντά σου μέσα σε δόξα.

Ποιον άλλον έχω στον ουρανό;

Και επάνω στη γη δεν θέλω άλλον, παρά σένα.

Ατόνησε η σάρκα μου και η καρδιά μου·

ο Θεός, όμως, είναι η δύναμη της καρδιάς μου,

και η μερίδα μου στον αιώνα.

Επειδή, είναι φανερό, όσο απομακρύνονται από σένα, θα χαθούν· εσύ εξολόθρευες όλους εκείνους που παρεκκλίνουν από σένα.

Αλλά, για μένα, το να προσκολλώμαι στον Θεό

είναι το αγαθό μου·

έθεσα την ελπίδα μου επάνω σε σένα, τον Κύριο τον Θεό, για να κηρύττω όλα τα έργα σου (Ψαλμός 73:16-27).

Αμήν.

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β΄ Ε.Ε.Ε. Αθηνών.

Λατρεία και Παράδοση της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας

του Γιώργου Φίλια

Στο πλαίσιο της σειράς για την λατρεία, ο υπεύθυνος της στήλης αιδ. Σ.Δεληγιάννης ζήτησε από τον ορθόδοξο θεολόγο κύριο Γ.Φίλια το παρόν διαφωτιστικό άρθρο, που ενημερώνει τους αναγνώστες μας για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται η Ορθόδοξη εκκλησία την παράδοση, τη λατρεία, την εκκλησία και τα μυστήρια. Είναι μία καλή ευκαιρία οι ευαγγελικοί αναγνώστες να δούμε θεολογικές θέσεις που σε πολλές περιπτώσεις, αν και έχουμε καθημερινή επαφή με την ορθοδοξία, δεν ξέρουμε, αλλά και να συγκρίνουμε με τις δικές μας πεποιθήσεις υπό το φως της Αγίας Γραφής.

Συντ.

A) Η Παράδοση ως «ζωή» και η αντίθεσή της με τη συντηρητικότητα

Ο όρος «παράδοση» παραπέμπει στο παρελθόν, από το οποίο «παραλαμβάνουμε» το περιεχόμενό του. Ακόμα και η αρχή περί του τι οφείλει να διατηρεί η Εκκλησία, την οποία διετύπωσε ο Βικέντιος Λυρινίου, εδράζεται επί της αναφοράς στο παρελθόν των χριστιανικών Εκκλησιών¹. Η ταύτιση της παράδοσης με το παρελθόν συνεπάγεται τη θεώρησή της ως έννοιας που σχετίζεται με τη νέκρωση, το παρωχημένο και τη συντηρητικότητα. Εάν, βέβαια, ίσχυε αυτό, τότε η παράδοση θα αποτελούσε ένα βαρύ φορτίο, το οποίο η σύγχρονη χριστιανική Εκκλησία θα όφειλε καταναγκαστικά να μεταφέρει στη ιστορική της διαδρομή. Ευτυχώς, όμως, η αλήθεια περί της φύσεως της παραδόσεως είναι διαφορετική.

Η παράδοση της Εκκλησίας, όμως, είναι η μεταβίβαση από γενιά σε γενιά μιας συγκεκριμένης ζωής, της ζωής που δόθηκε από τον Κύριο, κηρύχθηκε από τους Αποστόλους και διαφυλάχθηκε από τα μέλη της Εκκλησίας στο διάβα των αιώνων². Πρόκειται για την αλήθεια ότι οι Απόστολοι, ως πρώτα μέλη της Εκκλησίας, μετέδωσαν και εφήρμοσαν «αυτά που άκουσαν, είδαν και ψηλάφησαν με τα χέρια τους» περί του «ζωοποιοίου Λόγου, ο οποίος φανερώθηκε σ'αυτούς» (Αΐω. 1, 1-2).

Ο παράγοντας της αποστολικότητας εγγυήθηκε εξ αρχής τη γνησιότητα της παράδοσης εν όψει των πρώτων παρανοήσεων και παραποιήσεών της. Οι Απόστολοι παρέδωσαν γραπτώς (διά των βιβλίων της Κανής Διαθήκης) ένα μικρό τμήμα της αποκεκαλυμμένης αλήθειας. Το σύνολο της αλήθειας αυτής παρέδωσαν, ήδη από τα πρώτα χρόνια ζωής της Εκκλησίας, κατά τρόπο προφορικό. Αυτό αποτέλεσε την Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας, η οποία θεωρείται ερμηνεία και συμπλήρωμα της Αγίας Γραφής. Όπως ορθά σημειώνει ο Ι. Χρυσόστομος, *ου πάντα δι'επιστολής παρεδόθησαν,*

*αλλά πολλά και αγράφως· ομοίως δε κακείνα και ταυτά εστιν αξιόπιστα*³.

Η παράδοση της Εκκλησίας ονομάζεται «ιερή» ακριβώς διότι δεν ταυτίζεται με μια απλή συντηρητικότητα που νεκρώνεται από το χρόνο, αλλά είναι κίνηση και ζωή, μια συνεχής δημιουργία. Εάν από την παράδοση αφαιρεθεί το στοιχείο της ζωής, της ζωντανής βίωσής της στο παρόν, τότε γίνεται αποδεκτή μόνο ως αρχαιότητα η οποία ταυτίζεται με το έθιμο και τη συνήθεια. Αλλά η αλήθεια δεν μπορεί να ταυτιστεί με την συνήθεια και τα λόγια του Κυριανού (3^{ος} αιώνας) είναι απολύτως σωστά: «ο Κύριος είπε στο Ευαγγέλιο· “Εγώ ειμί η αλήθεια”. Δεν είπε “Εγώ ειμί η συνήθεια”»⁴.

B) Παράδοση και Λατρεία της Εκκλησίας

Η αρχαιότερη μαρτυρία περί παράδοσης αφορά στη Λατρεία της Εκκλησίας και, ιδιαίτερα, στη Θεία Ευχαριστία: όταν ο απόστολος Παύλος διαβίβαζε στους Κορινθίους «αυτό που παρέλαβε από τον Κύριο» περί της Θ. Ευχαριστίας (Α΄Κορ. 11, 23εξ.), προβάλλει την προτροπή του αυτή ως μία παράδοση που διαφυλάσσει την ενότητα της Εκκλησίας, μέσα από την κοινή συμμετοχή στην «ευχαριστιακή τράπεζα». Η λειτουργική αυτή παράδοση στηρίζεται στην παράδοση περί της σταυρικής θυσίας και της Ανάστασης του Κυρίου, ευρίσκεται δε σε στενό σύνδεσμο με τα γραφόμενα του αποστόλου σε άλλο κεφάλαιο της ίδιας επιστολής⁵.

Διερευνώντας βαθύτερα τη γέννηση της αρχαιότερης λειτουργικής παράδοσης, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το «από» (του Κυρίου) αφορά στην έννοια είτε της πηγής και προέλευσης, είτε της άμεσης μετάδοσης. Αυτό είναι το ευαίσθητο σημείο για το κύρος της παράδοσης στη μετέπειτα ζωή της Εκκλησίας: ότι οι πρώτοι φορείς της δεν διεβίβασαν απλώς αυτό που διδάχθηκαν, αλλά αυτό που εβίωσαν. Ότι, δηλαδή, και η λειτουργική παράδοση στηρίζεται στη βάση που εκ-

φράζει η Α'Καθολική Επιστολή Ιωάννη: *Ὁ ακηκόαμεν, ὁ εωράκαμεν τοις ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ εθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν εψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς... ἀπαγγελλομεν ὑμῖν* (1, 1καὶ 3).

Σε κείμενα ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῶν πρώτων αἰώνων (Ιουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυρας/ Μ.Βασίλειος) τονίζεται ὅτι, τὸ θεοῖδρυτο στοιχεῖο τῆς εὐχαριστιακῆς παράδοσης (τὸ «ἀπὸ τοῦ Κυρίου») συνυφαίνεται ἀρρηκτὰ μετὰ τὴν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπομένως, ἡ προερχόμενη ἀπὸ τὸν Κύριο λειτουργικὴ παράδοση δὲν εἶναι ἐκκλησιαστικὸς θεσμὸς, ἀλλὰ συστατικὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Σημαντικότερη παράμετρος στὸ θέμα τῆς λειτουργικῆς παράδοσης εἶναι ὁ σύνδεσμός της μετὰ τὰ πρόσωπα τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Ἀπόστολοι εἶναι οἱ πρώτοι φορεῖς καὶ ἐγγυητὲς τοῦ θεοῖδρυτου χαρακτήρα τῆς Λατρείας. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐκφράζεται σὲ ὀρισμένες λειτουργικὲς πηγὲς τῶν πρώτων αἰώνων. Αναφερόμαστε σὲ ἀνώνυμα ἔργα μετὰ γνήσιες λειτουργικὲς μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες ἀποδίδονται στοὺς Ἀποστόλους, ἀν καὶ πρόκειται περὶ πηγῶν περισσότερο ἢ λιγότερο μεταγενέστερων ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ. Ἡ ἀπόδοση τῶν πηγῶν αὐτῶν στοὺς Ἀποστόλους εἶναι μιὰ ὁμολογία ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ὅτι οἱ μαρτυρίες αὐτὲς εἶναι ἀρχαιότατες καὶ ὅτι ἀποτελοῦν μιὰ προφορικὴ ἀποστολικὴ λειτουργικὴ παράδοση.

Παρόμοια ἔργα εἶναι τὰ ἀκόλουθα: ἡ «Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων» (2^{ος} αἰ.), ἡ «Ἀποστολικὴ Παράδοση» τοῦ Ἰππολύτου Ρώμης (3^{ος} αἰ.), ἡ «Διδασκαλία Ἀποστόλων» (3^{ος} αἰ.) καὶ οἱ «Ἀποστολικὲς Διαταγές» (4^{ος} αἰ.).

Γ) Ἡ ἔννοια τῆς παράδοσης στὴ Λατρεία τῆς σύγχρονης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας

1. Τα παραπάνω ἀποτελοῦν μιὰ σύντομη καὶ ἐπιγραμματικὴ θεολογικὴ εἰσαγωγὴ στὸ θέμα τοῦ πῶς βιώνει ἡ σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τὴν ἔννοια τῆς παράδοσης στὴ Λατρεία της. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ λειτουργικὴ παράδοση ποὺ ἀγωνίζεται νὰ διαφυλάξει ἡ Ὁρθοδοξία, ἀποτελεῖ παράμετρο ἐκκλησιολογικῆς δηλαδὴ, ὁ ἀγῶνας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γιὰ τὴ διατήρησιν τῆς λειτουργικῆς τῆς παράδοσης συνιστᾷ τὸ βασικὸ τῆς ἰδίωμάς ὡς «Ἐκκλησίας». Ὄταν τὸ 14ο αἰῶνα ὁ Νικόλαος Καβάσιλας, ἕνας μεγάλος «μυστικὸς» θεολόγος τοῦ Ὁρθόδοξου Βυζαντίου, ἔγραφε ὅτι «Ἡ Ἐκκλησία σημαίνεται ἐν τοῖς Μυστηρίοις»⁶ (δηλαδὴ «Ἐκκλησία» ὑφίσταται ἐκεῖ ὅπου ὑφίστανται «Μυστήρια»), συνέδεε μετὰ τὸ χαρακτηριστικότερο τρόπο τῆς λειτουργικῆς παράδοσης μετὰ τὴν Ἐκκλησιολογία.

Γιὰ τὴν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ανατολῆς, ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ Μυστήρια συνδέονται ὀργανικά, δεδομένου ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, θεμελιωμένη στὸ γεγονός τῆς ἐνσάρκωσης, εἶναι ἀπὸ τὴ φύσιν τῆς μυστηρίου καὶ πηγὴ τῆς Χάρης τοῦ Θεοῦ. Τα ὀνομαζόμενα «Μυστήρια» δὲν εἶναι παρά φανερώσεις τοῦ ἐνὸς αὐτοῦ μυστηρίου.

Γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία, ἡ παράδοση στὴ Λατρεία συνυφαίνεται μετὰ τὴν ἀποστολικὴ διαδοχὴ τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, δηλαδὴ μετὰ τὴν «κανονικὴ» (ἐγκυρη) ἱερωσύνη τῶν τελούντων τῆς Λατρείας. Στὸ Μυ-

στήριο τῆς ἱερωσύνης θεμελιώνεται ἡ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι τὸ κύριο συστατικὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, γι αὐτὸ καὶ εἰάν ἀπουσιάζει τὸ Μυστήριον τῆς ἱερωσύνης ὡς ἀποστολικὴ διαδοχὴ δὲν μπορούμε νὰ ἀναφερόμαστε σὲ «Ἐκκλησία».

2. Ἡ παραδοσιακότης τῆς Λατρείας στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία βιώνεται (στὴ σύγχρονη ἐκκλησιαστικὴ πραγματικότητα) μέσα ἀπὸ δύο ἔννοιες –κλειδιά: τὴν «παλαιοχριστιανικότητα» καὶ τὴν «καθολικότητα». Σύμφωνα μετὰ τὸ πρῶτο κριτήριον παραδοσιακότητος (τὴν παλαιοχριστιανικότητα), ἡ Λατρεία διασφαλίζεται ἐφόσον σ' αὐτὴν διατηροῦνται τὸ περιεχόμενο καὶ οἱ βασικὲς δομὲς τῆς στὴ χριστιανικὴ ἀρχαιότητα. Βέβαια, στὸ διάβα τῶν αἰώνων πολλὰ στοιχεῖα ἔχουν ἀνανεωθεί ἢ μεταβληθεῖ· τὸ γεγονός, ὅμως, ὅτι ὁ πυρήνας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς παραμένον ἀπαράλλακτα συνιστᾷ τὴν ἐγγύτητα τῆς παραδοσιακότητος. Ἡ «καθολικότητα» ἀναδεικνύει τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ συγκεκριμένη μορφή τῆς Λατρείας διασώζεται σὲ ὅλες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τῆς συνάφειες τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

Μέσα στὴ Λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἡ παράδοση ἀναδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴ διασαύρωσιν τοῦ ἱστορικοῦ μετὰ τὸ θεολογικὸ στοιχεῖο. Οἱ ἔμνοι (γιὰ παράδειγμα) τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας συνδέουν τὴ βιβλικὴ ἱστορία μετὰ τὴ θεολογικὴ ἀναφορὰ στὸ εορταζόμενο γεγονός ἢ στὸ τιμώμενο πρόσωπο. Οἱ συντάκτες τῶν λειτουργικῶν κειμένων κινοῦνται στὰ δύο αὐτὰ ἐπίπεδα καὶ ὁ λόγος τῶν ἀπηχεῖ τοὺς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν αἱρέσεων (ἱστορικὸ στοιχεῖο), οἱ ὁποῖοι κατέληξαν στὴ διατύπωσιν τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας (θεολογικὸ στοιχεῖο). Ἡ παραδοσιακότης τῆς Λατρείας, ἐπομένως, ταυτίζεται οὐσιαστικῶς μετὰ τὴν παραδοσιακότητα τῆς πίστεως. Γι αὐτὸ, εἰάν ἀναφερόμαστε σὲ ὀρθόδοξη καὶ μὴ Ὁρθόδοξη Λατρεία, ἀναφερόμαστε οὐσιαστικῶς σὲ Ὁρθόδοξη καὶ μὴ Ὁρθόδοξη πίστιν.

3. Ἄς μου ἐπιτραπῆ στὴν τελευταία αὐτὴν παράγραφο νὰ συνοψίσω κάποια στοιχεῖα περὶ παραδοσιακότητος τῆς Λατρείας στὴν πράξιν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ὡς παραδοσιακὸ στὴ Λατρεία θεωρεῖται κάθε λειτουργικὸ στοιχεῖο ποὺ πηγάζει εἴτε ἀπὸ τὴ διδασκαλία τοῦ ἰδιοῦ τοῦ Κυρίου (ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ἡ Θ.Εὐχαριστία, τὸ Βάπτισμα, τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ τῆς ἱερωσύνης), εἴτε ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων (ὅπως, γιὰ παράδειγμα, τὸ Εὐχέλαιο, οἱ ὥρες τῆς προσευχῆς, οἱ προσευχὲς γιὰ διαφορετικὲς περιστάσεις). Ἡ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων κατέχει τὸ κύριον τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου, ἐφόσον σύμφωνα μετὰ τὴν Καινὴ Διαθήκην δὲν διατυπώθηκε ἀπὸ δικὴ τους πρωτοβουλία καὶ ἐμπνευση, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ τὴν Πεντηκοστή⁷. Παραδοσιακὸ, ὅμως, θεωρεῖται καὶ κάθε στοιχεῖο τῆς Λατρείας, ποὺ παρέμεινε στὴ Ἐκκλησία κατὰ τὸ διάβα τῶν αἰώνων, ἐπικυρωμένο ἀπὸ τοὺς ἀγιοπνευματικούς τῆς θεσμούς (τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου) καὶ τοὺς φωτισμένους ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα Ἁγίους καὶ Πατέρες τῆς.

Σε ἀντιδιαστολή μετὰ τὰ παραπάνω, ὅσα στοιχεῖα τῆς ἐκκλησιαστικῆς Λατρείας ἀπορρίφθηκαν ἢ ἀτόνησαν, δὲν ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς παράδοσης καὶ, ἐπομένως,

η όποια πρόθεση επαναφοράς τους στη Λατρεία απο-
τελεί ουσιαστικά μια αυθαίρετη υποκατάσταση των
θεμελιακών εκκλησιαστικών θεσμών.

Τελευταίο, ίσως, ένα βασικό ερώτημα: η νεότερη
και σύγχρονη ορθόδοξη Εκκλησία σταμάτησε να δη-
μιουργεί δική της λειτουργική παράδοση και απλώς
επαναπαύεται σ' ένα παγιωμένο παρελθόν; Και βέβαια
όχι. Η ορθόδοξη Εκκλησία δεν σταμάτησε (τόσο στο
διάβα των αιώνων, όσο και στα νεότερα και σύγχρονα
χρόνια) να εμπλουτίζει τη λειτουργική της παράδοση
με νέες μορφές (ακολουθίες, ευχές, ύμνους), αλλά
και να εγκαταλείπει κάποιες λειτουργικές μορφές που
ήσαν συνδυσασμένες με ειδικές ιστορικές συνθήκες
(όπως, για παράδειγμα, οι ευχές που σχετίζονταν με
τον αυτοκράτορα κατά την εποχή της βυζαντινής αυ-
τοκρατορίας). Αυτό που φροντίζει η Ορθοδοξία (και
για το οποίο αγωνίζεται με συνέπεια) είναι να διατηρεί-
ται αλώβητος ο παραδοσιακός πυρήνας της Λατρείας
σχετικά με τα Μυστήρια, τις Ακολουθίες και τις μεμο-

νωμένες ευχές.

Έτσι στη Λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας συ-
νυπάρχουν η παραδοσιακότητα και η ανανέωση. Και
η μεν παραδοσιακότητα (με τις παραμέτρους που
εκθέσαμε παραπάνω) είναι αδιαπραγμάτευτη, αλλά
και στοιχείο μαρτυρίας της Ορθοδοξίας στο σύγχρο-
νο χριστιανικό κόσμο, η δε ανανέωση συνιστά ένα
διαχριστιανικό χώρο συνάντησης, υπό την έννοια της
ανταλλαγής προβληματισμών για τις ανάγκες του
σύγχρονου ανθρώπου και της κοινωνίας. Μια τέτοια
διαχριστιανική προσπάθεια δεν πρέπει να έχει άξονά
της την ανάπτυξη «δημοσίων σχέσεων» μεταξύ των
Εκκλησιών, αλλά την αναζήτηση των τρόπων πραγ-
ματοποίησης του βασικού έργου και αποστολής
της Εκκλησίας: του αγιασμού και της σωτηρίας του
ανθρώπου.

Ο κ. Γιώργος Φίλιας είναι Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Υποσημειώσεις

¹ «Teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est» (πρέπει να διατηρήσουμε αυτό που πιστεύτηκε παντού,
πάντοτε και από όλους) [Commonitorium 2, 3, PL 50, 640].

² Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Μ.Αθανάσιος τον 4ο μ.Χ. αιώνα, *την εξ αρχής παράδοσιν και διδασκαλίαν και πίστιν της Καθολι-
κής Εκκλησίας ο Κύριος έδωκεν, οι Απόστολοι εκήρυξαν και οι Πατέρες εφύλαξαν* (Επιστολή Α΄ προς Σερραπίωνα, ΚΗ΄, PG 26, 593-596).

³ *Εις την Β΄ προς Θεσσαλονικείς*, II, Ομιλία 4, PG 62, 488.

⁴ Κυπριανού Καρθαγένης, *Sententiae Episcoporum* 87, PL 3, 1103B.

⁵ Πρβλ. Α΄ Κορ. 15, 3 (παρέδωκα γαρ υμίν, ό και παρέλαβον, ότι Χριστός απέθανεν υπέρ των αμαρτιων ημών κατά τας γραφάς, και ότι
ετάφη, και ότι εγήγερται τη ημέρα τη τρίτη).

⁶ *Εις την Θ.Λειτουργίαν*, λη΄, PG 150, 452C.

⁷ Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε μια μεγάλη αλήθεια, που εκφράζει στους Μαθητές του ο Ίδιος ο Κύριος: ότι το Άγιο Πνεύμα (ο Πα-
ράκλητος) θα τους οδηγήσει «εις πάσαν την αλήθειαν» (Ιω. 16, 13).

Χρυσοστόμου Κ. Καραγκούνη

ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ Αρχαία και Σύγχρονη -Και η Χριστιανική Εκκλησία

Μετάφραση: Χάρης Ι. Νταγκουνάκης

Παραγγελίες: 210 3231079

Fax: 210 3316577

Επίσης στα βιβλιοπωλεία Ο ΛΟΓΟΣ και ΑΝΩΓΕΙΟ

τιμή: 6 ευρώ

Ανώνυμος Χριστιανισμός και Συμπεριληπτικότητα

Η κριτική μιας θεωρίας

του Τάσου Μαρκουλιδάκη

Μπορεί κάποιος να σωθεί χωρίς να εκφράσει ρητή πίστη στο πρόσωπο του Χριστού; Εάν όχι, πώς ο Θεός θα κρίνει όσους δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο; Πώς θα κρίνει ο Θεός τους ιθαγενείς που ζουν στα απομονωμένα δάση της Αφρικής και δεν έχουν καν ακούσει το όνομα Ιησούς Χριστός; Πώς είναι δυνατόν ένας καλός Θεός να στείλει στην κόλαση όσους είναι θύματα ενός «γεωγραφικού ατυχήματος»; Όλες οι παραπάνω ερωτήσεις είναι εύστοχες και εύλογες. Επί αιώνες οι θεολόγοι έχουν επιχειρήσει να δώσουν επαρκείς και πειστικές απαντήσεις στα παραπάνω καυτά ερωτήματα. Μια σύγχρονη απάντηση είναι η Χριστιανική συμπεριληπτικότητα, σύμφωνα με την οποία μία μόνο θρησκεία είναι σωστή, αλλά η σωτηρία είναι εφικτή μέσω διαφορετικών θρησκειών. Η σωτηρία είναι μόνο μέσω του Χριστού και του σωτήριου του έργου στο σταυρό, αλλά αυτό το έργο δεν είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την συνειδητή γνώση του έργου Του. Σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου είναι να φέρει τους αναγνώστες του, σε μια πρώτη επαφή με το θεολογικό φαινόμενο της συμπεριληπτικότητας.

Η συμπεριληπτικότητα υποστηρίζει ό,τι οι πιστοί άλλων θρησκευμάτων μπορούν να σωθούν μέσω του Χριστού, χωρίς να εκφράσουν πίστη στο πρόσωπο του Χριστού. Οι οπαδοί της συμπεριληπτικότητας δεν πιστεύουν όπως οι πλουραλιστές,¹ ό,τι όλες οι θρησκείες οδηγούν στον ίδιο Θεό. Πιστεύουν ωστόσο, ότι μέρος της αλήθειας και της σωτηρίας βρίσκεται εκτός του Χριστιανισμού, εφόσον οι ακόλουθοι των συγκεκριμένων θρησκειών ζουν ηθική ζωή, ακολουθώντας π.χ. τις δέκα εντολές και τους μακαρισμούς. Ο πιο γνωστός εκφραστής της συγκεκριμένης άποψης είναι ο καθολικός θεολόγος Καρλ Ράινερ, ο οποίος ανέπτυξε την θεωρία του 'ανώνυμου Χριστιανισμού'. Ο ανώνυμος Χριστιανισμός συμπεριλαμβάνει μη Χριστιανούς, ακόμη και άθεους, που είναι στοργικοί, ευσυνειδητοί και ακεραίοι.¹ «Οι μη Χριστιανοί μπορούν να δεχτούν την σωτήρια χάρη του Θεού, μέσω του Χριστού, ακόμα και αν ποτέ τους δεν έχουν ακούσει την Χριστιανική αποκάλυψη...Κάποια μορφή πίστης υπάρχει εκεί είτε το γνωρίζουν, είτε όχι. Αποτελούν ένα κομμάτι του Χριστιανισμού που δεν αποκαλείται Χριστιανισμός...Είναι παγανιστές οι οποίοι έχουν λάβει χάρη, αλλά δεν το γνωρίζουν.»² Κατά συνέπεια, οι πιστοί ακόλουθοι των άλλων θρησκειών είναι Χριστιανοί, αλλά δεν το γνωρίζουν.

Η δεύτερη Σύνοδος του Βατικανού διακήρυξε ότι οι πιστοί ακόλουθοι άλλων θρησκειών μπορούν να

σωθούν χωρίς να μεταστραφούν στον Χριστιανισμό, μετατρέποντας τον 'Ανώνυμο Χριστιανισμό' σε επίσημο δόγμα της Καθολικής εκκλησίας. **Ανώνυμος Χριστιανός σύμφωνα με τον Ράινερ είναι 'ο ειδωλολάτρης, που ζει στο καθεστώς της χάριτος του Θεού διά πίστεως, ελπίδος και αγάπης, αλλά δεν έχει γνώση του γεγονότος ότι η ζωή του είναι προσανατολισμένη προς τη σωτηρία διά της χάριτος του Ιησού Χριστού... Ο ανώνυμος Χριστιανός δεν είναι Χριστιανός σε κοινωνικό επίπεδο (μέσω βάπτισης και συμμετοχής στην Εκκλησία) ή με την έννοια της συνειδητοποίησης του Χριστιανισμού στο μυαλό του³... Για παράδειγμα ένας Βουδιστής μοναχός, ο οποίος επειδή ακολουθεί την συνειδηση του, κατορθώνει να φτάσει στη σωτηρία και ζει στη χάρη του Θεού, είναι ανώνυμος Χριστιανός⁴.** Ο νυν Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ', στο έγγραφο Dominus Iesus, με την έγκριση του πρώην Πάπα Ιωάννη Παύλου Β', έχει εκφράσει στο παρελθόν την υποστήριξη του στο δόγμα του ανώνυμου Χριστιανισμού.² Η Κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας διδάσκει ότι «όσοι χωρίς δικό τους σφάλμα, δεν έχουν γνωρίσει το Ευαγγέλιο του Χριστού ή της εκκλησίας Του, αλλά παρόλα αυτά αναζητούν τον Θεό με μια ειλικρινή καρδιά και παρακινούμενοι από την χάρη Του, προσπαθούν με τις πράξεις τους να κάνουν το θέλημα Του, όπως η συνειδηση τους το καθορίζει, μπορούν να αποκτήσουν αιώνια σωτηρία⁵... Τα ιερά βιβλία άλλων θρησκειών που καλλιεργούν την ύπαρξη και ψυχή των πιστών τους, λαμβάνουν μέσω του μυστηρίου του Χριστού, στοιχεία καλοσύνης και χάρης.»⁶ Επομένως, γίνεται λόγος για επάρκεια της γενικής αποκάλυψης του Θεού μέσω της φύσης και της συνειδησης (Ρωμαίους 1 και 2), χωρίς την αναγκαιότητα της ειδικής αποκάλυψης, δηλαδή του έργου του Χριστού. «Μέχρι την στιγμή όπου το ευαγγέλιο εισέρχεται στην ιστορική ζωή ενός ατόμου, διά της χάριτος η θρησκεία του ατόμου είναι η έννομη του θρησκεία.»⁷

Ο γνωστός ευαγγελιστής Μπίλυ Γκράχαμ σε τηλεοπτική συνέντευξη του δήλωσε: «Ο Θεός καλεί ανθρώπους από τον Μουσουλμανικό, Βουδιστικό, Χριστιανικό και άπιστο κόσμο, που είναι μέλη του σωματος του Χριστού, επειδή έχουν κληθεί από τον Θεό. Μπορεί να μην γνωρίζουν το όνομα του Χριστού, αλλά γνωρίζουν στις καρδιές τους ότι χρειάζονται κάτι που δεν έχουν. Γι'αυτό όταν στρέφονται στο μόνο φως που έχουν, είναι σωσμένοι και θα είναι μαζί μας στον ουρανό.»⁸ Συνεπώς, η συμπεριληπτικότητα δεν έχει διεισδύσει μόνο στην Καθολική εκκλησία,

αλλά και στην ευαγγελική διαμαρτύρηση.³

Η συγκεκριμένη αντίληψη έχει απήχηση και σε ορισμένους ιεραποστολικούς κύκλους, ως «Κίνημα της Συμπεριληπτικότητας». Ο Κέβιν Χίγκινς έχει υποστηρίξει ότι οι συμπεριληπτικοί, οι πιστοί δηλαδή ακόλουθοι άλλων θρησκειών, μπορούν να γίνουν πιστοί μαθητές του Χριστού μέσα στην θρησκευτική τους κουλτούρα.⁹ Οι συμπεριληπτικοί είναι όσοι ομολογούν πίστη στον Χριστό, αλλά παραμένουν μέλη της αρχικής θρησκευτικής τους κοινότητας. Οι Μουσουλμάνοι παραμένουν Μουσουλμάνοι, οι Ινδουιστές παραμένουν Ινδουιστές και οι Βουδιστές παραμένουν Βουδιστές. Ένας άλλος υποστηρικτής του «Κινήματος της Συμπεριληπτικότητας», ο Τζον Ρίτζγουι, έχει διακηρύξει «ό,τι στην καρδιά του ευαγγελίου από την Γένεση έως την Αποκάλυψη είναι η επιθυμία του Θεού να συμφιλώσσει εθνικές κοινότητες μέσω συμπεριληπτικών ατόμων σε αυτές τις κοινότητες.»¹⁰ Ο Ρίτζγουι τονίζει την διαπιστωμένη αδυναμία διαχωρισμού θρησκείας και τοπικής κουλτούρας στον ιεραποστολικό αγρό και υποστηρίζει πως ο πιο αποτελεσματικός τρόπος μετάδοσης του ευαγγελίου είναι μέσω ενός «Κινήματος Συμπεριληπτικότητας».

Συνοπτικά, τα σημαντικότερα επιχειρήματα υπέρ της συμπεριληπτικότητας είναι:

- Διάφορες περικοπές (π.χ. Πράξεις 14:12) υποδηλώνουν οντολογική αλλά όχι επιστημολογική αναγκαιότητα του έργου του Χριστού.
- Υπάρχουν παραδείγματα θεοφοβούμενων ανθρώπων, «αγίων παγανιστών», που ευαρέστησαν τον Θεό χωρίς να εκτεθούν στην ειδική θεία αποκάλυψη.⁴
- Η πεποίθηση των πιο πολλών Χριστιανών θεολόγων είναι ότι τα νήπια που αποβιώνουν καταλήγουν στον παράδεισο.
- Είναι άδικο για τον Θεό να καταδικάσει όσους δεν έχουν ακούσει τα καλά νέα του ευαγγελίου.
- Ο Αβραάμ ήταν αρχέτυπο του κινήματος της συμπεριληπτικότητας.¹¹
- Περικοπές όπως Ματθαίος 18:1 και 20:28 σκιαγραφούν τις ηθικές αξίες⁵ της βασιλείας του Θεού και ενθαρρύνουν εμμέσως άτομα, οικογένειες και κοινότητες να ζήσουν το ευαγγέλιο στην κοινωνία τους ανεξάρτητα από την θρησκευτική δομή που ακολουθούν.¹²
- Ο ίδιος ο Χριστός ξεκίνησε ένα κίνημα συμπεριληπτικότητας στην Σαμάρεια (Ιωάννης 4), ωστόσο λόγω της οξείας αντιπαράθεσης του με τους Ιουδαίους δεν το ολοκλήρωσε.¹³
- Ο Παύλος (Πράξεις 21:21) διδάσκει τους Ιουδαίους που ζουν ανάμεσα σε εθνικούς να μην ζουν σύμφωνα με τους κανόνες του Μωσαϊκού νόμου. Ο Ρίτζγουι πιστεύει ότι στις Πράξεις 21:17-25 ο Λουκάς εικονογραφεί την ύπαρξη ενός κινήματος συμπεριληπτικότητας στην Ιουδαία και τις παραπλήσιες περιοχές.¹⁴
- Ο Παύλος έντονα ενθάρρυνε τους Χριστιανούς στην Κόρινθο να παραμείνουν στις κοινότητες τους, όταν πίστεψαν στο ευαγγέλιο (Α΄Κορ.7:17-24).¹⁵
- Η Ρωμ.2 (κυρίως 2:7, 9) υποδεικνύει την ύπαρξη δικαιωμένων ανθρώπων που ακολουθούν τον Χριστιανικό νόμο υπάκουα, αλλά όχι αναμάρτητα

χωρίς να εκτεθούν στο έργο του Χριστού.⁶

Κριτική:

Ο Χριστός διακήρυξε: «Εγώ είμαι η οδός και η αλήθεια και η ζωή· ουδείς έρχεται προς τον Πατέρα, ειμή δι' εμού» (Ιωάννης 14:6). Είτε ο Χριστός είναι ο μόνος ζωντανός και αληθινός Θεός, είτε είναι ψεύτης ή τρελός. Τέταρτη πιθανότητα δεν υπάρχει, εφόσον είναι ιστορικά διαπιστωμένο ότι έζησε πριν περίπου 2000 χιλιάδες χρόνια. «Δεν υπάρχει δι' ουδενός άλλο η σωτηρία· διότι ούτε όνομα άλλο είναι υπό τον ουρανό δεδομένον μεταξύ των ανθρώπων, διά του οποίου πρέπει να σωθώμεν» (Πράξεις 4:12). «Θεμέλιον άλλο ουδείς δύναται να θέσει παρά το θεόν, το οποίον είναι ο Ιησούς Χριστός.» (Α΄Κορ.3:11). Τα παραπάνω εδάφια μαζί με πολλά άλλα (Ιωαν. 3:36; Ρωμ.10:12-15; 1 Τιμ.2:5-6; 1 Ιωαν. 5:11-12; Αποκ.20:15) ομιλούν για πλήρεις και αποκλειστικές αξιώσεις του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος, δεν υπάρχει άλλο όνομα, δεν υπάρχει άλλο θεμέλιο. Υπάρχει μόνο ένας δρόμος για τον Θεό και την σωτηρία: ο Ιησούς Χριστός. Η Χριστιανική θρησκεία είναι αποκλειστική. Αποκλειστικές όμως, είναι και άλλες θρησκείες όπως το Ισλάμ και ο Ιουδαϊσμός. Οι αποκλειστικές θρησκείες διδάσκουν ότι ενόσω οι υπόλοιπες θρησκείες έχουν μέρος της αλήθειας, η αλήθεια αυτή δεν είναι ικανή από μόνη της να σώσει τους ανθρώπους.

Η συμπεριληπτικότητα αγνοεί και εξευτελίζει τις θρησκείες. Είναι εμφανές ότι και οι άλλες θρησκείες μπορούν να προβούν στον ισχυρισμό περί ανώνυμου Ινδουισμού ή Ισλαμισμού. Γιατί όλοι οι πιστοί Βουδιστές να είναι ανώνυμοι Χριστιανοί και όχι ανώνυμοι Ισλαμιστές; Ο Ράινερ υποστήριξε ότι κάποιος μπορεί ρητά να αρνηθεί τον Χριστιανισμό, αλλά να ακολουθεί με τις πράξεις του τις αρχές της Χριστιανικής θρησκείας. Οι πιο πολλές θρησκείες όμως, είναι αποκλειστικές. Ένας πολύ γνωστός ύμνος της Ρίγκ Βέντα,⁷ διακηρύσσει ό,τι «η αλήθεια είναι μία, αν και οι σοφοί τη γνωρίζουν με διάφορους τρόπους»¹⁶. Το Κοράνιο αναφέρει: "Ω εσείς πιστοί, μη συμμαχείτε με Ιουδαίους και Χριστιανούς, αυτοί συμμαχούν μεταξύ τους. Εκείνοι ανάμεσά σας που συμμαχούν μαζί τους, σ' εκείνους ανήκουν. Σίγουρα ο Αλλάχ δεν καθοδηγεί τους αδίκους".¹⁷

Η εξήγηση από την πλευρά της συμπεριληπτικότητας της Ρωμ.2 δεν είναι σωστή, επειδή ο Παύλος ισχυρίζεται ξεκάθαρα πως «όσοι αμάρτησαν χωρίς να έχουν το νόμο, θα χαθούν επίσης χωρίς το νόμο. Κι όσοι αμάρτησαν έχοντας το νόμο, με βάση το νόμο θα κριθούν» (Ρωμ.2:12). Όσοι δεν έχουν ακούσει τον ηθικό νόμο του Θεού (π.χ. Εξοδ.20:1), θα κριθούν με βάση την ανυπακοή τους στην περιορισμένη γνώση που είχαν είτε μέσω της φύσης (Ρωμ.1:19, 20), είτε στις καρδιές τους (Εκκλησ. 3:11), είτε στις συνειδήσεις τους μέσω του έμφυτου νόμου που τους έχει δοθεί (Ρωμ. 2:11-16)⁸. Ο Παύλος τονίζει πως όλοι οι άνθρωποι είναι τελείως αδικαιολόγητοι (Ρωμ.3:11; 23). Ο Θεός θα κρατήσει υπόλογους όλους τους ανθρώπους, ανάλογα με το βαθμό αποκάλυψης που τους έχει χαρίσει. Ακόμα και αυτοί που δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο έχουν καθαρή μαρτυρία για την

ύπαρξη και χαρακτήρα του Θεού, τον οποίο έχουνε ρητά και επανειλημμένα απορρίψει. Εάν κάποιος ανταποκριθεί στην αποκάλυψη που του έχει δοθεί, ο δίκαιος και κυρίαρχος Θεός μας θα παρέχει τα μέσα (π.χ. ιεραπόστολο (όπως έκανε με τον Φίλιππο και τον Αιθίοπα ευνούχο (Πράξ. 8:26-39) ή με τον Πέτρο και τον Κορνήλιο (Πράξ. 10:1-48)), όνειρο, ενόραση, κτλ), προκειμένου το άτομο αυτό να ακούσει το ευαγγέλιο (Πράξ. 17:27). Εφόσον ο Θεός είναι απόλυτα κυρίαρχος (Ις.46:9-11), θα βρει τον τρόπο (π.χ. Θεία εκλογή) και τα μέσα, προκειμένου να αποκαλύψει πλήρως το πρόσωπο Του και να σώσει αμαρτωλούς.⁹

Το πρόβλημα δεν είναι ότι οι άνθρωποι δεν έχουνε ακούσει για τον Θεό, αλλά ότι έχουν απορρίψει την όποια αποκάλυψη Του. Όταν εκζητήσουμε τον Θεό εξ όλης της καρδιάς και ψυχής μας, θα τον βρούμε (Δευτ.4:29). Αντί να επιχειρηματολογούμε για την κατάληξη όσων δεν έχουν ακούσει τον ευαγγέλιο, θα πρέπει να φροντίσουμε όσοι δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο, να το ακούσουν (Ματθ.28:19, 20, Πράξ.1:8). Το γεγονός ότι οι άνθρωποι απορρίπτουν την αποκάλυψη που τους έχει δοθεί, θα πρέπει να μας παρακινήσει να διακηρύξουμε με μεγαλύτερο ζήλο τα καλά νέα της σωτηρίας, διότι μόνο μέσω της αποδοχής του Ιησού Χριστού ως σωτήρα μπορούν οι άνθρωποι να σωθούν από τις αμαρτίες τους και την κόλαση. Εάν υποθέσουμε ότι όσοι δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο θα σωθούν ή έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να σωθούν ακριβώς επειδή δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο, τότε πρέπει να φροντίσουμε να μην ακούσουν το ευαγγέλιο. Η χειρότερη πράξη που θα μπορούσαμε να κάνουμε είναι να μοιραστούμε το ευαγγέλιο με κάποιον που ενδεχομένως θα το απορρίψει! Εάν αυτό συμβεί, τότε αυτό το άτομο θα καταδικαστεί. Είναι εμφανές, πως εάν όσοι δεν έχουν ακούσει το ευαγγέλιο δεν είναι καταδικασμένοι, τότε δεν υπάρχει κανένας λόγος και κίνητρο για ευαγγελισμό. Γιατί να ρισκάρουμε οι άνθρωποι να ακούσουν το ευαγγέλιο και να καταδικάσουν τους εαυτούς τους, εάν προηγουμένως ήταν σωσμένοι επειδή δεν είχαν ακούσει το ευαγγέλιο; Συνεπώς, σύμφωνα με την συμπεριληπτικότητα, η μαρτυρία της εκκλησίας δεν είναι απαραίτητη και μπορεί να καταστεί εμπόδιο δυσκολεύοντας και παρεμποδίζοντας την σωτηρία των ανθρώπων.

Η συμπεριληπτικότητα υποστηρίζει ότι οι Εβραίοι στην Παλαιά Διαθήκη σώθηκαν χωρίς την γνώση του Χριστού.¹⁰ Η σωτηρία στην Παλαιά Διαθήκη όμως, πραγματοποιούνταν μέσω της πίστης στις υποσχέσεις για τον υπεσχημένο Μεσσία που θα έσωζε όλους τους αμαρτωλούς από την αμαρτία (Ιεζ. 36; Ιερ. 31:31-34). Επιπλέον, το σύστημα θυσιών στην Παλαιά Διαθήκη αφορούσε μονάχα αμαρτίες από άγνοια (Λευιτικόν 4:2; 13; 27; 5:15). Οι θυσίες αφορούσαν κυρίως τελετουργικές μολύνσεις και αμαρτίες εξ'αμελείας και παραδρομής. Από τη Γένεση μέχρι την Αποκάλυψη η μόνη θυσία για εσκεμμένες, προμελετημένες, σκόπιμες, εκ προθέσεως αμαρτίες, είναι η θυσία του Χριστού στο σταυρό, επειδή «είναι αδύνατον το αίμα ταύρων και τράγων να αφαιρεί αμαρτίες» (Εβρ.10:4).

Η συμπεριληπτικότητα υποστηρίζει ότι η Αγία Γραφή περιέχει πολλά παραδείγματα «αγίων παγανιστών». Είναι αλήθεια πως ο Θεός έχει σώσει

ανθρώπους που δεν ήταν *bona fide* μέλη της διαθήκης. Εν τούτοις, κανείς εξ'αυτών δεν εκδήλωσε πίστη σε κάποιον άλλο Θεό, εκτός του Γιαχβέ. Η ύπαρξη σωσμένων ανθρώπων εκτός του εθνικού Ισραήλ, επιβεβαιώνει την εκπλήρωση της διαθήκης του Θεού με τον Αβραάμ (Γεν.12:1-3, Γεν.15). Ο Γιαχβέ ποτέ δεν θεώρησε στην Παλαιά Διαθήκη την λατρεία προς τον Βάαλ ή την Ασάρτη ή οποιαδήποτε άλλη θεότητα ως λατρεία προς το πρόσωπό Του. Αντιθέτως, ο Ιωάννης γράφει πως κάθε πνεύμα που δεν ομολογεί ότι ο Ιησούς Χριστός δεν προέρχεται από τον Θεό, είναι το πνεύμα τού αντιχρίστου (Αΐωαν.4:3). Ο ιστορικός Χριστός και ο Χριστός της Χριστιανικής πίστης δεν μπορούν και δεν πρέπει να διαχωριστούν. Ένας καθολικός σωτήρας, δεν μπορεί να διαχωριστεί από το συγκεκριμένο σωτήριο έργο του Χριστού από την Ναζαρέτ.

Τα επιχειρήματα της συμπεριληπτικότητας μειώνουν την σημασία της Χριστιανικής πίστης και την επιτακτικότητα της Χριστιανικής μαρτυρίας. Ο Παύλος τονίζει μέσω μιας σειράς ερωτήσεων (Ρωμ.10:13-15), ότι εάν ιεραπόστολοι δεν σταλούν να κηρύξουν το ευαγγέλιο σε όσους δεν έχουν ακούσει για τον Χριστό, προκειμένου να ακούσουν γι' Αυτόν, πιστέψουν σε αυτόν και επικαλεσθούν το όνομά Του, θα παραμείνουν μη σωσμένοι.

Σήμερα δυστυχώς στην προσπάθεια να ξεριζωθούν οι αιρέσεις, έχει ξεριζωθεί και η αλήθεια. Είτε υπάρχει μία μόνο αλήθεια και οτιδήποτε δεν είναι μέρος αυτής της αλήθειας είναι λάθος, είτε δεν υπάρχει λάθος και συνεπώς δεν υπάρχει απόλυτη αλήθεια. Σήμερα στο όνομα της αγάπης, της αποδοχής και της ανεκτικότητας προς το διαφορετικό, η αλήθεια της Αγίας Γραφής έχει μετατραπεί σε μία ακόμη αλήθεια. Οι βασικές αρχές και αξιώσεις της Χριστιανικής θεολογίας και πρακτικής παραμερίζονται και υποβαθμίζονται από την ιδέα του ανώνυμου Χριστιανισμού και της συμπεριληπτικότητας. Παράλληλα, η ιεραποστολική εντολή και αποστολή απειλείται, καθώς η εκκλησία καλείται να εκπληρώσει ένα συμβολικό ρόλο μαρτυρίας. Με βάση την ανθρώπινη λογική, ένας δίκαιος Θεός δεν θα καταδικάσει ποτέ κάποιον επειδή δεν έχει ακούσει ότι υπάρχει. Σημασία στην ευαγγελική Χριστιανική πίστη όμως, δεν έχει τι η ανθρώπινη λογική υπαγορεύει, αλλά τι διδάσκει η Αγία Γραφή. Η πίστη πολλές φορές παρουσιάζεται ενάντια στη λογική. Η πίστη όμως δεν είναι ενάντια στη λογική, είναι πέρα από τη λογική. Ως πιστοί ακόλουθοι Του καλούμαστε να μην υποκύψουμε στην ψυχρή αντιμετώπιση θεολογικών δυσκολιών και στη λογική αποτύπωση της πραγματικότητας, αλλά να είμαστε διαπύρσιτοι κήρυκες του μηνύματος ότι η σωτηρία είναι διά της χάριτος μέσω της πίστewς στο πρόσωπο και έργο του Ιησού Χριστού. Οποιαδήποτε ενεργητική ή παθητική συναίνεση προς την συμπεριληπτικότητα δεν συνάδει με το ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού. Σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο, όποιος κηρύξει άλλο ευαγγέλιο από αυτό των αποστόλων και του ίδιου του Χριστού είναι ανάθεμα (Γαλ.1:8).

Ο κ. Τάσος Μαρκουλιδάκης είναι τελειόφοιτος Θεολογίας στο θεολογικό σεμινάριο Γκόρντον Κόνουελ της Μασαχουσέτης.

Υποσημειώσεις

¹ Ο θεολογικός πλουραλισμός υποστηρίζει ότι όλες οι θρησκείες οδηγούν στην σωτηρία και στον ένα μοναδικό Θεό. Καμία θρησκεία δεν είναι ανώτερη από την άλλη. Αντιθέτως, όλες οι κυρίαρχες θρησκείες όπως ο Χριστιανισμός, Ινδουισμός, Βουδισμός, Ισλαμισμός και Ιουδαϊσμός οδηγούν στην σωτηρία της ανθρώπινης ψυχής. Προκειμένου να αποδείξουν τον ισχυρισμό τους χρησιμοποιούν διάφορα ιερά κείμενα θρησκευτικά όπως μία περικοπή του Κορανίου (Ιερό Κοράνιο, Σουρά αλ-Άνκαμπουτ, 29:46), στην οποία αναφέρεται: «Να διαφρονείς με τους ανθρώπους του Βιβλίου με τον πιο ευγενικό τρόπο -εκτός από εκείνους που πράττουν λανθασμένα- λέγοντας, "Έχουμε πίστη σε αυτό που μας στάλθηκε και σε αυτό που σας στάλθηκε. Ο Θεός σας και ο Θεός μας είναι ένα και εμείς υπήκοοι του.» Οι υποστηρικτές του πλουραλισμού ισχυρίζονται ότι οι πιο πολλές θρησκείες εστιάζουν στην αγάπη προς τον Θεό και τους συνανθρώπους. Οι περισσότερες θρησκείες έχουν μια μορφή του Χρυσού Κανόνα (Ματθ. 7:12). Η λογική είναι ότι από την κορυφή ενός βουνού υπάρχει η ίδια θέα. Στο βουνό αυτό όμως κάποιος μπορεί να ανέβει μέσα από διαφορετικές διαδρομές χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα. Όπως στην πλατεία Ομονοίας στην Αθήνα μπορείς να πας μέσω διαφορετικών διαδρομών (π.χ. διαφορετικές οδοί) και μέσω (αυτοκίνητο, πόδια, μετρό, τραίνο, λεωφορείο), έτσι και στη θεολογική σφαίρα μπορείς να βρεις τον Θεό μέσω διαφορετικών θρησκειών και μέσων. Ο κυριότερος σύγχρονος εκφραστής της συγκεκριμένης άποψης είναι ο John Hick.

² Ο Βενέδικτος ΙΣΤ' (κοσμικό όνομα Γιόζεφ Άλοϊς Ράτσινγκερ, Γερμ. Joseph Alois Ratzinger, 26ος Πάπας, Επίσκοπος Ρώμης και επικεφαλής της Καθολικής Εκκλησίας και ανώτατος άρχοντας του ανεξάρτητου κράτους-πόλεως του Βατικανού) γράφει: « Η Νέα Διαθήκη παρέχει δυο απαντήσεις στην ερώτηση «πώς μπορεί κάποιος να σώσει τον εαυτό του;» Οι δύο απαντήσεις διαμορφώνουν μία απάντηση η οποία έχει μία φανερό αντίφαση. Ταυτόχρονα, επιβεβαιώνει ότι μόνο η αγάπη και μόνο η πίστη είναι απαραίτητες. Και οι δυο όμως, εκφράζουν την ίδια ιδέα της υπερνίκησης του εαυτού μας, της εγκατάλειψης του εγωισμού και της αγάπης προς τον συνάνθρωπο. Οι άνθρωποι ποτέ δεν μπορούν να σώσουν τους εαυτούς τους μέσω συστημάτων ή μέσω της υπακοή τους στα συστήματα, ακόμα και αν αυτά τα συστήματα είναι τα πιο ευγενή, για παράδειγμα οι μεγάλες θρησκείες του κόσμου. Το σύστημα είναι πάντα ένα θέλητρο προς ένα άτομο. Γι' αυτό το λόγο, πολλές φορές παίρνει τη μορφή του θέλητρου ενάντια στους εχθρούς ενός ατόμου. Ο Θεός όμως, δεν μας καλεί να είμαστε εναντίον άλλων, αλλά να είμαστε για τους άλλους μέσω της πνευματικής αγάπης. Συνεπώς, πρέπει να επανεξετάσουμε την αντίληψη ό,τι ο καθένας πρέπει να ζησει σύμφωνα με τη δική του συνείδηση. Η συνείδηση δεν λέει διαφορετικά πράγματα στον καθένα. Αντιθέτως, λέει τα ίδια σε όλους: αγάπη χωρίς περιορισμούς. Αυτό είναι ισοδύναμο με τις βασικές χριστιανικές αξίες της πίστης και αγάπης. Η παρουσία αυτών των αξιών διαχωρίζει τους ανώνυμους Χριστιανούς (Ράινερ) από τους παγανιστές. Η δε απουσία των χαρακτηριστικών αυτών διαχωρίζει και χαρακτηρίζει κρυφούς παγανιστές από πολλούς χριστιανούς. Όποιος έχει αυτές τις αρχές έχει την ουσία του Χριστιανισμού και σώζει εαυτόν (Ratzinger, Joseph 'Necessita della missione della Chiesa nel mondo,' στη La fine della Chiesa come Societa Perfetta, Verona: Mondadori 1968, σελ. 72-73)

³ Ο Οργανισμός του Μπίλυ Γκράχαμ (BGEM) επιβεβαίωσε ότι η συγκεκριμένη θέση του Μπίλυ Γκράχαμ είναι η ίδια από το 1960, όταν την πρωτοδιατύπωσε στο περιοδικό Decision.

⁴ Παραδείγματα αποτελούν οι Μελχισεδέκ, βασιλιάς της Σαλήμ (Γεν. 14:14-27), ο Ισθόρ, πεθερός του Μωϋσή και ιερέας της Μαδιάμ (Έξοδ. 3:1), Νεεμάν, στρατηγός του βασιλέως της Συρίας (Β' Βασιλέων 5:1-14), Κορνήλιος, εκατόνταρχος που υπηρετούσε στο Ιταλικό στρατιωτικό τάγμα (Πράξεις 10:1-4), ο Αιθίοπας ευνούχος, άρχοντας της Κανδάκης της βασίλισσας των Αιθίοπων (Πράξ. 8:26-39) και οι σοφοί από την Ανατολή (Ματθ. 2).

⁵ Οι αξίες αυτές είναι ανεξάρτητες από κάθε είδους θρησκευτικές δομές. Τη συγκεκριμένη αντίληψη υποστήριξε και ο Πάπας Ιωάννης Παύλος Β' στο έργο του REDEMPTORIS MISSIO (On the Permanent Validity of the Church's Missionary Mandate), <http://www.ewtn.com/library/ENCYC/JP2MISSI.HTM>.

⁶ Το συγκεκριμένο άρθρο δεν αποσκοπεί στο να απαντήσει επαρκώς σε όλα τα κύρια επιχειρήματα της συμπεριληπτικότητας.

⁷ Η Βέντα είναι ιερό κείμενο του Ινδουισμού.

⁸ Όλοι (εθνικοί και Ιουδαίοι) έχουν το νόμο γραμμένο στις καρδιές τους. Ο νόμος αυτός μπορεί να τους αθωώσει ή καταδικάσει. Το πλαίσιο των συγκεκριμένων εδαφίων είναι ότι όσοι είναι «πιο νόμοι» (κυρίως οι Ιουδαίοι), καθώς και όσοι έχουν τον έμφυτο νόμο, έχουν στρέψει την πλάτη τους στον Θεό. «Δεν υπάρχει τις έχων σύνεσις· δεν υπάρχει τις εκζητών τον Θεόν» (Ρωμ. 3:11). Ο Παύλος είναι ξεκάθαρος: ο Θεός θα κρίνει, μέσω του Ιησού Χριστού, τα μυστικά των ανθρώπων, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο που εκείνος και οι υπόλοιποι αποστόλοι κήρυσαν.

⁹ Η Βιβλική διδασκαλία της Θείας εκλογής (Ρωμ. 8:28-30; Ιωαν. 6:39, 17:2, 10:1-30; Εφεσίους 1:1-11; 1 Κορ. 1:1; Β' Κορ. 4:6; Φιλ. 1:29; Α' Θεσ. 1:2-4; Β' Θεσ. 2:13 κτλ) σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να μειώσει την επιτακτικότητα και ενθουσιασμό της άμεσης διάδοσης του ευαγγελίου σε κάθε μήκος και πλάτος της υμνηλίου.

Σημειώσεις Τέλους

¹ Cornell George. "God's Twentieth Century Giants." Associated Press, December 22, 1988.

² Clinton, Stephen. *Peter, Paul, and the Anonymous Christian: A Response to The Mission Theology of Rahner and Vatican II*. The Orlando Institute, Leadership Forum November, 1998 Evangelical Theological Society

³ Rahner, Karl. *Theological Investigations* Vol 14 translated by David Bourke. London: Darton, Longman & Todd, 1976, σελ. 283.

⁴ Rahner, Karl. *An Interview with Karl Rahner on the State of Catholic Theology Today*. Inner Explorations. <http://www.innerexplorations.com/chtheomortext/kr.htm>

⁵ Wilkin, Todd. «What is the Catholic Teaching of "Anonymous Christianity?»», www.issuesetc.org/resource/archives/anonchrs.htm

⁶ Vatican Congregation for the Doctrine of the Faith. *DOMINUS IESUS ON THE UNICITY AND SALVIFIC UNIVERSALITY OF JESUS CHRIST AND THE CHURCH*, http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20000806_dominus-iesus_en.html

⁷ Rahner Karl, *Theological Investigations* Vol. 5. London: Darton, Longman & Todd, 1966, σελ. 119

⁸ The Meaning of Acceptance of World Religions, Exactly What Jesus Would Want. "Robert Schuller And Billy Graham Speaking Wide Acceptance." <http://www.youtube.com/watch?v=TNCnxA91fHE&feature=related>

⁹ Higgins, Kevin. "The Key to Insider Movements" IJFM 21.4 (Winter 2004), σελ. 155

¹⁰ Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 3-4

¹¹ Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 4-6

¹² Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 4-6

¹³ Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 4-6

¹⁴ Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 6-9

¹⁵ Ridgeway, John. "The Movement of the Gospel in New Testament Times With Special Reference to Insider Movements" ISFM Conference, Atlanta, Georgia (17-18 September 2006), σελ. 16-26

¹⁶ Θρησκεία, *Βικιπαίδεια*, <http://el.wikipedia.org/wiki/>

"Το Πάσχα ημών εθουσιάσθη υπέρ ημών ο Χριστός"

του Βασίλη Κωνσταντινίδη

Αγαπητέ αναγνώστη, ήθελα να σου παρουσιάσω τρεις διαφορετικές περιπτώσεις και θα' θελα διαβάζοντάς τες να σκεφτείς ποιό είναι εκείνο το κυρίαρχο συναίσθημα που θα σου προκαλούσαν, αν αυτές οι τρεις περιπτώσεις αφορούσαν εσένα τον ίδιο.

Περίπτωση πρώτη: Χάνεις όλα σου τα λεφτά στο χρηματιστήριο ενώ εκκρεμούν οι τρέχοντες λογαριασμοί του σπιτιού καθώς και η άμεση ανάγκη του φαγητού. Ένας φίλος σου, ο οποίος έχει κερδίσει 100,000 ευρώ μέσα σε μια βδομάδα, σου δίνει 300 ευρώ για να καλύψεις τα άμεσα έξοδά σου.

Περίπτωση δεύτερη: Ψάχνεις απεγνωσμένα για δουλειά εδώ και καιρό και ένας φίλος σου ακούει για μια δουλειά που πιστεύει θα είναι τέλεια για σένα, σε ενημερώνει, κάνει αίτηση και τελικά προσλαμβάνεται μ' έναν πολύ καλό μισθό.

Περίπτωση τρίτη: Οι γιατροί έχουν διαγνώσει στο σώμα σου μια σοβαρή ασθένεια που χρειάζεται οπωσδήποτε εγχείρηση. Εσύ δεν μπορείς να πληρώσεις για την εγχείρηση, ένας φίλος σου όμως επωμίζεται όλα τα έξοδα.

Ποιό θα' λεγες ότι είναι το κυρίαρχο συναίσθημα που θα σου προκαλούσαν αυτές οι τρεις περιπτώσεις; Εγώ, πάντως, πιστεύω, κι ελπίζω να συμφωνείς μαζί μου, ότι είναι η **ευγνωμοσύνη!**

Θα' θελα τώρα να σκεφτείς άλλες τρεις παρόμοιες περιπτώσεις:

Περίπτωση πρώτη: Χάνεις όλα σου τα λεφτά στο χρηματιστήριο κι ένας φίλος σου, σου δίνει από τις οικονομίες του για να μπορείς να τα φέρεις βόλτα τον επόμενο μήνα.

Περίπτωση δεύτερη: Ψάχνεις απεγνωσμένα για δουλειά και ένας φίλος σου ακούει για μια δουλειά στην Αθήνα της οποίας τα κεντρικά γραφεία είναι στην Πάτρα. Επειδή γνωρίζει προσωπικά τον διευθυντή, πάει το Σαββατοκυριακό στην Πάτρα και μιλά εκτεταμένα μαζί του. Αποτέλεσμα: προσλαμβάνεται μ' έναν καλό μισθό.

Περίπτωση τρίτη: Οι γιατροί έχουν διαγνώσει στο σώμα σου νεφρική ανεπάρκεια και χρειάζεσαι οπωσδήποτε μεταμόσχευση νεφρού. Ένας φίλος σου προσφέρει τον έναν από τους νεφρούς του.

Ποιό άραγε συναίσθημα σου προκαλούν οι τρεις τελευταίες περιπτώσεις; Υπάρχει καμιά διαφορά από τις πρώτες τρεις περιπτώσεις; Φυσικά υπάρχει! Στις πρώτες τρεις περιπτώσεις ο φίλος έδωσε κάτι από το περίσσευμά του και δεν του στοίχισε σχεδόν τίποτε

η προσφορά που σου έκανε. Στις τρεις τελευταίες περιπτώσεις, ο φίλος σου όχι μόνο έδωσε από το υστέρημά του αλλά έδωσε τον ίδιο τον εαυτό του για σένα. Έγινε για σένα θυσία!

«Το Πάσχα ημών εθουσιάσθη υπέρ ημών ο Χριστός», γράφει ο απ. Παύλος στους Κορινθίους πιστούς. Όταν ο Ιησούς Χριστός θυσιάστηκε για μας εκείνο το Πάσχα, πριν από 2.000 χρόνια, δεν μας έδωσε απλά κάτι που ο ίδιος είχε παραπανίσιο, αλλά μας προσέφερε τον ίδιο τον εαυτό Του, τη ζωή Του, όλο Του το είναι.

Γράφει ο απ. Πέτρος στην πρώτη του επιστολή στην Καινή Διαθήκη, κεφάλαιο 4 και εδάφιο 1 «επειδή ο Χριστός έπαθεν υπέρ ημών». Αλήθεια, πόσο επιπλοαία πολλές φορές διαβάζουμε το Λόγο του Θεού... Διαβάζουμε πολλές φορές ότι ο Χριστός **έπαθε** για μας, στη δική μας θέση, χωρίς να συλλογιστούμε και να αναλογιστούμε καλά-καλά πόσα πολλά μπορεί να περιλαμβάνει η λέξη «έπαθε». Άλλες φορές πάλι, η θεολογία μας μάς μπερδεύει και μας βάζει να σκεφτόμαστε σκέψεις όπως «Μα, ο Χριστός δεν ήταν μόνο άνθρωπος, αλλά ήταν και Θεός, και σαν Θεός δεν πρέπει να υπέφερε και πολύ. Μπορούσε ν' αντέξει τα πάθη που υπέστη». Όμως ο Λόγος του Θεού είναι ακριβέστατος στο θέμα αυτό και δεν αφήνει χώρο για την παραμικρή αμφιβολία. Γράφει ο απ. Πέτρος κάτω από την οδηγία του Αγίου Πνεύματος «ο Χριστός έπαθεν υπέρ ημών ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ».

Πρέπει να ξέρουμε ότι ο Χριστός δεν ήταν μισός άνθρωπος-μισός Θεός, δηλ. 50-50. Ήταν 100% Θεός και 100% άνθρωπος. Το πώς γίνεται αυτό είναι μυστήριο, αλλά όταν ήταν εδώ στη γη ενεργούσε και με τις δύο Του φύσεις, την Θεϊκή και την ανθρώπινη, χωρίς αυτές να συγχέονται μεταξύ τους. Όταν λ.χ. πάνω στον σταυρό ο Χριστός είπε «διψώ» μιλούσε 100% ως άνθρωπος γιατί μόνο ένας άνθρωπος μπορεί να έχει μια τέτοια φυσική ανάγκη. Όταν πάλι είπε στον παραλυτικό «Σου συγχωρούνται οι αμαρτίες, άρον τον κρέββατον σου και περιπάτη» μιλούσε 100% ως Θεός, γιατί μόνο ο Θεός έχει την εξουσία να συγχωρεί αμαρτίες. Όταν λοιπόν ο Λόγος του Θεού μας λέει ότι ο Χριστός έπαθε σημαίνει ότι υπέφερε πάθη, με την ανθρώπινη, αδύναμη σάρκα Του, το ανθρώπινο σώμα που είχε, όπως ακριβώς και το δικό μας.

Ο Χριστός, λοιπόν, έπαθε για μας σε όλη την ανθρώπινη Του υπόσταση. Κάθε άνθρωπος συμφωνά με το Λόγο του Θεού, δεν έχει μόνο σώμα, αλλά επίσης πνεύμα και ψυχή (Α' Θεσ. 5:23, Εβρ. 4:12). Η ψυχή είναι άυλη όπως το πνεύμα και αποτελείται από τρία στοιχεία: το νου, τα συναισθήματα και τη θέλη-

ση. Ο Χριστός, λοιπόν, υπέφερε για μας σε ολόκληρη την ανθρώπινη οντότητα: στην ψυχή, στο σώμα και στο πνεύμα. Ας τα δούμε όμως πιο αναλυτικά.

Πρώτον, ο Χριστός υπέφερε **ψυχικά**. Διαβάζουμε στο Ματθαίο 26:38 «Περίλυπος είναι η ψυχή μου έως θανάτου· μείνατε εδώ και αγρυπνείτε μετ' εμού» ενώ ο ευαγγελιστής Μάρκος μας λέει ότι ο Χριστός «παραλαμβάνει τον Πέτρον και τον Ιάκωβον και Ιωάννην μεθ' εαυτού και ήρχισε να εκθαμβήται και να αδημονεί», λέξεις που τονίζουν την έντονη εσωτερική συναισθηματική ταραχή Του. Ο ευαγγελιστής Λουκάς μάς αναφέρει επίσης ότι ο Χριστός «ελθών εις αγωνίαν, προσήχετο θερμότερον. Έγεινε δε ο ιδρώς αυτού ως θρόμβοι αίματος καταβαίνοντες εις την γην». Σαν γιατρός ο Λουκάς μπορεί να αναφέρεται στο σπάνιο φαινόμενο της 'αιματίδρωσης' κατά το οποίο ο ιδρώτας βγαίνει από το δέρμα αναμειγμένος με αίμα αλλά τονίζει ότι η αιτία που το προκάλεσε ήταν η μεγάλη Του αγωνία στον κήπο της Γεθσημανή.

Επίσης ο Ματθαίος γράφει ότι ο Χριστός στον κήπο της Γεθσημανή «έρχεται προς τους μαθητάς, και ευρίσκει αυτούς κοιμωμένους, και λέγει προς τον Πέτρον, 'Ούτω δεν ηδυνήθητε μίαν ώραν να αγρυπνήσητε μετ' εμού;» και αφού Τον συνέλαβαν οι αρχιερείς κατόπιν υποδείξεως του Ιούδα του Ισκαριώτη, γράφει ο ευαγγελιστής Ματθαίος «Τότε οι μαθηταί πάντες αφήσαντες Αυτόν, έφυγον». Ο Χριστός, λοιπόν, βιώνει και την πλήρη εγκατάλειψη από τους φίλους Του, και μάλιστα στις πιο δύσκολες Του στιγμές. Με λίγα λόγια, ο ψυχικός του κόσμος είχε γίνει κουρέλια. Λύπη, αγωνία, εγκατάλειψη. Το ένα πίσω απ' το άλλο, μέσα σε λίγες μόνο ώρες. Αλλά το μαρτύριό Του μόλις είχε αρχίσει...

Πάμε τώρα να δούμε πώς ο Χριστός υπέφερε για μας **σωματικά**. Πρέπει να γνωρίζουμε ότι η Αγία Γραφή είναι πολύ επιεικής όταν αναφέρεται στα σωματικά πάθη του Χριστού και αρκείται σε μόνο μερικές πολύ λιτές περιγραφές. Το ίδιο και οι ταινίες που βλέπουμε κάθε Πάσχα στην τηλεόραση με θέμα τη ζωή και τα πάθη του Χριστού. Το Άγιο Πνεύμα δεν μας δίνει λεπτομερή περιγραφή του μαστιγώματος ή της σταύρωσης και αρκείται να τα περιγράψει με μια μόνο πρόταση! Η ιστορία όμως της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας έχει να μας αποκαλύψει πολλά. Ας τα πάρουμε όμως με τη σειρά.

Μετά από έξι παράνομες δίκες μέσα σε λιγότερες από 18 ώρες, ο Πόντιος Πιλάτος παραδίδει τον Χριστό να μαστιγωθεί. Διαβάζουμε στο Μάρκο 15:15 «Ο Πιλάτος λοιπόν θέλων να κάμη εις τον όχλον το αρεστόν, απέλυσεν εις αυτούς τον Βαραββάν, και παρέδωκε τον Ιησούν αφού εμαστίγωσεν αυτόν, δια να σταυρωθεί». Αυτό ήταν και το πρώτο σωματικό μαρτύριο που υπέστη ο Ιησούς Χριστός. Θα' θελα εδώ να σας δώσω μια πιο κοντινή εικόνα για να πάρουμε μια γεύση των παθών του Κυρίου μας. Εδώ πρέπει να πούμε ότι δεν Τον μαστίγωσαν οι Εβραίοι αλλά οι Ρωμαίοι. Και θα πει κάποιος «Και ποιά η διαφορά;» Οι Εβραίοι υπόκειντο στο νόμο του Θεού που διέταζε το μαστίγωμα να γίνεται με έως και 40 μαστιγώσεις, από φόβο, όμως, μήπως και έκαναν λάθος στο μέτρημα και μαστίγωναν κάποιον 41 φορές (που θα ήταν παραβίαση του νόμου του Θεού) μαστίγωναν

τους κατάδικους '40 παρά μία'. Οι Ρωμαίοι, όμως, δεν υπόκειντο σ' αυτόν το νόμο. Οι Ρωμαίοι συνήθιζαν να μαστιγώνουν τον κατάδικο μέχρι λίγο πριν να πεθάνει, τον άφηναν, δηλαδή, σχεδόν ετοιμοθάνατο. Το δε μαστίγιο που χρησιμοποιούσαν ήταν το λεγόμενο «flagellum» απ' όπου και προέρχεται η αρχαία ελληνική λέξη «φραγέλλιον» που σημαίνει μαστίγιο. Το flagellum, λοιπόν, ήταν ένα κομμάτι βέργα με δερμάτινες λωρίδες οι οποίες είχαν στις άκρες τους κομμάτια από γυαλί, μικρές πέτρες και ασάλινες μπαλίτσες. Τα κομμάτια από το γυαλί ξέσχιζαν κυριολεκτικά το δέρμα με τα κομμάτια από τη σάρκα του κατάδικου να κρέμονται ενώ οι μικρές πέτρες και οι ασάλινες μπαλίτσες μωλώπιζαν το δέρμα. Ας θυμηθούμε ότι ο Χριστός δέχθηκε πέραν των 40 μαστιγώσεων με το flagellum! Αμέσως μετά, και ενώ η πλάτη Του ήταν γυμνή και κυριολεκτικά ξεσχισμένη με κομμάτια σάρκας να κρέμονται, Τού φορούν μια κόκκινη χλαμύδα, κάτι σαν μανδύα. Δεν ξέρω πόσοι από σας ποτέ καήκατε από την υπερβολική έκθεσή σας στον ήλιο το καλοκαίρι στην παραλία. Ούτε ένα φαρδύ μπλουζάκι δεν μπορείς να ανεχθείς επάνω σου. Φανταστείτε πώς ένωσε ο Ιησούς όταν τού φόρεσαν την χλαμύδα ενώ η πλάτη Του ήταν ξεσχισμένη.

Επόμενο σωματικό μαρτύριο – το αγκάθινο στεφάνι. Γράφει ο Μάρκος «και πλέξαντες ακάνθινον στέφανον βάλλουσι περί την κεφαλήν αυτού ... και έτυπτον την κεφαλήν αυτού με κάλαμον». Τα αγκάθια στο Ισραήλ τον καιρό του Χριστού ήταν περίπου 3-5 εκατοστά. Και ενώ ήταν το στεφάνι ακόμα στο κεφάλι Του, Τον κτυπούσαν πάνω στο κεφάλι με αποτέλεσμα να Τού τρυπήσουν το κρανίο. Ας μην ξεχνούμε ότι αυτοί που Τον κτυπούσαν δεν ήταν ανήμπορες γριούλες αλλά εύσωμοι και καλά γυμνασμένοι Ρωμαίοι στρατιώτες.

Επόμενο σωματικό μαρτύριο οι γρονθιές και τα ραπίσματα στο πρόσωπο. Γράφει ο Ματθαίος «Τότε ενέπυσαν εις το πρόσωπον αυτού, και εγρόνθισαν αυτόν, άλλοι δε ερράπισαν». Ας μην ξεχνάμε ότι και πάλι εδώ πρόκειται για γρονθιές και κτυπήματα ρωμαίων στρατιωτών. Αλλά φαίνεται το μένος τους ήταν τόσο μεγάλο, που δεν τους έφτανε το ότι Τού κτυπούσαν το πρόσωπο, Τού μάδισαν επίσης και τα γένια. Τα γένια για τον Εβραίο άνδρα ήταν η δόξα του γι' αυτό και στην Παλαιά Διαθήκη ο Θεός ζητούσε απ' τους άνδρες που αμάρταναν να ξυρίσουν τα γένια τους σαν ένδειξη μετάνοιας και λύπης. Μόνο που τον Χριστό δεν του τα ξύρισαν αλλά του τα μάδισαν. Προφήτεψε ο Ησαΐας 700 περίπου χρόνια π.Χ. για τον Χριστό «Τον νώτον μου έδωκα εις τους μαστιγούντας και τας σιαγόνας μου εις τους μαδίζοντας. Δεν έκρυψα το πρόσωπον μου από υβρισμών και εμπυσμάτων» (Ησαΐας 50:6). «Μαδών» σημαίνει ότι αφαιρώ με μια γρήγορη και δυνατή κίνηση του χεριού ένα μεγάλο αριθμό τριχών μαζί. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αφαιρεθεί και δέρμα μαζί με τις τρίχες.

Αφού, λοιπόν, η manía τους κόπασε, Τού έβγαλαν την χλαμύδα, Τού φόρεσαν τα ρούχα Του και πάλι και Τον οδήγησαν στο Γολγοθά για να σταυρωθεί, φορώντάς Του και τον οριζόντιο πάσαλο, ο οποίος θα καρφωνόταν στον υφιστάμενο κάθετο πάσαλο. Και εδώ το Άγιο Πνεύμα μένει σιωπηλό στην περιγραφή του μαρτυρίου του Χριστού επάνω στο σταυρό. Δύο καρφιά τρυπούν τους δύο καρπούς των χεριών

Του ενώ με ένα μόνο καρφί τρύπησαν και τους δύο αστραγάλους Του μαζί. Ήδη άρχισε να χάνει αίμα από τις τρύπες που δημιούργησαν τα καρφιά.

Επίσης, επειδή τα χέρια Του τα κάρφωσαν πολύ ψηλά, αυτό ανάγκαζε τη θωρακική κοιλότητα να ανεβαίνει προς τα πάνω και να πιέζει τους πνεύμονες ώστε να μην υπάρχει αρκετός χώρος για να γεμίζουν οι πνεύμονες με αέρα. Για να αποφύγει την ασφυξία, ο Χριστός έσπρωχνε το σώμα Του με τα πόδια Του προς τα πάνω για να πάρει αέρα, αλλά το βάρος του σώματός Του, Τον ανάγκαζε να πέφτει πάλι κάτω. Αυτό το έκανε για έξι ολόκληρες ώρες από τις 9 το πρωί μέχρι τις 3 το απόγευμα πάνω στο σταυρό και ενώ ανεβοκατέβαζε το σώμα Του για να βάζει αέρα στους πνεύμονές Του, είχε φρικτούς πόνους στα χέρια και τους αστραγάλους αλλά και στην ξεσχισμένη πλάτη Του που ακουμπούσε, όχι βέβαια σε μαξιλάρι, αλλά στο σκληρό ξύλο του σταυρού.

Το αποκορύφωμα του σωματικού Του μαρτυρίου αποκαλύπτεται όταν η λόγχη ενός Ρωμαίου στρατιώτη τρύπησε την καρδιά Του. Διαβάζουμε στο ευαγγέλιο του Ιωάννη «Εις δε τον Ιησούν ελθόντες, ως είδον αυτόν ήδη τεθηκότα, δεν συνέθλασαν αυτού τα σκέλη· αλλ' εἰς των στρατιωτῶν ἐκέντησε με λόγχην την πλευράν αυτού και ευθύς ἐξήλθεν αἷμα και ὕδωρ». Το νερό που βγήκε μαζί με το αίμα δεν ήταν απλά απόδειξη ότι είχε πεθάνει αλλά δείχνει επίσης ότι ο περικαρδιακός σάκκος, που περιέβαλλε την καρδιά του Χριστού, είχε γεμίσει με νερό λόγω της οδύνης πάνω στο σταυρό, τόσο ασφυκτικά, ώστε τελικά συνέθλιψε κυριολεκτικά την καρδιά Του, και επήλθε ο θάνατος.

Λίγο πριν παραδώσει το πνεύμα στον Πατέρα Του, διαβάζουμε στο ευαγγέλιο του Ματθαίου «Γύρω στις 3 το απόγευμα ανεβόησεν ο Ιησούς μετά φωνῆς μεγάλης λέγων Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί' δηλαδή 'Θεέ μου, Θεέ μου, δια τι με εγκατέλειπες;». Αυτό ήταν και το υπέρτατο μαρτύριο που υπέστη για μας ο Ιησούς Χριστός. Πέρα από το ψυχικό και το σωματικό μαρτύριο, αυτό ήταν το χειρότερο απ' όλα. Ενώ ήταν καρφωμένος πάνω στο σταυρό, φορτωμένος την αμαρτία όλου του κόσμου, όλων των γενεών, την δική μου και την δική σου, ο Πατέρας Θεός, Του οποίου τα μάτια, γράφει ο προφήτης Αββακούμ, «είναι καθαρότερα παρά ώστε να βλέπει τα πονηρά και δεν δύναται να επιβλέπει εις την ανομίαν» (Αββ.1:13), γύρισε τη ματιά Του μακριά από τον Γιο Του με αποτέλεσμα ο Ιησούς Χριστός να γευτεί την πλήρη εγκατάλειψη

πάνω στο σταυρό για χάρη μας.

Διαβάζοντας όλα αυτά, μάς δημιουργείται ένα μεγάλο ερώτημα: ΠΙΑΤΙ; Γιατί έπαθε ο Χριστός όσα έπαθε; Την απάντηση μάς την δίνει ο απ. Παύλος «Αλλ' ο Θεός, δεικνύει την εαυτού αγάπην εις ημάς, διότι ενώ ημείς ήμεθα έτι αμαρτωλοί, ο Χριστός απέθανεν υπέρ ημών». Για **μας** έπαθε ο Χριστός, για **μας** πέθανε και για **μας** αναστήθηκε. Αλήθεια, μπορείς να πεις κι εσύ με βεβαιότητα αυτό που έλεγε ο απ. Παύλος «Μετά του Χριστού συνεσταυρώθην· ζω δε ουχί πλέον εγώ, αλλ' ο Χριστός ζη εν εμοί· καθ' ο δε τώρα ζω εν σαρκί ζω εν τη πίστει του Υιού του Θεού, όστις με ηγάπησε και ΠΑΡΕΔΩΚΕΝ ΕΑΥΤΟΝ ΥΠΕΡ ΕΜΟΥ». Μπορείς να πεις με σιγουριά ότι ο Χριστός είναι ο Υιός του Θεού, «όστις με ηγάπησε και παρέδωκεν εαυτόν υπέρ εμού;»

Εμείς οι άνθρωποι συνήθως μετρούμε την αξία των πραγμάτων που αγοράζουμε από την τιμή τους. Αν κάτι είναι πολύτιμο, όπως λ.χ. ένα σπάνιο διαμάντι, τότε αυτό έχει και την ανάλογη τιμή. Γιατί όταν αγοράζουμε ένα αυτοκίνητο δίνουμε περισσότερα λεφτά για μια Κάντιλακ, για παράδειγμα, παρά για ένα Σουζούκι; Η τιμή που πληρώνουμε είναι συνήθως μια ένδειξη (όχι πάντα) της αξίας του αγαθού που αγοράζουμε.

Θέλεις σήμερα να ξέρεις πόση αξία έχεις στα μάτια του Θεού; Ρίξε μια ματιά στο Γολγοθά και δες τι έχει πληρώσει για να σε αποκτήσει! Γράφει ο απ. Παύλος στους Γαλάτας (3:13) «Ο Χριστός εξηγόρασεν ημάς εκ της κατάρας του νόμου, γενόμενος κατάρα υπέρ ημών· διότι είναι γεγραμμένον 'Επικατάρατος πας ο κρεμάμενος επί ξύλου', ενώ στην Α' Κορινθίους 6:20 γράφει «ηγοράσθητε δια τιμής» και όταν πάμε στο βιβλίο της Αποκάλυψης του Ιωάννη βλέπουμε τους λυτρωμένους στον ουρανό να ψάλλουν στον δοξασμένο Χριστό «Άξιος είσαι ... διότι εσφάγης και ηγόρασας ημάς εις τον Θεόν δια του αίματος».

Ο Θεός, λοιπόν, τόσο πολύ σε αγάπησε και με αγάπησε που πλήρωσε με το ίδιο Του το αίμα για να μας κάνει δικούς Του. Άσε αυτή την αγάπη του Θεού για σένα να σε γεμίσει, ακόμα κι αν μερικές φορές ίσως δεν την νιώθεις. Η απόδειξη της αγάπης Του για σένα και για μένα ήταν, είναι και θα είναι για πάντα ο σταυρός του Γολγοθά!

Ο κ. Βασίλης Κωνσταντινίδης είναι πρεσβύτερος της Ε.Ε.Ε. Λευκωσίας.

www.eeek.gec.gr

Επισκεφθείτε
τον δικτυακό τόπο
της Ε.Ε.Ε. Κατερίνης

Το Κέντρο Βιβλικής Εκπαίδευσης "Μιχαήλ Καλοποθάκης"
σας προσκαλεί σε σεμινάριο με θέμα

**"Η Θεολογία του Βιβλίου των Πράξεων:
από την αφήγηση του χθες στην εφαρμογή του σήμερα"**

Ομιλητής είναι ο αδ. Gary Phillips, (Ph.D) ο οποίος δίδαξε για 24 χρόνια στο Bryan College στο Dayton, Tennessee. Από το 2001 είναι ποιμένας,

Το σεμινάριο θα γίνει στην Α' Ε.Ε.Ε., (Λεωφ. Αμαλίας 50, Αθήνα)
τη Δευτέρα 5, και Τρίτη 6 Μαΐου 2008, 7:00-9:30 μ.μ

Τι τις θέλουμε τις χορωδίες;

του Στέφανου Κατσάρκα

Αγαπητοί μου αδελφοί, ήταν στα μέσα της δεκαετίας του '40 όταν, μικρό παιδί, πρωτοάκουσα χορωδία μέσα σε ευαγγελική εκκλησία. Στην εκκλησία «της Παλαιολόγου» –Παλαιών Πατρών σήμερα- σηκώθηκαν καμιά εικοσαριά νέοι και νέες, στήθηκαν απέναντί μας μ' έναν άλλο νεαρό μπροστά τους που μας γύριζε την πλάτη και κουνούσε τα χέρια του, κι έψαλαν έναν ύμνο μ' ένα περίεργο αλλά ευχάριστο τρόπο. Πριν σηκωθούν, ο ποιμένας ανάγγειλε: «Και τώρα η χορωδία θα μας ψάλει έναν ύμνο». Αστραπιαία στο παιδικό μου μυαλό σχηματίστηκε μια ερώτηση: «Καλά, αυτοί τώρα τι ρόλο παίζουν; μοιάζει σα να θέλουν να μας διασκεδάσουν για να ξεσκάσουμε απ' το κήρυγμα...» Αργότερα άκουσα την άποψη ότι η χορωδία προσφέρει μια «ποικιλία» στην ώρα της λατρείας, κι άλλοι είπαν ότι αποτελεί ένα μέσο για ευαγγελισμό γιατί προσελκύει τους ανθρώπους (κάτι δηλ. σαν «κράχτης» ή, αν προτιμάτε, σα δόλωμα).

Δεν ξέρω πόσο πειστικά ακούγονται στ' αυτιά σας όλα αυτά. Εμένα προσωπικά δε θα μ' έπειθαν και τόσο για τη χρησιμότητα μιας χορωδίας μέσα στην εκκλησία και γενικότερα στο έργο του Θεού. Ίσως γι αυτό αρκετοί από μας διατυπώνουν το ερώτημα που αποτελεί και τον τίτλο του σημερινού μας θέματος: «Καλά, τι τις θέλουμε τις χορωδίες;»

Ας το ξεκαθαρίσουμε απ' την αρχή. Στο ερώτημα αυτό δεν μπορούμε ν' απαντήσουμε με δυο-τρεις λέξεις, όπως οι απαντήσεις που αναφέραμε πιο πριν. Είναι αλήθεια βέβαια ότι η χορωδιακή μουσική και ευχάριστη είναι –όταν η χορωδία έχει κάποια ποιότητα- και ποικιλία προσφέρει, και πρώτης τάξεως μέσο για τον ευαγγελισμό αποτελεί. Προτού όμως προσπαθήσουμε να δώσουμε ολοκληρωμένη απάντηση στο ερώτημά μας, θα πρέπει ν' απαντήσουμε σ' ένα άλλο, γενικότερο ερώτημα: Ποια είναι η χρησιμότητα της τέχνης μέσα στην εκκλησία και γενικά στο έργο του Θεού;

Κάποιος καλός μου φίλος έχει δώσει τους ακόλουθους, πετυχημένους κατά τη γνώμη μου, χαρακτηρισμούς: Εκείνος που δουλεύει με τα χέρια είναι εργάτης· εκείνος που δουλεύει με τα χέρια και το μυαλό είναι τεχνίτης· κι εκείνος που δουλεύει με τα χέρια, το μυαλό και την ψυχή είναι καλλιτέχνης. Ίσως οι χαρακτηρισμοί αυτοί δίνουν σε κάποιο μέτρο τη σπουδαιότητα της τέχνης στην ανθρώπινη ζωή. Προσέξτε το λόγο του Χριστού στα ευαγγέλια. Πόση ποίηση, πόση ευαισθησία, πόσες ωραίες εικόνες, πόσες μεταφορές από τη φύση και τις ομορφιές της... Διαβάστε τους ψαλμούς και το άσμα ασμάτων και νιώστε το άρωμα του θεικού λόγου να πλημμυρίζει τα κατάβαθα της ψυχής σας. Θαυμάστε ακόμη τον εικαστικό πλούτο που στολίζει τους χώρους λατρείας του λαού Ισραήλ, με όλες τις θαυμαστές λεπτομέρειες που σημειώνονται στα ιστορικά βιβλία της Παλιάς Διαθήκης. Κι όσο για τη μουσική, αυτή συνοδεύει ολόκληρη τη θρησκευτική ζωή του λαού Ισραήλ, αυτή σημάδεψε τον ερχομό του Χριστού στη γη με τον ύμνο των αγγέλων, κι αυτή σφραγίζει την ανθρώπινη περιπέτεια με τους ύμνους των χιλιάδων και των μυριάδων μπροστά στην παρουσία του Θεού που περιγράφονται στην αποκάλυψη.

Δεν έδωσε στην τέχνη τη θέση που της έπρεπε η ευαγ-

γελική εκκλησία. Έδωσε τελείως τις εικαστικές τέχνες –γλυπτική και ζωγραφική- από το φόβο της ειδωλολατρίας, φθάνοντας στο αντίθετο άκρο από την ορθόδοξη και την καθολική εκκλησία. Κι αυτό παρόλο που ο Λούθηρος δεν ήταν καθόλου ξένος προς οποιαδήποτε μορφή τέχνης, είχε πει μάλιστα κάποτε πως μια και δεν είναι αμαρτία, αποτελεί μάλιστα υποχρέωση του χριστιανού να έχει την εικόνα του Χριστού μέσα στην καρδιά του, δε βλέπει το λόγο γιατί θα ήταν αμαρτία να έχει την ίδια εικόνα και μπροστά στα μάτια του. Ένα μεγάλο μέρος ακόμη των ευαγγελικών εκκλησιών, ιδιαίτερα εκείνων που ακολούθησαν την αυστηρή «πεισιτική» –«ευσεβιστική»- γραμμή, απομάκρυναν οποιοδήποτε στοιχείο διακόσμησης και αρχιτεκτονικής ομορφιάς από τους ευκτήριους οίκους τους, απaráλλαχτα όπως το έκαναν οι πιστοί και με την εξωτερική τους εμφάνιση, αναγορεύοντας έτσι την απουσία της ομορφιάς και την αχαροσύνη σε πνευματικότητα. Κι όσο για «τολμηρά» είδη τέχνης όπως το θέατρο και η χορογραφία, εκείνα για πολλούς αιώνες δεν έπρεπε καν να «ονομάζονται» μεταξύ μας. Μόλις στα τελευταία χρόνια έκαναν κάποιες σχετικές προσπάθειες δειλά-δειλά την εμφάνισή τους, προκαλώντας την αντίδραση αρκετών πιστών, όπως έγινε πρόσφατα με την επίσκεψη στη χώρα μας του χριστιανικού μπαλέτου της ομάδας «Messiah Project».

Τελικά τα μόνα είδη τέχνης που έχουν διασωθεί στην ευαγγελική εκκλησία είναι η ποίηση, είτε με την αυτόνομη μορφή της σε κάποιους τόπους και σε κάποιες εποχές (ας θυμηθούμε την «άνοιξη» της ελληνικής ευαγγελικής ποίησης με το κίνημα του Κωνσταντίνου Μεταλληνού), είτε με την «εξαρτημένη» μορφή της στη στιχουργία των διαφόρων ύμνων, και προπάντων διασώθηκε η μουσική, όπου μπορούμε να πούμε ότι οι ευαγγελικοί έπεσαν «με τα μούτρα» –όχι πάντα στον ίδιο βαθμό, κι όχι πάντα με την ίδια επιτυχία, σίγουρα όμως η μουσική δημιουργία στην ευαγγελική εκκλησία περιλαμβάνεται ανάμεσα στις λαμπρότερες σελίδες στην ιστορία της μουσικής τέχνης.

Το να μιλήσουμε τώρα για τη σπουδαιότητα της μουσικής σαν τέχνης γενικά και ειδικότερα για τη σχέση της με την καθημερινή, και ακόμη πιο ειδικά, με την πνευματική μας ζωή, το θεωρώ μάλλον περιττό. Ελάχιστοι είναι οι άνθρωποι που είναι αναισθητοί στην τέχνη των ήχων. Είναι κι αυτό μια αναπηρία, και κρίμα για όσους την έχουν. Οι υπόλοιποι όμως ζούμε σε μικρότερο ή σε μεγαλύτερο βαθμό με τη μουσική. Με διάφορα είδη μουσικής. Και μάλιστα σημαντικές στιγμές της πνευματικής μας ζωής είναι δεμένες με κάποια μελωδία, κι ίσως κι η επιστροφή μας στο Χριστό σημειώθηκε με την ακρόαση ενός συγκεκριμένου ύμνου.

Ξέρουμε ακόμη όλοι ότι τη μουσική είτε την παράγουμε, είτε την καταναλώνουμε. Το ίδιο γίνεται και με τις υπόλοιπες μορφές τέχνης: ο ζωγράφος παράγει, ο φιλότεχνος που τρέχει στις εκθέσεις καταναλώνει· ο ηθοποιός –και φυσικά και ο συγγραφέας ή ο σεναριογράφος- παράγει, ο θεατής καταναλώνει· αυτός που απαγγέλλει ένα ποίημα –και φυσικά και ο ποιητής- παράγει, ο αναγνώστης κι ο ακροατής καταναλώνουν· κι ακόμη αυτός που παίζει ή τραγουδάει ή διευθύνει τη μουσική –κι αυτός που τη συνθέτει- παράγει, ο φιλόμουσος καταναλώνει. Το πόση ανάγκη έχουμε όλοι μας και από τα δύο είδη, το πόση

απόλαυση μας χαρίζει και το παίξιμο κάποιου οργάνου και το τραγούδι και η ακρόαση της μουσικής, το ξέρουμε όλοι πολύ καλά από την καθημερινή μας εμπειρία. Και δεν είναι μονάχα η ανάγκη και η απόλαυση. Από τη σημασία που δίνει η Αγία Γραφή στη μουσική, κι από το γεγονός ότι για όλους τους λαούς η μουσική είναι πρωταρχικό συστατικό για κάθε εκδήλωσή τους και για κάθε σημαντική στιγμή της ζωής τους, γίνεται φανερό ότι αυτή αποτελεί την πρώτη και σπουδαιότερη μορφή τέχνης, καθώς και ένα από τα πιο σημαντικά μέσα για την παιδεία μας και τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς μας. Το είχαν καταλάβει πολύ καλά αυτοί οι αρχαίοι πρόγονοί μας, που έδιναν τόση σημασία στη μουσική παιδεία, ώστε όταν κάποτε οι μυτιληναίοι έγιναν θαλασσοκράτορες, στους αποστάτες από τους συμμάχους τους επέβαλαν σαν τιμωρία να μένουν τα παιδιά τους αγράμματα και να μη διδάσκονται μουσική, γιατί πίστευαν ότι «πασών ζημιών βαρυτάτην είναι ταύτην, εν αμουσία και αμαθεία ζην».

Είναι τώρα γνωστό, ότι η μουσική αποτελείται από τρία στοιχεία. Το πρώτο είναι η **μελωδία**, και φυσικά δε μιλάμε για ακραίες μουσικές μορφές όπως κάποια μουσικά είδη του καιρού μας, όπου δύσκολα διακρίνει κανείς μια συγκεκριμένη μελωδική γραμμή. Το δεύτερο είναι ο **ρυθμός**, και ξέρουμε όλοι πόση απόλαυση μας δίνει και τι συναισθήματα γεννά ο συνδυασμός του ρυθμού και της μελωδίας, όταν τραγουδάμε ακόμη κι ένα απλό τραγούδι. Και το τρίτο στοιχείο που συμπληρώνει τα άλλα δύο και ολοκληρώνει τη μορφή ενός μουσικού έργου είναι η **αρμονία**. Όταν τραγουδάμε στις παρέες μας ή ψάλλουμε στην εκκλησία ή όπου αλλού, «εισπράττουμε» την ευχαρίστηση και την ευλογία μέσα από τη μελωδία και το ρυθμό, με την προϋπόθεση ότι τραγουδάμε σωστά τονικά και με σωστό ρυθμό. Την αρμονία όμως που πλουτίζει το μουσικό έργο όσο κανένα άλλο στοιχείο, αυτή την προσθέτει μονάχα το χορωδιακό τραγούδι. Ευνόητο λοιπόν ότι η παρουσία χορωδίας σε μια εκκλησία, όταν αυτή είναι σωστή και βρίσκεται σε κάποιο ανεκτό επίπεδο, αποτελεί ευλογία από πολλές πλευρές και για πολλούς και διαφόρους λόγους. Εδώ και πολλούς αιώνες, σε κάθε εποχή, η μουσική τέχνη μάς έχει προσφέρει δημιουργήματα εκπληκτικά που αποβλέπουν στη δόξα του Θεού, και που δυστυχώς η ευαγγελική εκκλησία τα έχει παραμερίσει –με κάποιες, λίγες δυστυχώς, εξαιρέσεις, κυρίως στη Γερμανία, και προπάντων στις ΗΠΑ όπου όμως κυριαρχεί μια ιδιόμορφη κατάσταση- κι έχει περιοριστεί μόνο σε ορισμένα μουσικά είδη, κι αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι λείπουν από τις περισσότερες ευαγγελικές εκκλησίες οι χορωδίες ποιότητας που να δουλεύουν με όρεξη σε ολόκληρο το φάσμα της χριστιανικής μουσικής. Είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται σ' ολόκληρο τον κόσμο –κλασικό παράδειγμα η φτώχεια των βρετανικών εκκλησιών σε χορωδίες, και μιλάμε πάντα για ζωντανές πνευματικές εκκλησίες –τη στιγμή που έξω από τις εκκλησίες η χορωδιακή ζωή σφύζει, κυρίως στις χώρες του βορρά: στη Σουηδία, για παράδειγμα, ένας στους δέκα τραγουδά σε κάποια χορωδία. Αν αυτό γινόταν στην πατρίδα μας, θα είχαμε τουλάχιστον ένα εκατομμύριο χορωδούς!... Στις βαλτικές χώρες -Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία- δύσκολα βρίσκεις ανθρώπους που να μην τραγουδούν ή να μην έχουν τραγουδήσει σε κάποια χορωδία. Στο κέντρο της Ρίγας, της πρωτεύουσας της Λετονίας, στον καθεδρικό ναό τα πόλης, η μουσική του Μπαχ και άλλων μεγάλων συνθετών ακούγεται σε κάθε ευκαιρία, και ο κόσμος συρρέει για να ζήσει ιδιαίτερες πνευματικές στιγμές και η μαρτυρία για τ' όνομα του Χριστού γίνεται με τον καλύτερο τρόπο, όπως ταιριάζει στη μεγαλοσύνη του Θεού. «Σα μέλος χορωδίας για πολλά χρόνια»,

δήλωσε στο παγκόσμιο χορωδιακό συμπόσιο του Ελσίνκι στα 1990 η υπουργός πολιτισμού της Φιλανδίας, «γνωρίζω τι αξία έχει να συνεργάζονται αρμονικά οι φωνές, να παρακολουθούν προσεκτικά το ρυθμό και ν' αγωνίζονται για μια σωστή μουσική ερμηνεία. Όλα αυτά βαδίζουν παράλληλα με την προσπάθεια που κάνουμε στην κοινωνία για τη συνεργασία, την αμοιβαία κατανόηση και την ειρήνη». Φαίνεται περιεργο, αλλά ενώ σ' ολόκληρο τον κόσμο έξω από τις εκκλησίες εκθειάζεται η συμβολή της χορωδίας στη φιλία, στη συνεργασία, στην αμοιβαία κατανόηση, μέσα στις εκκλησίες πολλές χορωδίες στάθηκαν αφορμή για διχογνωμίες και φιλονικίες, κι αρκετές οδηγήθηκαν σε διάλυση. Κι αυτό δε συμβάλλει καθόλου στην καλή μας μαρτυρία. Η ατμόσφαιρα που επικρατεί στις χορωδίες αποτελεί προέκταση –και ίσως και μεγέθυνση- της καλής ή κακής εικόνας που παρουσιάζει η ίδια η εκκλησία. Ουσιαστικά όλοι μας, και σαν μέλη εκκλησίας και σαν μέλη χορωδίας, δίνουμε μόνιμα εξετάσεις χριστιανικού ήθους και χριστιανικής συμπεριφοράς. Προπάντων ο ποιμένας, και ακόμη περισσότερο ο μάεστρος -σας το λέω με την προσωπική πείρα των πενήντα ετών σ' αυτή τη διακονία- που πρέπει να έχει απεριόριστη υπομονή, σιδερένιο «στομάχι» και υπεράνθρωπη ψυχική αντοχή, ιδιότητες ακόμη πιο σπάνιες από το ιδιαίτερο μουσικό ταλέντο που πρέπει να διαθέτει ένας διευθυντής χορωδίας.

Μιλάμε για τη χρησιμότητα μιας χορωδίας στο έργο του Θεού, και δεν έχουμε ακόμη προσδιορίσει τι είδους χορωδίες έχουμε υπόψη μας. Θυμάμαι τη μητέρα μου στα πρώτα χορωδιακά μας βήματα που μας έλεγε: «Δεν είστε χορωδία. Είστε απλά... παιδιά που ψάλλουν». Και δεν είχε άδικο. Άλλο χορωδία, άλλο μια ομάδα που ψάλλει δίφωνα, τρίφωνα ή τετράφωνα. Στα παλιά χρόνια, στη δεκαετία του '40, του '50 κι ίσως και στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60, τα μουσικά ακούσματα ήταν πολύ περιορισμένα στον τόπο μας, και φυσικά όχι της καλύτερης ποιότητας. Κι ακόμη οι λίγες χορωδίες που μπορούσε ν' ακούσει κανείς ζωντανά, συνήθως δεν ξεπερνούσαν το επίπεδο των χορωδιών μέσα στις εκκλησίες μας. Εύκολα λοιπόν μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι ένα συγκρότημα που τραγουδούσε με περισσότερες από μια φωνές, εντυπωσίαζε και μερικές φορές και συγκινούσε. Κι εδώ ακριβώς είναι που πρέπει να κάνουμε κάποιες παρατηρήσεις και κάποιες επισημάνσεις. Ο ύμνος που ψάλλει μια χορωδία μέσα στην εκκλησία στην ώρα της λατρείας έχει σα σκοπό ανάμεσα σ' άλλα να αποσπάσει τον ακροατή από την καθημερινή πεζότητα και να τον μεταφέρει σε σφαίρες πνευματικές, έτσι ώστε ο λόγος του κηρύγματος να πέσει σε πρόσφορο έδαφος, προετοιμασμένο και ευαισθητοποιημένο με μια λεπτή διεργασία που μονάχα η τέχνη μπορεί να πραγματοποιήσει. Είναι λοιπόν η χορωδία άμεσα δεμένη με το κήρυγμα και εντάσσεται μέσα στη ροή της λατρείας. Δεν αποτελεί μουσικό διάλειμμα «και τώρα η χορωδία θα μας ψάλλει έναν ύμνο», όπως συνηθιζόταν να λέγεται στο παρελθόν, και σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και σήμερα. Ξέρω πως μερικοί θα μου αντιτάξουν ότι την πνευματική αυτή προετοιμασία θα την κάνει το Πνεύμα του Θεού και όχι η μουσική. Είναι η πιο συνηθισμένη «ένσταση» και την έχω ακούσει πολλές φορές μέχρι τώρα. Ωστόσο όσοι σκέπτονται έτσι, ξεχνούν ότι το Πνεύμα του Θεού ασφαλώς ενεργεί τα πάντα μέσα μας, χρησιμοποιεί όμως κάποια μέσα για το σκοπό αυτό: τον κηρυγματικό λόγο που απευθύνεται στη λογική μας και στο συναίσθημά μας, προϊόν της προετοιμασίας και της οποιας παιδείας και εκπαίδευσης του ομιλητή –το θεόπνευστο λόγο της Αγίας Γραφής που και αυτός περιέχει άφθονα στοιχεία ποιητικής τέχνης, όπως είπαμε πιο πριν- την όποια μορφή τέχνης και φυσικά και τη μουσική. Εδώ όμως έχουμε ένα πολύ

Τι τις θέλουμε λοιπόν τις χορωδίες; Μα, για όλα αυτά τις θέλουμε και τις χρειαζόμαστε και η ωφέλεια και η χρησιμότητά τους δε σταματάει μονάχα ως εδώ. Δεν είναι μόνο τα κυριακάτικα πρωινά με τις συγκινήσεις που χαρίζουν, όπου αρκετές φορές χορωδία και εκκλησία ψάλλουν όλοι μαζί –κι είναι κι αυτό ένα ιδιαίτερο πνευματικό βίωμα –κι ενώνονται οι πιστοί με τη χορωδία τους που δεν την βλέπουν πια μονάχα από μακριά ανεβασμένη στο «βάθρο» της, και μαθαίνουν έτσι κι αυτοί να ψάλλουν με σωστό τρόπο και σωστό ρυθμό. Δεν είναι μονάχα οι συναυλίες μας και στη Θεσσαλονίκη και τα τελευταία χρόνια αρκετά συχνά και στην Αθήνα, που ένα μεγάλο μέρος τους έχει γίνει πια ώρα συλλογικής λατρείας και συλλογικής προσευχής. Δεν είναι μονάχα οι ηχογραφήσεις και οι εκδόσεις σαν το τριπλό CD που αναφέραμε πιο πριν, και μακάρι νάχαμε κάποιους πρόθυμους ν' ασχοληθούν με την έκδοση και τη διάθεση των ηχογραφημένων συναυλιών μας, έναν τομέα όπου πάσχουμε σε απελπιστικό βαθμό. Είναι και κάποια ιδιαίτερα, ανεπανάληπτα βιώματα, όπως εκείνο ανάμεσα στους ναρκομανείς και περιθωριακούς στην πλατεία Βάθη στην Αθήνα, ή οι αξέχαστες στιγμές στα Διαβατά, όταν δεκάδες φυλακισμένοι προσεύχονταν για τη σωτηρία της ψυχής τους, ή ακόμη και οι ώρες δίπλα στους ασθενείς του «Αγίου Λουκά» και σε κάποια γηροκομεία. Κι είναι και άλλοι ειδούς κοινωνικές δραστηριότητες, όπως η παρουσίαση του «Μεσσία» στην πόλη μας με εισπράξεις για το σύλλογο «Στοργή» για τα καρκινοπαθή παιδιά, ή η παράσταση με το μιούζικαλ «Tell it Like it is» («Το Λέμε Καθάρ») για το σχολείο των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Ο Θεός μπορεί να δώσει πολλές ευλογίες και ν' ανοίξει –κι έχει ανοίξει- πολλές πόρτες, κι αυτό τόχουμε ζήσει όταν στα πρώτα βήματα της δημόσιας δραστηριότητάς μας παίρναμε μέρος σε συναντήσεις χορωδιών στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, και μας κατηγορούσαν οι «φονταμενταλιστές» της εποχής για «κοσμικό πνεύμα» και για την επαφή μας «με κοσμικούς ανθρώπους»... Κι ήταν ακριβώς αυτοί οι «κοσμικοί» που μας εκτίμησαν και μας οδήγησαν σε δημόσιες αίθουσες και σε αίθουσες συναυλιών, και μας έδωσαν ευκαιρίες για δημόσια προβολή και για ευρύτερη μαρτυρία για τ' όνομα και το έργο του Χριστού.

Αγαπητοί μου, είναι σπουδαίο όργανο στα χέρια του Θεού μια χορωδία μέσα σε μια εκκλησία. Και μόνο το γεγονός ότι υπάρχουν πιστοί που ομολογούν ότι οδηγήθηκαν στο Χριστό μέσα από τη χορωδία της εκκλησίας τους, είναι αρκετό για να πείσει για τη χρησιμότητά της. Κι ακόμα πιο σημαντικό είναι όταν αυτή η χορωδία δουλεύει σωστά, σε υψηλό κατά το δυνατόν επίπεδο, με οράματα και στόχους και με πνευματικό προσανατολισμό. Δυστυχώς αυτό είναι κάτι που δεν το έχουν αντιληφθεί όλοι –ή μάλλον οι περισσότεροι δεν το έχουν αντιληφθεί. Δυστυχώς –να το ξαναπούμε για χιλιοστή φορά- η τέχνη μέσα στις εκκλησίες πνίγεται μέσα στην αδιαφορία, όταν δε βρίσκεται υπό διωγμόν. Λίγα και σπάνια τα ελπιδοφόρα σημάδια, όπως το Φεστιβάλ Μπαχ που οργανώθηκε πρόσφατα από την Πρώτη Εκκλησία, μια αξιέπαινη και ευχάριστη έκπληξη. Ταλαντούχοι μουσικοί υπάρχουν, μοντέρνα συγκροτήματα ικανοποιητικού επιπέδου σχηματίζονται και διαλύονται αρκετά συχνά, οι χορωδίες όμως μέσα στις εκκλησίες, οι πολύ λίγες που έχουν απομείνει, όλο και φθίνουν και κοντεύουν να καταντήσουν ή ετοιμοθάνατες ή μουσειακό είδος. Κάποτε οι νέοι παρακαλούσαν να μπουν στη χορωδία. Σήμερα προτείνεις τη συμμετοχή τους και αντιμετωπίζεις είτε αδιαφορία είτε ακόμη και ειρωνική διάθεση. Δεν είναι μόνο η έλλειψη μουσικής παιδείας που από αυτήν πάσχει μόνιμα ο τόπος μας. Είναι και το πνεύμα της σημερινής εποχής που δυσκολεύει πολύ έναν

νέο άνθρωπο να αναλάβει κάποιες υποχρεώσεις και να «σκλαβώσει» κάποιες ώρες του υποχρεωτικά μέσα στην εβδομάδα. Άλλωστε έτσι κι αλλιώς θα ήταν πολύ λίγο πρόθυμος για κάτι τέτοιο, κι αυτό δεν ισχύει μονάχα για τους νέους. Οι περισσότεροι από μας, βλέπετε, προτιμούμε να καταναλώνουμε παρά να δημιουργούμε, και είναι αμφίβολο ακόμη και το κατά πόσο η «κατανάλωση», η ακρόαση δηλαδή της καλής χορωδιακής μουσικής, προκαλεί το ενδιαφέρον των νέων μας ή και των ενήλικων μελών των εκκλησιών μας. Οι περισσότεροι από εκείνους που παρακολουθούν τις συναυλίες μας είναι ξένοι, κι αν τα ακροατήρια αποτελούνται μόνο από πιστούς των εκκλησιών μας, θα τραγουδούσαμε μπροστά σε μισοάδειες αίθουσες. Από τη φύση μου δεν είμαι καθόλου απαισιόδοξος. Κι ό,τι έχω κατορθώσει μέχρι σήμερα στο χορωδιακό τομέα το έχω κατορθώσει με τη δύναμη και την έμπνευση του Θεού, κι ίσως κι από ανθρώπινη άποψη με την αθεράπευτη αισιοδοξία και τη θετική μου σκέψη. Ωστόσο πολύ φοβάμαι, ότι αν τα πράγματα δεν αλλάξουν θα είμαι από εκείνους που κάποτε –το πότε δεν το ξέρω, το ξέρει μονάχα ο Θεός- θα «κλείσουν την πόρτα» πίσω τους. Και την ίδια εντύπωση έχουν σχηματίσει από τη δική τους πλευρά και ο Γιάννης Αδαμίδης, ο αγαπητός μου φίλος και «ομόζυγος» της χορωδίας Κατερίνης, και οι συναδέλφοί μας –όσοι απέμειναν- στις εκκλησίες της Αττικής. Όταν πριν από λίγο καιρό είχα εκφράσει τις παραπάνω ανησυχίες μου στη χορωδία μας, κάποιος από τους στενούς συνεργάτες μου με ρώτησε: «Δηλαδή πιστεύετε ότι μετά από σας είναι το χάος;» Όχι ακριβώς. Υπάρχουν αξία μουσικά ταλέντα που θα μπορούσαν να υπηρετήσουν στη θέση αυτή μετά από μένα. Το πρόβλημα όμως δεν είναι τόσο η διαδοχή, όσο αν ο διάδοχος θα έχει την αντοχή ή τη δυνατότητα ν' αγωνιστεί και να συνεχίσει κάτω από συνθήκες που όλο και πάνε προς το χειρότερο, όπως δείχνουν τα πράγματα τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ή θα περιοριστεί το πολύ-πολύ σε μια «υπηρεσιακή» διεκπεραίωση της αποστολής του, χωρίς συναυλίες και μεγάλες προσπάθειες, κατά το πρότυπο των τυπικών χορωδιών των ευαγγελικών εκκλησιών. Ξέρω και πιστεύω ότι ο Θεός μπορεί να κάνει θαύματα, και στη μακροχρόνια θητεία μου έχω δει δεκάδες φορές το χέρι του Θεού να επεμβαίνει με θαυμαστό τρόπο. Ωστόσο ο Θεός δεν μπορεί να βοηθά διαρκώς εκεί που εμείς αδιαφορούμε και αδρανούμε. Ποιος μπορεί ν' αρνηθεί ότι ο Θεός επιθυμούσε να υπάρχει μαρτυρία στ' όνομά Του μέσα από δικό μας τηλεοπτικό σταθμό; Εκείνους μας τον είχε χαρίσει. Εμείς όμως δεν εκτιμήσαμε όσο έπρεπε το σημαντικό αυτό δώρο. Άλλοι γκρίνιαζαν και ψάχναν με το κερί να βρουν μειονεκτήματα και λάθη, άλλοι έκαναν ανοικτή επίθεση, άλλοι αδιαφόρησαν. Πολλοί λίγοι συνέλαβαν την κοσμογονική αλλαγή που θα μπορούσε να προκαλέσει ο «Ελλάς 62» και στις εκκλησίες μας και στην ελληνική κοινωνία. Και ο Θεός μάς τον πήρε πίσω. Κάπως έτσι φοβάμαι πως θα συμβεί και με τις χορωδίες μας, αν δεν βγούμε από την αδράνεια και την αδιαφορία. Ίσως οι προβλήματα μου ακούγονται υπερβολικά απαισιόδοξα. Βασίζονται όμως σε πραγματικά δεδομένα, και καθώς είναι η πρώτη – κι ίσως και η τελευταία-φορά που μιλώ σ' ένα συνέδριο με αποκλειστικό θέμα τη χορωδιακή μουσική, θεώρησα πως είναι καθήκον μου και επιτακτική ανάγκη να μοιραστώ τους φόβους και τους προβληματισμούς μου μαζί σας. Εύχομαι ολόθερμα, μέσα από την καρδιά μου, ο Θεός να με διαψεύσει. Θάταν η πιο ευχάριστη, και η πιο καλοδεχούμενη διάψευση...
Σας ευχαριστώ

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί ομιλία που δόθηκε στο Βιβλικό Συνέδριο Λεπτοκαρύς, τον Αύγουστο 2007.

Ο κ. Στ. Κατσάρκας είναι πολιτικός μηχανικός και διευθυντής της χορωδίας της Ελευθέρας Ε.Ε. Θεσσαλονίκης.

Το μήνυμα του Γολγοθά

του Μιχαήλ Β. Κυριακάκη

Ποιο είναι το μήνυμα που μας έρχεται από τον σκοτεινό λόφο του Γολγοθά; Ποιο είναι το νόημα του χριστιανικού Πάσχα που έχει σαν κέντρο τη Σταύρωση και την Ανάσταση του Χριστού;

Για την μηχανοκρατούμενη εποχή μας, για τους πολλούς, δεν έχει πια κανένα νόημα. Το Ευαγγέλιο, ο Σταυρός και ο αδειανός τάφος, είναι ξεπερασμένα. Έπαυσαν τα πάθη και ο θρίαμβος του Χριστού να ασκούν επίδραση στη ζωή τους.

Και όμως! Για τον άνθρωπο που δεν τον χόρτασε η μηχανή και η ύλη, ο Σταυρός του Χριστού είναι μια πρόκληση και έμπνευση μαζί. Τον αντικρίζει με πίστη, χωρίς προκατάληψη, όχι με την περιέργεια του ιστορικού, αλλά με τη δίψα του ανθρώπου που θέλει να διεισδύσει στο μυστήριο της θείας αγάπης.

Δεν αντικρίζει τον Σταυρό σαν ένας απλός παρατηρητής που συγκινείται από το δραματικό θέαμα. Νοιώθει ότι το δικό του δράμα, το εσωτερικό του δράμα και η λαχτάρα για λύτρωση, είναι άμεσα συνδεδεμένα με το δράμα του Γολγοθά.

Νοιώθει πως επάνω στο ξύλο της κατάρας είναι ενωμένος με τον Ιησού, με μια ενότητα εσωτερική, μυστική, αλλά πραγματική. Αναγνωρίζει πως σαν αντικαταστάτης δικός του πάσχει ο Λυτρωτής του.

Γι' αυτό μπορεί να πει:

Μαζί με το Χριστό σταυρώθηκα. Μετά του Χριστού συνεσταυρώθην. Δεν ζω πια εγώ. Ο Χριστός ζη μέσα μου... Για τον πιστό ο Σταυρός είναι το τέλος μιας ζωής. Είναι το τέρμα της παλιάς ζωής του. Και είναι η αφετηρία της νέας ζωής του. Αυτός που ήταν πριν γνωρίσει το μυστήριο του Σταυρού δεν υπάρχει. Και αυτός που τώρα είναι, είναι καινούργιος άνθρωπος.

Εδώ έχει συναντήσει τον Θεό. Εδώ βρήκε τη γέφυρα που έσθησε ο Θεός για να συμφιλιωθεί ο άνθρωπος μαζί Του. Η πιο βαθιά ανάγκη της ψυχής του έχει ικανοποιηθεί. Βρίσκει τις ρίζες της ύπαρξής του. Το βαρύ φορτίο που επλάκωνε τη συνείδησή του, το βάρος της ενοχής δεν υπάρχει πια. Απολαμβάνει μια γαλήνη στο πνεύμα του που δεν μπόρεσε να τη βρει πουθενά αλλού.

Είδε εκεί τα πραγματικά χρώματα της αμαρτίας: τον εγωισμό· την πλεονεξία· την τύφλωση· το φθόνο· την υποκρισία· την αγνωμοσύνη – όλα συγκεντρωμένα στο δράμα του Σταυρού. Τα είδε στην πιο χονδροειδή εκδήλωσή τους αυτά τα πάθη καθώς ξέσπασαν ενάντια στο Δίκαιο και άμωμο Αιμό του Θεού –τον Ιησού

το Ναζωραίο. Τα είδε στους πρωταγωνιστές του δράματος: στους αρχιερείς και Γραμματείς, στον Πιλάτο και τον Ηρώδη· στον προδότη Ιούδα· στα πλήθη που εφώναζαν άρον, άρον σταύρωσέ τον! Και έπειτα ουαί, ουαί κάτω από το Σταυρό. Και είδε τον εαυτό του ανάμεσά τους γιατί αυτά τα πάθη δεν ήταν ιδιότητες αποκλειστικά εκείνων που σταύρωσαν τον Χριστό. Παρόμοια πάθη βρίσκονται στην καρδιά κάθε ανθρώπου. Και στη δική του καρδιά. Και αφού συνειδητοποίησε τη δική του θέση και ένοιωσε συντριβή, άκουσε το μήνυμα του Εσταυρωμένου... Άφες αυτούς... Συγχώρεσέ τους.

Πώς να μη βγει από την καρδιά του πιστού το ευχαριστώ για Κείνον που σήκωσε τις αμαρτίες του; Πώς να μην παραδοθεί εκούσια και να πει: Αν ένας

πέθανε για όλους, άρα όλοι απέθαναν...

Αυτή την ανάγκη για λύτρωση, συγχώρηση, ανάνεωση, προσπάθησε ο άνθρωπος να ικανοποιήσει με χίλιους δύο τρόπους, χωρίς να το κατορθώσει. Γιατί η ανάγκη είναι πανανθρώπινη. Εκδηλώνεται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους: Σαν πείνα και δίψα της ψυχής. Σαν συναίσθημα ότι ο κόσμος είναι αδειανός, χωρίς σκοπό και χωρίς νόημα ή ζωή. Σαν βάρος που βαραίνει τη φορτωμένη συνείδηση. Και εδώ στο Σταυρό και την Ανάσταση, που αποτελούν το Ευαγγέλιο,

η ψυχή βρίσκει την ανάπαυσή της· η συνείδηση την ανακούφιση· ο πόνος το βάλαμο που χρειάζεται.

Και ο Σταυρός, για τον λυτρωμένο, γίνεται η έμπνευση και το κίνητρο της ζωής του. Το ξεκίνημα μιας ζωής, αγάπης και θυσίας.

Ποιο είναι λοιπόν το Μήνυμα που μας έρχεται από το Σταυρό και τον αδειανό τάφο; Είναι μια πρόσκληση αγάπης:

Έλα στο Σταυρό του Χριστού. Φέρε τις αμαρτίες σου να συγχωρεθούν. Φέρε την καρδιά σου να καθαρισθεί. Φέρε το εγώ να σταυρωθεί.

Και ενώσου με όλες τις λυτρωμένες ψυχές που υμνούν μ' αυτή την ωδή:

Άξιος είσαι... Γιατί θυσιάσθηκες και μας εξαγόρασες με το αίμα σου από κάθε φυλή και γλώσσα και λαό και έθνος...

Παράδωσε όλο σου το είναι στον Χριστό· και ζήσε μαζί Του την αναστημένη ζωή...

Στο Σταυρό και την Ανάσταση,
που αποτελούν το Ευαγγέλιο,
η ψυχή βρίσκει την ανάπαυσή της·
η συνείδηση την ανακούφιση·
ο πόνος το βάλαμο που χρειάζεται.
Και ο Σταυρός, για τον
λυτρωμένο, γίνεται η έμπνευση
και το κίνητρο της ζωής του.
Το ξεκίνημα μιας ζωής,
αγάπης και θυσίας

Ο αιδ. Μ. Β. Κυριακάκης ήταν εκδότης του Αστέρου της Ανατολής επί 43 χρόνια (1946-1989).

Ο Χριστιανισμός ως σκάνδαλο

του Σαίρεν Κίρκεγκωρ

Το δόγμα του χριστιανισμού είναι αυτό του Θεανθρώπου, της συγγένειας μεταξύ Θεού και ανθρώπου, αλλά, ας σημειωθεί, μιας συγγένειας τέτοιας όπου η πιθανότητα του σκανδάλου είναι, τολμώ να πω, η εγγύηση με την οποία ο Θεός εξασφαλίζεται απέναντι σε μια υπερβολική προσέγγιση από τον άνθρωπο. Η πιθανότητα του σκανδάλου είναι το διαλεκτικό στοιχείο όλης της χριστιανικής τάξης. Εάν το αποκλείσει κανείς, όχι μόνο υποβαθμίζεται ο χριστιανισμός σε παγανισμό, αλλά καταντάει επί πλέον τόσο φανταστικός, που ο παγανισμός πρέπει να τον θεωρήσει σαν μια σκοτεινή υπόθεση. Ποτέ άνθρωπος δεν είχε την ιδέα ότι θα μπορούσε να έρθει κοντά στο Θεό στο βαθμό που διδάσκει ο χριστιανισμός, στο βαθμό που οφείλει και μπορεί να έρθει σ' αυτόν εν Χριστώ. Εάν πρέπει να κατανοήσουμε αυτή τη συγγένεια ακριβώς και αμέσως, χωρίς την παραμικρή επιφύλαξη και με τη μεγαλύτερη άνεση, τότε, αν χαρακτηρίζουμε ως ανθρώπινους παραλογισμούς τους μύθους του παγανισμού για τους θεούς, ο χριστιανισμός είναι η επινόηση ενός Θεού παράφρονος· μόνο ένας Θεός που έχασε τη λογική μπόρεσε να φανταστεί ένα τέτοιο δόγμα: έτσι πρέπει να τον κρίνει ένας άνθρωπος που διατηρεί ακόμα την κρίση του. Ο ενσαρκωθείς Θεός, θα ήταν ο ομόζυγος του πρίγκηπα Ερρίκου του Σαίξπηρ, εάν ο άνθρωπος μπορούσε εντελώς άδολα να είναι ο σύντροφός του.

Ο Θεός και ο άνθρωπος είναι δύο ιδιότητες που χωρίζονται από μια άπειρη ποιοτική διαφορά. Κάθε δόγμα που παραβλέπει αυτή τη διαφορά είναι, σε ανθρώπινο επίπεδο, παραφροσύνη και, σε θεϊκό επίπεδο βλασφημία. Στον παγανισμό ο άνθρωπος έκανε τον Θεό, άνθρωπο (ο Θεός-Άνθρωπος)· στον χριστιανισμό, ο Θεός γίνεται άνθρωπος (ο Άνθρωπος-Θεός) –αλλά, μέσα στην άπειρη αγάπη της σπλαχνικής του χάριτος, θέτει ωστόσο έναν όρο, δεν μπορεί να κάνει διαφορετικά. Η θλίψη του εν Χριστώ είναι ακριβώς το ότι «δεν μπορεί να κάνει διαφορετικά»: μπορεί να ταπεινωθεί, να λάβει τη μορφή ενός υπηρέτη, να πάθει, να πεθάνει όπως οι άνθρωποι, να προσκαλέσει τους πάντες να έρθουν σ' αυτόν, να θυσιάζει κάθε μέρα της ζωής του και κάθε ώρα της ημέρας, και να θυσιάσει την ίδια τη ζωή του –αλλά δεν μπορεί να αναιρέσει την πιθανότητα του σκανδάλου. Έργο μοναδικό της αγάπης, ανεξερεύνητη θλίψη της αγάπης: Ο ίδιος ο Θεός δεν μπορεί –όπως εξ άλλου δεν θέλει, δεν μπορεί να θέλει- αλλά ακόμη και αν το ήθελε, δεν μπορεί να εμποδίσει αυτό το έργο αγάπης, να μπορεί να γίνει για τον άνθρωπο η έσχατη των δυστυχιών, το αντίθετο ακριβώς από αυτό που είναι! Διότι η μεγαλύτερη δυνατή ανθρώπινη αθλιότητα, μεγαλύτερη ακόμη και από την αμαρτία, είναι να σκανδαλίζεται κανείς από τον Χριστό, και να παραμένει μέσα στο σκάνδαλο. Και ο Χριστός δεν μπορεί,

«η Αγάπη» δεν μπορεί να το εμποδίσει αυτό. Γι' αυτό επίσης λέει: «Και μακάριος εστιν ος εάν μη σκανδαλισθεί εν εμοί» (Ματθ. XI, 6). Δεν μπορεί να κάνει περισσότερα. Μπορεί, λοιπόν, υπάρχει η δυνατότητα να φτάσει με την αγάπη το να κάνει έναν άνθρωπο τόσο δυστυχημένο όσο θα μπορούσε ποτέ να γίνει. Ανεξερεύνητη αντίφαση της αγάπης! Και όμως, δεν μπορεί, από αγάπη, να αποφασίσει να αφήσει να συντελεστεί το έργο αγάπης· ακόμα και αν θα βύθιζε τον άνθρωπο σε μια δυστυχία που δεν θα είχε ποτέ γνωρίσει αλλιώς!

Ας μιλήσουμε γι' αυτά με τον ανθρώπινο τρόπο. Τι ευτέλεια κι αυτή ενός ανθρώπου που δεν αισθάνθηκε ποτέ την ανάγκη να θυσιάσει τα πάντα από αγάπη και που στη συνέχεια, δεν το μπόρεσε ποτέ! Αν, όμως, ανακαλύψει ότι αυτή ακριβώς η θυσία, αυτή που κάνει από αγάπη, ενέχει τον κίνδυνο να επιφέρει στο αγαπημένο πρόσωπο τη μεγαλύτερη δυστυχία, τι θα συμβεί; Ή θα χαθεί μέσα του η ένταση της αγάπης: αντί δηλαδή να έχει μια περιχαρή ζωή, καταρρέει και φυλακίζεται στο βάθος ενός μελαγχολικού συναισθήματος. Ο άνθρωπος αποχωρίζεται από την αγάπη· δεν τόλμησε να κάνει αυτή την πράξη της αγάπης, ακόμα και υποκύπτοντας, όχι σ' αυτή την ίδια την πράξη, αλλά από το βάρος αυτής της δυνατότητας. Όπως, πραγματικά, ένας βάρος γίνεται πολύ πιο βαρύ όταν το δέσουμε στην άκρη ενός ξύλου που πρέπει να κρατήσουμε στο άλλο άκρο για να το σηκώσουμε, έτσι και κάθε πράξη γίνεται απείρως πιο επίπονη όταν λαμβάνει ένα διαλεκτικό χαρακτήρα, και το πιο οδυνηρό είναι όταν αυτή η διαλεκτική βρίσκεται υπό το σήμα της συμπάθειας, σε τρόπο ώστε, αυτό που η αγάπη παροτρύνει να κάνει κάποιος για το αγαπημένο πρόσωπο, η φροντίδα της οποίας αποτελεί το αντικείμενο αυτό, φαίνεται αντίθετα να το αποθαρρύνει. – Η η αγάπη έχει θριαμβεύσει και ο άνθρωπος θα έχει τολμήσει να πράξει από αγάπη. Όμως μέσα στη χαρά της αγάπης (και είναι πάντα χαρούμενη η αγάπη, ιδίως μέσα στην ολοκληρωτική θυσία), υπήρξε ωστόσο μια βαθειά θλίψη, διότι η πιθανότητα που προαναφέρθηκε, ήταν παρούσα. Γι' αυτό το λόγο, έχει επιτελέσει το έργο αγάπης γι' αυτόν και έχει συντελέσει τη θυσία (που αυτόν τον γέμισε ευφροσύνη), όχι χωρίς δάκρυα: διότι –πώς να εκφρασθώ- αυτή η σκοτεινή πιθανότητα πλανάται πάνω από αυτή την εικόνα ιστορίας εσωτερικής. Κι ωστόσο, αν δεν επλανάτο έτσι, εάν το έργο της δεν ήταν το προϊόν της αληθινής αγάπης! - Ω! φίλε μου, τι είναι οι δοκιμασίες σου στη ζωή; Πίεσε το νου σου, ανασήκωσε κάθε παραθεσιακά και τοποθέτησε γυμνά τα σπλάχνα του συναισθημάτων μέσα στην καρδιά σου, κάνε να πέσει κάθε τείχος που σε χωρίζει από αυτόν του οποίου διαβάξεις την ιστορία. Διάβασε, λοιπόν Σαίξπηρ –και θα ανατριχιάσεις

μπροστά στις συγκρούσεις που παρουσιάζει. Όμως, ακόμα και ο Σαίξπηρ μοιάζει να έχει οπισθοχωρήσει, να φρικιά μπροστά στις λεγόμενες θρησκευτικές συγκρούσεις. Ίσως να μην μπορεί κανείς να τις εκφράσει παρά στη γλώσσα των θεών. Αυτήν όμως, κανείς θνητός δεν μπορεί να τη μιλήσει· διότι, όπως το έχει πει ήδη, με θαυμάσιους όρους, ένας Έλληνας, ο άνθρωπος μαθαίνει από τους ανθρώπους να μιλά, και από τους θεούς να σωπαίνει.

Αυτή η άπειρη ποιοτική διαφορά που χωρίζει τον Θεό από τον άνθρωπο, είναι η δυνατότητα του σκανδάλου, που δεν μπορεί να απαλειφθεί. Ο Θεός γίνεται άνθρωπος από αγάπη· βλέπεις, λέει ο ίδιος, τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος. Όμως, συμπληρώνει: πρόσχε, διότι συγχρόνως είμαι ο Θεός –μακάριος όποιος δεν σκανδαλίζεται δι' εμού. Ντύνεται άνθρωπος και λαμβάνει την μορφή ενός ταπεινού υπηρέτη, έτσι ώστε κανείς να μη θεωρήσει ότι εξαιρείται ή να νομίσει ότι μεταξύ των ανθρώπων υπάρχει αποδοχή προσώπων που είναι επιδεικτικοί να οδηγήσουν αυτόν ή εκείνον πιο κοντά στο Θεό. Όχι· είναι ο άνθρωπος του ταπεινού. Κύτταξε, λέει, και δες ποια είναι η κατάσταση του ανθρώπου· όμως πρόσχε διότι συγχρόνως είναι ο Θεός –μακάριος εκείνος για τον οποίο δεν γίνομαι αιτία σκανδαλισμού.

Αναλαμβάνοντας τις ευθύνες μου ενώπιον του δικαστηρίου του Υψίστου, έχω λοιπόν το θάρρος να

πω ότι αυτές οι λέξεις: «Και μακάριος εστιν, ος εάν μη σκανδαλισθεί εν εμοί», ανήκουν στο κήρυγμα του Χριστού, αν όχι στον ίδιο βαθμό με τους θεμελιώδεις όρους του Μυστικού Δείπνου, τουλάχιστον με τις λέξεις: Ο καθένας ας δοκιμάσει τον εαυτό του. Είναι οι ίδιες οι λέξεις του Χριστού και πρέπει, κυρίως μέσα στη χριστιανοσύνη, να τις επαναλαμβάνομε αδιάκοπα, σαν μια ρητή προς τον καθένα διαταγή. Παντού όπου τα λόγια αυτά δεν σχηματίζουν κάτι σαν μια υπόκρουση [...] ή, πάντως, παντού όπου η παρουσίαση του χριστιανικού δόγματος δεν διαπερνάται, σε κάθε σημείο της, από αυτή τη σκέψη, ο χριστιανισμός είναι βλαστημία. Διότι ο Χριστός κατήλθε εδώ κάτω με τη μορφή ενός ταπεινού υπηρέτη, χωρίς σωματοφύλακες και υπηρέτες. Όμως, η πιθανότητα του σκανδάλου (και πόση αιτία θλίψης δεν ήταν αυτό μέσα στην αγάπη του) τον προστάτευσε και τον προστατεύει· εγκαθιστά μια ιλιγγιώδη άβυσσο μεταξύ Αυτού και εκείνου που υπήρξε για Κείνον ο πιο κοντινός του μαθητής και που στάθηκε πιο κοντά σε Κείνον.

Διότι αυτός που δεν σκανδαλίζεται **λατρεύει** πιστεύοντας. Όμως η λατρεία, η έκφραση της πίστης, σημαίνει ότι η ιλιγγιώδης άβυσσος του απείρου έχει εγκατασταθεί μεταξύ του λατρεύοντος και του λατρευομένου.

Ο Σάιρεν Κίρκεγκωρ (1813-1855) είναι Δανός φιλόσοφος και θεολόγος.

Βασιλείου του Μεγάλου Περί των Ψαλμών

Το βιβλίο των Ψαλμών προφητεύει τα μέλλοντα· υπενθυμίζει τα παρελθόντα· θεοσπίζει νόμους για τη ζωή· υποδεικνύει όσα πρέπει να πράξουμε και με ένα λόγο είναι κοινό ταμείο καλών διδαγμάτων που προμηθεύει στον καθένα το κατάλληλο σύμφωνο με τη σπουδή του. Διότι και τα παλαιά τραγούδια των ψυχών θεραπεύει και στο νεοτραυματισθέντα αποδίδει γρήγορα τη θεραπεία· και το άρρωστο περιποιείται και το υγιές προφυλάσσει και γενικώς ξεριζώνει, όσο είναι δυνατό, τα πάθη, τα οποία κατατυραννούν ποικιλοτρόπως στη ζωή τις ψυχές των ανθρώπων· και τούτο με κάποια μελωδική ψυχαγωγία και ευχαρίστηση που γεννά αγνή σκέψη. Τι έκανε λοιπόν το Πνεύμα το άγιο βλέποντας ότι το ανθρώπινο γένος δύσκολα οδηγείται προς την αρετή, και ότι εμείς εξ αιτίας της ροπής προς την ηδονή παραμελούμε τον ορθό βίο; Ανέμιξε με τις αλήθειες της πίστεως την τέρψη της μελωδίας, ώστε να δεχόμαστε χωρίς αντίδραση την ωφέλεια των λόγων που θα ακούονται γλυκά και απαλά. Έτσι και οι σοφοί ιατροί προσφέρουν και τα πικρότερα φάρμακα να τα πιουν δύσκολοι ασθενείς αλείφοντες πολλάκις το ποτήρι ολόγυρα με μέλι. Γι' αυτό επινοήθηκαν τα αρμονικά αυτά άσματα των Ψαλμών, ώστε και τα παιδιά, ή γενικώς και οι ανώριμοι στο ήθος, να φαίνεται μεν ότι ψάλλουν, στην πραγματικότητα όμως να μορφώνονται ψυχικώς. (...) Και εάν κανείς, από εκείνους που γίνονται θηρία ανήμερα από το θυμό, αρχίσει να λέγει τους ψαλμούς, αμέσως φεύγει η αγωνία από την ψυχή του, διότι την αποκοίμισε με τη μελωδία.

Ο Ψαλμός γαληνεύει τις ψυχές, τις βραβεύει με ειρήνη, καθησυχάζει τους θυρόβους και τα κύματα των λογισμών. Μαλακώνει την τάση της ψυχής για θυμό και σωφρονίζει την ακολασία της. Ο Ψαλμός συσφίγγει τη φιλία· ενώνει τα χωρισμένα· συμφιλιώνει τους εχθρούς. Διότι ποίος δύναται ακόμη να θεωρεί εχθρό εκείνον με τον οποίο ύψωσε την ίδια φωνή προς το Θεό; Όταν η ψαλμωδία χορηγεί και το μέγιστο αγαθό, την αγάπη, διότι επινόησε ως συνδετικό κρίκο για την ένωση την από κοινού ψαλμωδία και συναρμονίζει το λαό στη συμφωνία ενός χορού.

Ο Ψαλμός τρέπει σε φυγή τους δαίμονες, επιφέρει τη βοήθεια των αγγέλων· είναι όπλο στους φόβους της νύχτας και ανάπαυση στους κόπους της ημέρας· ασφάλεια για τα νήπια· κόσμημα για τους ακμαίους στην ηλικία άνδρες· παρηγοριά για τους πρεσβυτέρους· στολίδι πάρα πολύ ταιριαστό για τις γυναίκες. Κατοικίζει τις ερήμους, σωφρονίζει τις συγκεντρώσεις· είναι η βάση για τους αρχαίους, αύξησι αυτών που προκόπτουν, στήριγμα των τελείων, φωνή της Εκκλησίας. Αυτός λαμπρύνει τις εορτές, αυτός προσξενεί την κατά Θεό λύπη. Διότι ο Ψαλμός εξάγει δάκρυ και από πέτρινη καρδιά.

Ο Ψαλμός είναι το έργο των αγγέλων, το ουράνιο πολίτευμα, το πνευματικό θυμίαμα. Ω τι σοφή επινόηση του διδασκάλου, ο οποίος επινόησε να ψάλλουμε και συγχρόνως να μαθαίνουμε τα ωφέλιμα! Για το λόγο αυτόν και κάπως βαθύτερα εγχωράσσονται τα διδάγματα στις ψυχές. Διότι μάθημα που έγινε με βία δεν είναι δυνατό να παραμείνει, όσα όμως εισέρχονται με ευχαρίστηση και χάρη, κάπως σταθερότερα κατοικούν στις ψυχές μας. Διότι τι δε δύνασαι να μάθεις από εδώ; Δε μαθαίνεις τη μεγαλοπρέπεια της ανδρείας; Την ακρίβεια της δικαιοσύνης; Τη σεμνότητα της σωφροσύνης; Την τελειότητα της φρονήσεως; Τον τρόπο της μετάνοιας; Τα μέτρα της υπομονής; Και ο,τιδήποτε πεις από τα αγαθά; Εδώ ενυπάρχει τέλεια θεολογία· πρόρρηση της ενανθρωπίσεως του Χριστού· απειλή της κρίσεως· η ελπίδα της Αναστάσεως· ο φόβος της κολάσεως· οι υποσχέσεις για τη δόξα· αποκαλύψεις μυστηρίων. Όλα είναι αποθησαυρισμένα στο βιβλίο των Ψαλμών ως σε κάποιο μεγάλο και κοινό θησαυροφυλάκιο.

Απόσπασμα από την Ομιλία εις τον πρώτον Ψαλμόν, σε νεοελληνική απόδοση.

Παγκόσμια Χριστιανικά Νέα

Ο Πάπας αποκαθιστά τον Μαρτίνο Λούθηρο

Ο Βενέδικτος επιχειρεί προσέγγιση με προτεστάντες

ΒΑΤΙΚΑΝΟ. Την αποκατάσταση της μνήμης του Μαρτίνου Λούθηρου και την άρση του αφορισμού του σχεδιάζει το Βατικανό και ο Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ', θεωρώντας ότι δεν σκόπευε να διχάσει τον χριστιανισμό, αλλά επιδίωκε μόνο να δώσει τέλος στις διεφθαρμένες πρακτικές της Καθολικής Εκκλησίας. Ο Πάπας Βενέδικτος πρόκειται να κοινοποιήσει την απόφασή του για τον Λούθηρο τον ερχόμενο Σεπτέμβριο, όπως αποκαλύπτουν σε άρθρο τους οι «Times» του Λονδίνου, κατά τη διάρκεια του ετήσιου σεμιναρίου θεολογίας, με όνομα Ράτσιγκερ Σίλερκράϊς, στην επίσημη θερινή παπική κατοικία του Καστελγκαντόλφο. Σύμφωνα με ανώτατα στελέχη του Βατικανού, ο Πάπας θα υποστηρίξει ότι ο Λούθηρος, ο οποίος αφορίστηκε και φυλακίστηκε ως αιρετικός, δεν ήταν τέτοιος.

Αδριάντας Γαλιλαίου

Ο καρδινάλιος Βάλτερ Κάσπερ, επικεφαλής του Συμβουλίου Προώθησης της Χριστιανικής Ενότητας, είπε ότι η πρωτοβουλία θα βοηθήσει τον οικουμενικό διάλογο μεταξύ καθολικών και προτεστάντων. Η αναθεώρηση της στάσης του Βατικανού απέναντι στο Λούθηρο, αλλά και η απόφαση του Βατικανού να τοποθετήσει αδριάντα του Γαλιλαίου στη Ρώμη, εντάσσονται στο πλαίσιο της ευρύτερης προσπάθειας μετριασμού της εικόνας του Πάπα ως συντηρητικού θεολόγου, ενόψει της συμπλήρωσης τριών χρόνων στον παπικό θρόνο από τον Ράτσιγκερ.

Ο καρδινάλιος Κάσπερ είπε: «Ο Λούθηρος μπορεί να μας διδάξει πολλά, αρχίζοντας από τη σημασία που απέδιδε στον λόγο του Θεού. Ήλθε η ώρα για μια πιο θετική αντιμετώπισή του, καθώς οι μεταρρυθμίσεις του Λούθηρου προεοκόνισαν αλλαγές, που επέβαλε η ίδια η Καθολική Εκκλησία, πολύ αργότερα στην ιστορία της».

Ο Λούθηρος αμφισβήτησε ευθέως την παπική «ορθοδοξία», κηρύττοντας ότι η Βίβλος είναι η μοναδική πηγή θρησκευτικής αυθεντίας, ενώ κατέστησε το ιερό κείμενο προσιτό στο κοινό της εποχής του, μεταφράζοντάς το στην καθομιλουμένη γερμανική. Η επίσκεψή του στη Ρώμη το 1510 εδραίωσε τις πεποιθήσεις του για την ηθική κατάπτωση του παπισμού. Το 1517 δημοσιοποίησε τις διαφωνίες του, θυροκολλώντας τις «95 Θέσεις» στην κεντρική είσοδο του καθεδρικού ναού της Βυτεμβέργης, προκαλώντας τον αφορισμό του από τον Πάπα Λέοντα Ι'.

Την ίδια ώρα, εντατικά μαθήματα εξομολογητή υποχρεούνται να ακολουθήσουν οι καθολικοί ιερείς, οι οποίοι εξομολογούν πιστούς, σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης της κρίσης εμπιστοσύνης που μαστίζει τον καθολικισμό. Πρόσφατα στοιχεία έδειξαν

ότι ολοένα και λιγότεροι καθολικοί εξομολογούνται, ενώ πολλοί κατηγορούν τον κλήρο για το φαινόμενο αυτό.

BBC

Η θρησκεία δύναμη αλλαγής;

Η Βρετανία έδειξε σε όλο τον κόσμο τα δύο, πολύ διαφορετικά πρόσωπα της θρησκείας την περασμένη εβδομάδα. Στο Καντέρμπουρι, ο γνωστός για τον αντιπολεμικό του αγώνα και για τις χολερικές επιθέσεις που έχει δεχθεί, αρχιεπίσκοπος Ρόουαν Γουίλιαμς χρησιμοποίησε το πασχαλιάτικο κήρυγμα για να εξαπολύσει δριμεία επίθεση εναντίον του καταναλωτικού ατομικισμού και της «απληστίας των κοινωνιών που θεωρούν ότι θα υπάρχουν πάντα αρκετοί πόροι για να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους –αρκετό πετρέλαιο, αρκετή γη, αρκετή ισχύς». Σχεδόν ταυτόχρονα, στο Εδιμβούργο, ο συντηρητικός καρδινάλιος Κιθ Ο' Μπράϊαν, ηγέτης των Σκώτων Καθολικών, κατήγγειλε τη βρετανική κυβέρνηση για «τερατώδη επίθεση στα ανθρώπινα δικαιώματα» μέσω της «σατανικής» υιοθέτησης «πειραμάτων τύπου Φρανκενστάιν» με βλαστοκύτταρα. Το μήνυμα ήταν σαφές: Για τη δική του πτέρυγα της Εκκλησίας, η αστυνόμευση της σεξουαλικότητας και της αναπαραγωγής έχει απόλυτη προτεραιότητα απέναντι στα βάσανα και τη λύτρωση του ανθρώπου.

Για τους μαχητικούς υπερασπιστές του κοσμικού χαρακτήρα της κοινωνίας μας, οι φωνές των οποίων ακούγονται ισχυρότερες τα τελευταία χρόνια, το μόνο πρόσωπο της θρησκείας που μετράει είναι εκείνο του Ο' Μπράϊαν. Διανύουμε μια δεκαετία οργής των φιλελευθέρων εναντίον της θρησκείας. Αυτό αντανάκλα η μεγάλη επιτυχία βιβλίων όπως «Η Περί Θεού Αυταπάτη» του Ρίτσαρντ Ντόκινς και «Ο Θεός δεν Είναι Μεγάλος» του Κρίστοφερ Χίτσενς. Στα μάτια των αδιάλλακτα κοσμικών η θρησκεία είναι απλώς μια διακωμώδηση της λογικής, η διεστραμμένη πίστη σε μια υπερφυσική ύπαρξη, που αρνείται να πεθάνει και επιτίθεται στο πνεύμα του Διαφωτισμού. Με τα λόγια του συγγραφέα Μάρτιν Εϊμς: «Η αντίθεση στη θρησκεία έχει την πνευματική και ηθική υπεροχή».

Όσοι συμμερίζονται αυτή την άποψη χάνουν εντελώς από το οπτικό τους πεδίο το κοινωνικό περιεχόμενο της επιστροφής των θρησκειών, την οποία βιάζονται τόσο πολύ να εξορκίσουν. Υπό το κράτος πανικού για την άνοδο του ριζοσπαστικού Ισλάμ και για την ανοιχτή υπεράσπιση της θρησκευτικής ταυτότητας μεταναστευτικών κοινοτήτων στην κοσμική Ευρώπη, οι σταυροφόροι εναντίον της θρησκείας χρησιμοποιούν σε αυξανόμενη κλίμακα την αθεΐα ως σημαία για την υπεράσπιση του φιλελεύθερου, παγκόσμιου καπιταλισμού και των πολέμων που εξαπολύθηκαν από το 2001 για την επιβεβαίωση της κυριαρχίας του. Την ίδια στιγμή, αδυνατούν να αναγνωρίσουν τους λόγους που ωθούν τους ανθρώπους να αναζητούν πνευματικό νόημα ζωής σε ένα καταστροφικό οικονομικό περιβάλλον, όπου οι κοινωνικές εναλλακτικές λύσεις εμφανίζονται νεκρές και ο καταναλωτικός ναρκισσισμός έχει ανακηρυχθεί βασιλεύς των πάντων.

Ιστορικά, ήταν βέβαια η Αριστερά και όχι η Δεξιά που έδειξε τη μεγαλύτερη εχθρότητα απέναντι στη θρησκεία. Από την τσαρική Ρωσία μέχρι το Θιβέτ, η οργανωμένη θρησκεία τάχθηκε στο πλευρό της άρχουσας τάξης, κηρύσσοντας τον σεβασμό στο κοινωνικό στάτους κβο και παραπέμποντας στη μέλλουσα ζωή την ελπίδα της δικαιοσύνης. Καθώς όμως η θρησκεία εξασθένησε στην Ευρώπη και αλλού, ενώ ο καπιταλισμός διέβρωσε τους δεσμούς μεταξύ των θρησκευτικών θεσμών και της άρχουσας ελίτ, η σχέση μεταξύ θρησκείας και εξουσίας έγινε λιγότερο σαφής.

Σήμερα, η θρησκεία δεν μπορεί παρά να έρχεται σε σύγκρουση με τη δίχως φραγμούς εξουσία του χρήματος –έναν

καπιταλισμό, που επιδιώκει να κυριαρχήσει ακριβώς στο κοινωνικό και προσωπικό πεδίο που θεωρούσε δικό της η θρησκεία. Σ' αυτό το πλαίσιο, ενισχύεται η πιο ριζοσπαστική πτέρυγα της θρησκείας –κάτι που ωθεί τον Τσάβες να χαρακτηρίσει τον Χριστό τον πρώτο σοσιαλιστή και τους αριστερούς διαδηλωτές στο Καρακάς να προβάλλουν εικόνες του Ιησού σε στυλ Τσε Γκεβάρα. Η θρησκεία μπορεί να παίξει προοδευτικό ή αντιδραστικό ρόλο. Η πάλη σήμερα διεξάγεται στο εσωτερικό της, όχι εναντίον της. Στο μέλλον, μπορεί να εξελιχθεί σε σύμμαχο της ριζοσπαστικής αλλαγής.

του Seumas Milne, *The Guardian*

Οι «μεγαεκκλησίες» στις ΗΠΑ εγκαταλείπουν το... παγκάρι

Στις αρχές Οκτωβρίου, άνοιξε τις πύλες του, στο Ανκορατζ της Αλάσκας, ένα επιβλητικό κλειστό στάδιο με γήπεδο ποδοσφαίρου και πίστα για στίβο. Η όλη εγκατάσταση έχει ήδη ενοικιαστεί μέχρι το 2011. Σε κοντινή απόσταση από το στάδιο βρίσκεται ένα συγκρότημα αποθηκών, το οποίο επίσης έχει ενοικιαστεί στην εταιρεία κατεψυγμένων προϊόντων Sysco. Το κοινό σημείο μεταξύ των δύο προαναφερθεισών επιχειρήσεων είναι ότι ανήκουν στην ChangePoint, μία αδέσμευτη χριστιανική εκκλησία που αριθμεί 4.000 πιστούς. Οι επικεφαλής της θρησκευτικής αυτής ομάδας δικαιολογούν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, λέγοντας ότι η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης «θα φέρει περισσότερους ανθρώπους στο δρόμο του Θεού».

Η ChangePoint δεν είναι η μοναδική από τις αμερικανικές μεγαεκκλησίες –δηλαδή τις αυτόνομες προτεσταντικές ενορίες με 2.000 ή περισσότερα ενεργά μέλη– που δραστηριοποιείται στο χώρο των επενδύσεων και των συμμετοχών. Σύμφωνα με έρευνα της εφημερίδας *New York Times*, στους ισολογισμούς 1.300 τέτοιων οργανισμών, τα επιχειρηματικά τους ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την κατασκευή και λειτουργία αθλητικών εγκαταστάσεων, την τεχνική υποστήριξη αεροπορικών εταιρειών, ακόμη και τη δημιουργία εταιρειών μεταφοράς υψηλών προσώπων.

Οικονομικοί παράγοντες

Τουλάχιστον 10 μεγαεκκλησίες έχουν στην κατοχή τους εμπορικά κέντρα, ενώ άλλες, ιδιαίτερα ισχυρές, έχουν δημιουργήσει οικοδομικούς συνεταιρισμούς και κατασκευάζουν συγκροτήματα κατοικιών. Μία εξ αυτών, η LifeBridge, έχει τοποθετήσει το ναό της μέσα σε ένα οικοδομικό σύμπλεγμα που δημιούργησε η ίδια και το οποίο περιλαμβάνει γραφεία, χώρους άθλησης, ένα γηροκομείο, αλλά και πολυτελείς κατοικίες.

Εν ολίγοις, πολλές εκκλησίες έχουν μετατραπεί σε ισχυρούς παίκτες στις τοπικές οικονομίες. Αυτές οι μη συμβατικές δραστηριότητες τους όμως, έχουν δεχθεί πολλάκις τα πυρά των παραδοσιακών επιχειρήσεων, που κατηγορούν τις μεγαεκκλησίες ότι επωφελούνται από τις φορολογικές διευκολύνσεις που παρέχει το κράτος στους εκκλησιαστικούς οργανισμούς. Με άλλα λόγια, συμμετέχουν στο παιχνίδι της αγοράς με τους πλέον ευνοϊκούς όρους.

Για παράδειγμα, οικοδομικά συγκροτήματα μικτής χρήσης, τα οποία περιλαμβάνουν και ιερούς ναούς, καθιστούν τον καθορισμό των μη φορολογούμενων εκκλησιαστικών δραστηριοτήτων αρκετά δύσκολο.

Επιπλέον, η εμπορική επιτυχία τέτοιων δραστηριοτήτων, όπως τα θέατρα, οι κλινικές, τα μαγαζιά και τα αθλητικά κέντρα, δεν παραγράφει τις θρησκευτικές τους καταβολές. Τις περισσότερες φορές, το προσωπικό που απασχολούν προέρχεται αποκλειστικά από το ποίμνιο της μεγαεκκλησίας στην οποία ανήκουν, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος του πληθυσμού μιας πόλης να νιώθει αποκλεισμένο.

Βεβαίως, η οικονομική δραστηριότητα δεν είναι κάτι καινούργιο στην εκκλησιαστική παράδοση. Τα μεσαιωνικά μοναστικά συγκροτήματα, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ιαπωνία αποτελούσαν κέντρα εμπορικών συναλλαγών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι εκκλησίες επένδυναν ανέκαθεν σε ακίνητη περιουσία προκειμένου να αντλούν πόρους.

Οι συνεχώς διευρυνόμενες επενδύσεις των σημερινών γιγαντιαίων εκκλησιών όμως, διαφέρουν ριζικά στη φυσιογνωμία τους από τα προαναφερθέντα ιστορικά προηγούμενα. Κατ' αρχάς, εκτείνονται σε περιοχές όπου κανείς δεν θα το περίμενε, όπως τα πλούσια προάστια των πόλεων, πέρα από τη «Ζώνη της Βίβλου», όπως συχνά αποκαλούνται οι Νότιες Πολιτείες των ΗΠΑ. Επίσης, οι οικονομικές δραστηριότητες των σημερινών προτεσταντικών ενοριών συχνά δεν έχουν τον χαρακτήρα της προσφοράς προς την κοινότητα. Αντιθέτως, στοχεύουν ευθέως στον προσπλητισμό. «Δεν μας ενδιαφέρει τόσο η οικονομική πλευρά του πράγματος, όσο η ιεραποστολική», δηλώνει ο πάστορας της ChangePoint.

Η έκταση που έχει λάβει το «θρησκευτικό επιχειρείν» καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι υπάρχουν πλέον εκκλησίες που εκδίδουν πιστωτικές κάρτες και χορηγούν διαφόρων τύπων δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις. Με άλλα λόγια, έστω και υπό τον μανδύα της κοινωνικής προσφοράς, οι μεγαεκκλησίες αναζητούν πηγές εισοδήματος πολύ πιο προσοδοφόρες από τον παραδοσιακό «δίσκο» και το «παγκάρι».

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η άνθηση ενός παράλληλου θρησκευτικού πιστωτικού συστήματος. Η «Ευαγγελική Χριστιανική Πιστωτική Ενωση», στην Καλιφόρνια, υπήρξε πρωτοπόρος σε αυτόν τον τομέα. Μέχρι στιγμής έχει χορηγήσει 2,7 δισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια για επενδυτικούς σκοπούς σε διάφορους θρησκευτικούς οργανισμούς.

Φορολογικό μυστήριο

Μολονότι οι μεγαεκκλησίες δεν προτίθενται να αλλάξουν οικονομική στρατηγική, κάποιοι πάστορές τους παραδέχονται ότι έχουν δημιουργηθεί έριδες με τοπικούς επιχειρηματίες που τις κατηγορούν για αθέμιτο ανταγωνισμό. Αλλωστε, το φορολογικό τους καθεστώς παραμένει μυστήριο. Οι χώροι που χρησιμοποιούνται για καθαρά θρησκευτικούς σκοπούς δεν φορολογούνται, ενώ η φορολογική κλίμακα χώρων μικτής χρήσης προβληματίζει τόσο τις τοπικές αρχές, όσο και τους λογιστές.

Ακόμη και αν βρεθεί τρόπος να διασαφηνιστούν ποιες από τις οικονομικές επενδύσεις των εκκλησιών είναι άσχετες με τους θρησκευτικούς τους σκοπούς, θεωρείται αμφίβολο το κατά πόσον είναι θεμιτό ένας οργανισμός που απολαμβάνει εκ προοιμίου πλειάδα φοροαπαλλαγών, να χρησιμοποιεί τις ευεργετικές διατάξεις του νόμου για να προβεί σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Σε μία χώρα όπου ισχύει επισήμως ο χωρισμός Κράτους - Εκκλησίας, η στάση της κυβέρνησης απέναντι στις μεγαεκκλησίες παραμένει ενδεχομένως μεροληπτικά ευνοϊκή.

των Diana B. Henriques - Andrew Lehren,
The New York Times

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ!

**ΤΟ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ ΣΕ ΔΕΚΑΔΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ,
ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ,
ΤΩΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ»
ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΡΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ**

Τιμή: 7 ευρώ

Για παραγγελίες τηλ. 210 3231079, fax: 210 3316577, e-mail: astir@gec.gr

Ύδατος Κίνησις

«Ηγέρθη, ουκ ἔστιν ὥδε»

Μάρκ. ις' 6

«Ηγέρθη, ουκ ἔστιν ὥδε».

Ίσως, αγαπητέ αναγνώστη, με πονεμένη την ψυχή θα φέρεις κι εσύ τα βήματά σου στον τόπο όπου είναι ενταφιασμένο το νεκρό σώμα κάποιας προσφιλοῦς σου ὑπαρξης. Πατέρας ἦταν; Μητέρα; Σύζυγος; Αδελφός; Παιδί; Ὅποιος κι αν ἦταν, αντίκρισες τη μορφή του για τελευταία φορά εκεί, στον ανοικτό τάφο, όπου αποτέθηκε το νεκρό σώμα του προσφιλοῦς σου. Κι ἔρχεσαι, λοιπόν, κάθε τόσο εκεί, ὅπως οι μυροφόρες, για να χύσεις δάκρυα αγάπης, για να αναπολήσεις ημέρες χαράς, που ζήσατε μαζί, αλλά τώρα...

Κλαις, ἀδελφέ μου; Οι γραμμές αυτές επαναφέρουν ζωηρή την ανάμνηση αυτού που ἔφυγε κι ανοίγουν την πληγή της ευαίσθητης καρδιάς σου; Αλλά εσύ, εἶσαι πιστός. Πιστεύεις και λατρεύεις ως Θεό σου τον Κύριο Ἰησοῦ. Μήπως κι αυτός δεν αποτέθηκε κάποτε στο μνημείο; Μήπως και γι' Αυτόν δε χύθηκαν θερμά δάκρυα και δεν πόνεσαν ψυχές αφοσιωμένες σ' Αυτόν; Κι ὅμως. Εκεί ακριβώς, στο μνημείο του Ἰησοῦ, και για τον ἴδιο τον Ἰησοῦ ἀκούστηκαν τα χαρμόσυνα λόγια: «Ηγέρθη, ουκ ἔστιν ὥδε». Αυτό θα συμβεῖ και μ' ἐμάς. Ὅπως ο Χρηστός ἀναστήθηκε, θα ἀναστηθούμε κι εμεῖς. Ο τάφος δεν πρόκειται να εἶναι η αἰώνια κι παντοτινὴ κατοικία μας. Η ψυχὴ μας, η πνευματικὴ κι ἀθάνατη, ὁπωσδήποτε δεν περικλείεται στον τάφο. Βρίσκεται κοντά στον Θεό, που εἶναι «Πατὴρ των πνευματῶν» (Εβρ. ιβ' 9). Αλλά και το σώμα που ἀποδόθηκε κάποτε στη γη, θα ἀναστηθεῖ κι αὐτό ἐνδοξο και λαμπρό, ἀφθαρτο και ἀθάνατο. Δεν ἀκούτε τον Κύριο πῶς το προλέγει αὐτό και πῶς διαβεβαιώνει τους μαθητές και τους πιστοὺς ὁπαδοὺς του ὅλων των αἰώνων; «Ὅτι ἐγὼ ζῶ και υμεῖς ζήσεσθε» (Ἰωάν. ιδ' 19). Ὅπως ἐγὼ μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες θα ἀναστηθῶ, ἔτσι κι εσεῖς, θα πεθάνετε μεν με τον σωματικὸ θάνατο, με τη δική μου ὅμως δύναμη, θα

ἀναστηθεῖτε στον ὀρισμένο καιρό και θα παραμένετε ἀθάνατοι.

Αλήθεια, πόση παρηγορία, πόση ἐνίσχυση χαρίζουν τους πιστοὺς ὁπαδοὺς του ἀναστημένου Λυτρωτῆ τα λόγια του ἀγγέλου, με τα ὁποῖα ἀνήγγειλε στις μυροφόρες το μήνυμα της Ἀνάστασης! «Ηγέρθη, ουκ ἔστιν ὥδε». Κατανίκησε τον θάνατο και εἰσήλθε στη ζωὴ της ἀθανασίας πρώτος Αὐτός, πρωτότοκος ἀπὸ τους νεκροὺς, ἀρχηγός της ζωῆς, ζωοποιὸς δύναμη, αἴτιος της ἀνάστασης και της αἰώνιας ζωῆς ολόκληρου του ἀνθρώπινου γένους. Σκούπισε, λοιπόν, ἀδελφέ μου, τα δάκρυά σου. Δίωξε τη λύπη ἀπὸ την ψυχὴ σου κι ἀς ἀναπέμψουμε ὅλοι μαζί λόγια ευχαριστίας στο νικητὴ του θανάτου, τον ἀναστημένο Κύριο.

Αἰώνιε Λυτρωτῆ, ἀνάρχε κι ἀθάνατε Κύριε, Ἐσὺ τέθηκες στον τάφο και ἀναστήθηκες μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες, «συναναστήσας σεαυτῷ ἐνδόξως ως Θεός» και ολόκληρο το ἀνθρώπινο γένος. Δοξάζουμε κι εὐλογοῦμε τη μεγαλοσύνη Σου. Πιστεύουμε στην ἀνάσταση των νεκρῶν, γιατί ἔχουμε ἀδιάψευστη ἀπόδειξη τη δική Σου ἐνδοξη και θριαμβευτικὴ ἀνάσταση. Ὅπως ἀναστήθηκες Ἐσὺ, ἔτσι θα ἀναστηθούμε κι εμεῖς με τη δική Σου παντοκρατορικὴ προσταγὴ και θεϊκὴ ἐξουσία. Αξιώσέ μας, Σε ἱκετεύουμε, με αὐτὴ την πίστη να προχωροῦμε στις ἐπίγειες ἡμέρες μας. Κι ὅταν ο θάνατος ἔρχεται να μας χωρίσει ἀπὸ προσφιλή πρόσωπα, μη μας ἀφήνεις να πνιγόμαστε στο ἐπέλαγος της λύπης και της ἀπελπισίας. Χάριζε μας ἀκλόνητη την πίστη στην ἀνάσταση κι ἀξιώνέ μας να ἐπαναλαμβάνουμε την ὁμολογία «προσδοκῶ ἀνάσταση νεκρῶν», την ὁποῖα μας ἐγγυάται η ἐνδοξη και θριαμβευτικὴ δική Σου ἀνάσταση. Ἀμήν.

Λόγοι της Χάριτος

Έρχομαι Κύριε...

Δέξου με Κύριε
καί βοήθησέ με,
κοντοστέκομαι λίγο
να πετάξω
το δερμάτινο παληό
πανωφόρι μου.

Έρχομαι...
Στήριξέ με.
Αργώ λίγο
να λύσω
τη λαστιχένια ζώνη
που ως τώρα με κράταγε ορθό.

Σ' εμπιστεύομαι, Κύριε.
Δυνάμωσέ με,
δίχως μπαστούνι
μα χέρι-χέρι
ν' αναρριχηθούμε
στις απάτητες κορφές.

Έρχομαι...
Κράτησέ με,
χωρίς πέδιλα
καί σωσίβιο
να βαδίσουμε πλάι-πλάι
πάνω στην ατέρμονη θάλασσα.

Δέξου με...
Έμπνευσέ με,
να χαρούμε μαζί την αυγή.
Δίχως γυαλιά
ν' αντικρύσω τον ήλιο
που ζεσταίνει και δεν τυφλώνει.

Έρχομαι...
Οδήγησέ με,
ν' ακολουθώ τ' ακνάρια Σου
προς τη στενή Πύλη,
να βρω το διαβατήριό έτοιμο,
καρφοσφραγισμένο στη χώρα της Αγάπης.

Δέξου με...
Κοιτώ προσεκτικά
το ρολόι μου.
Κτυπά,
μα δεν δείχνει την ώρα!
Η παρουσία Σου με ειρηνεύει.

Έρχομαι...
Προστάτεψέ με,
να περιμένω ήρεμα
να με δεχτείς
στη θαυμαστή
χώρα της Ανάστασης.

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΔΟΞΑΣ

«... Στου θαβώρ την κορφή, ω, να ζούσαμε πάντα
σε ολύμπιας γαλήνης μυστική συντροφιά...
Τρεις σκηνές, θα μας φτάναν να ζήσουμε όλοι
σε γλυκειά ξενιασιά...

Της ψυχής μας την άρπα τα πουλιά θα τονίζουν...
Μεσ στο φλοίσβο των κέδρων θα λικνίζετ' ο νους...
Κύριε, ας μην κατεβούμε στις ανίας τον κάμπο
σε ανθρώπους κακούς.

Θα μιλάμε τη νύχτα μυστικά στο φεγγάρι,
θα κυλά η ζωή μας – κρυσταλλένιο νερό...
Για δεσ! Όλα ευωδιάζουν ομορφάδες και χάρες,
μεγαλείο λαμπρό.

Φωσφορίζουν τα πάντα στη γλυκειά Σου δωπεία...
Όλα εδώ Σε λατρεύουν και Σε υμνούν ταπεινά.
Κάτω ο πόνος προσμένει κι η σκληρή καταφρόνια
να Σε θλίψουν ξανά...»

Μα στ' αυτιά του Κυρίου από κάτω αργοφτάνουν
λυτρωμού πόθοι αιώνων, παρακάλια, λυγμοί.
- Κι αν δεν νιώθουν οι Πέτροι – ο Σταυρός έχει ανοίξει
στην καρδιά Του ρωγμή!

Ένα δάκρυ στολίζει των ματιών Του την άκρη.
Ανεμίζουν γλυκά τα χρυσά Του μαλλιά...
Το στεφάνι της δόξας με αγκάδια θα πλέξουν
κάποια χέρια σκληρά...

... Το γαλήνιο αφήνει του θαβώρ μεγαλείο.
Σταθερά κατεβαίνει ο Χριστός την πλαγιά.
Είν' εφήμερη η δόξα δίχως πόνο και θλίψη
και σκληρό Γολγοθά...